

**Kültüre zg İlgı-Bakım ve Ebeveyn Davranışlarının
Yapılandırılmış Görüşmelerle Derinlemesine İncelenmesi**

Proje No: 109K599

Prof.Dr. Nebi SÜMER
Mehmet Harma

MAYIS 2011
ANKARA

TÜBİTAK

ARAŞTIRMA PROJESİ

SONUÇ RAPORU

(Mali Rapor)

PROJE NO : 109K599
RAPOR NO : 2
RAPOR DÖNEMİ : 01/09/2010 - 01/05/2011
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ : Prof. Dr. Nebi SÜMER

MALİ RAPORDA OLMASI GEREKEN BİLGİLER

1. Dönem içinde öngörülen ve gerçekleşen harcamaların dökümü ve fasıllar bazında miktarları EK-A'daki tabloda gösterilmelidir.
2. Dönem içinde Kurum hissesi ile yapılan harcamaların dökümü EK-A'daki tabloda verilmelidir.
3. Dönem içinde projede yer alan bursiyerlerin ayrıntılı bilgisi (adları, niteliği, ödenen aylık burs miktarı ve süresi) verilmelidir.
4. Yurtiçi ve yurtdışı seyahat harcamalarının ayrıntılı bilgisi (güzergah, tarih, süre, kişi sayısı ve toplam harcama) verilmelidir.
5. Destek sağlayan diğer kuruluşların gerçekleşen harcamalarının miktarı ve ayrıntıları açıklanmalıdır.
6. Harcama akışında karşılaşılan zorluklar ve nedenleri açıklanmalıdır.
7. Vakıf Üniversiteleri tarafından yürütülen projelerde, Yeminli Mali Müşavir tarafından düzenlenecek Denetim Raporu, Mali Rapora eklenecektir.
8. Transfer Takip Sistemi'nden (TTS) alınacak Bütçe Raporu ve Yardımcı Defter Çıktıları EK-B olarak verilmelidir. Bu çıktılar ile Mali Raporda verilen bilgiler uyumlu olmalıdır. (<http://tts.tubitak.gov.tr>)

Not: Proje yürütücüsü kurum ve kuruluşlar tarafından proje kapsamında yapılan harcamaların mahiyeti ile burs ödemesi yapılan kişilerin T.C. kimlik numaralarının yardımcı defterde fiş açıklama bölümüne ilgili kişi açık adının yanına yazılması gerekmektedir.

GENEL BİLGİLER

PROJE NO	109K599
PROJE ADI	Kültüre Özgü İlgı-Bakım ve Ebeveyn Davranışlarının Yapılandırılmış Görüşmelerle Derinlemesine İncelenmesi
KURULUŞ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ	Prof. Dr. Nebi SÜMER
ARAŞTIRMACILAR	--

PROJE SÜRESİ				
Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Proje Süresi (Ay)	Onaylanan Ek Süre (Ay)	Ek Süre Dahil Bitiş Tarihi
01/03/2010	01/05/2011	12	--	01/05/2011

PROJENİN GENEL BÜTÇE DURUMU					
Fasıllar	Sözleşmedeki Ödenek	Onaylanan Ek Ödenek	Toplam Ödenek	Toplam Gerçekleşen Harcama	Kalan Ödenek
Proje Teşvik İkramiyesi	--	--	--	--	--
Yardımcı Personel	--	--	--	--	--
Bursiyer	9.000,00	--	9.000,00	9.000,00	0
Sarf Malzemesi	500,00	--	500,00	499,93	0,07
Seyahat	--	--	--	--	--
Hizmet Alımı	8.950,00	--	8.950,00	8.949,01	0,99
Makine/Teçhizat	--	--	--	--	--
Kurum Hissesi	--	--	--	--	--
TOPLAM	18.450,00	--	18.450,00	18.448,94	1,06

RAPOR DÖNEMİNDEKİ BÜTÇE DURUMU						
Fasıllar	Önceki Dönem(ler)den Kalan Ödenek	Dönem İçerisinde Transfer Edilen Ödenek	Dönem İçerisinde Transfer Edilen Ek Ödenek	Toplam Dönem Ödeneği	Toplam Gerçekleşen Harcama	Kalan Ödenek
Proje Teşvik İkramiyesi	--	--	--	--	--	--
Yardımcı Personel	--	--	--	--	--	--
Bursiyer	5.250,00	5.250,00	--	5.250,00	5.250,00	0
Sarf Malzemesi	500,00	500,00	--	500,00	499,93	0,07
Seyahat	--	--	--	--	--	--
Hizmet Alımı	5.035,00	5.035,00	--	5.035,00	5.034,01	0,99
Makine/Teçhizat	--	--	--	--	--	--
Kurum Hissesi	--	--	--	--	--	--
TOPLAM						

MALİ RAPORDA YER ALAN HARCAMALARA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI
(Proje No: 109K599)

(Her madde için gerektiği kadar alan ve ek sayfa kullanabilirsiniz)

1. Dönem İçinde Burslu Çalışanların Ayrıntılı Bilgisi

Bursiyerin Adı Soyadı	Nitelik (*)	Ücretli Görevi	Bursun Başlama Tarihi	Bursun Bitiş Tarihi	Aylık Burs Miktarı (TL/ay)	Dönem içinde Toplam Harcama (TL)
Mehmet Harna	Doktora Öğrencisi	Var ☐ Yok X	01/03/2010	01/03/2011	750	5.250,00
		Var ☐ Yok ☐				
		Var ☐ Yok ☐				

* (Yüksek Lisans/ Doktora/Doktora sonrası)

2. Dönem İçinde Yapılan Seyahat Harcamalarının Ayrıntılı Bilgisi

a) Saha Çalışmaları

Güzergah	Tarih	Süre (gün)	Katılımcı sayısı	Toplam Harcama (TL)
--	.././200. - .././200.	--	--	--
--	.././200. - .././200.	--	--	--
--	.././200. - .././200.	--	--	--

b) Yurtiçi Konferans Katılım Giderleri

Toplantının Adı	Yeri	Tarih	Süre (gün)	Katılımcı Sayısı	Toplam Harcama (TL)
--	--	.././200. - .././200.	--	--	--
--	--	.././200. - .././200.	--	--	--

b) Yurtdışı Konferans ve Çalışma Ziyareti Katılım Giderleri

Toplantının Adı veya Çalışma Ziyareti Konusu	Yeri	Tarih	Süre (gün)	Katılımcı Sayısı	Toplam Harcama (TL)
--	--	.././200. - .././200.	--	--	--
--	--	.././200. - .././200.	--	--	--

3. Dönem içinde yapılan fasıl aktarmaları ve verilen ek ödenek bilgileri (Varsa)

Eksilen Fasıl (Ekonomik kod)	Artan Fasıl (Ekonomik Kod)	Aktarılan Tutar (TL)
--	--	--
--	--	--
--	--	--

Ek Ödenek Verilen Fasıl (Ekonomik Kod)	Ek Ödenek Gerekçesi (Kısa Açıklama)	Verilen Ek Ödenek (TL)
--	--	--
--	--	--
--	--	--

4. Proje sözleşmesinde yer alan bütçe kalemlerinin niteliğinde veya niceliğinde Grup onayı ile yapılan değişiklikler (Onaylanmış olan bütçe kalemlerinde yapılan nitelik / nicelik değişikliklerinde mutlaka Grup onayı alındıktan sonra harcama gerçekleştirilmelidir. Aksi takdirde onay alınmadan yapılan bu tür harcamaların iadesi istenir.)

--

5. Destek Sağlayan Diğer Kuruluşların Gerçekleşen Harcamalarının Miktarı ve Ayrıntıları

--

6. Harcama Akışında Karşılaşılan Zorluklar ve Nedenleri

--

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

İÇİNDEKİLER	6
ÖZET	9
ABSTRACT	11
ÖNSÖZ	13
Bağlanma	14
İlgi-Bakım	19
Anne-Baba Davranışları ve Sosyalizasyon	22
Annelerin Çocukları Hakkında Çalışan Modelleri: Çocukların Bağlanma Güvenliği ve Annelerin Duyarlılıkları ile İlişkileri	29
ÇALIŞMA 1	32
Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Annelerin Çocuklarına İlişkin Zihinsel Temsiller ve Temel Etkileri	32
Gereç ve Yöntem	32
Katılımcılar	32
İşlem	33
Ölçme Araçları	33
Bulgular ve Tartışma	46
Nicel Veri Analizi	47
Nitel Analizler	53
SONUÇ	61
ÇALIŞMA 2	64
Orta Çocukluk Döneminde Çocuğu Olan Annelerin Çocuklarına İlişkin Zihinsel Temsilleri ve Temel Etkileri	64
Gereç ve Yöntem	64
Katılımcılar	64
İşlem	65
Ölçme Araçları	65
Bulgular	73
Nicel Veri Analizi	74
Nitel Analizler	80
SONUÇ	88
KAYNAKÇA	91
EKLER	105
Ek-1. Telefon Görüşmesi Bilgi Formu	105
Ek-2. Annelere Verilen Batarya Seti (Erken Dönem)	105
Ek-3 AÇİZMM Soruları	105
Ek-4 Orta Çocukluk Dönemi Çocuk Batarya Seti	105

Ek-5 AÇIZMM Soruları (Orta Çocukluk Dönemi)	105
TÜBİTAK.....	157
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU	157

Tablo 1. Örnekleme İlişkin Betimleyici İstatistikler	33
Tablo 2. AÇİZMM Kodlayıcılar Arası tutarlılık	39
Tablo 3. Mizaç Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri	40
Tablo 4. Aile İçi Karmaşa Ölçeği Faktör Yükleri	44
Tablo 5. Çalışma Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Farklılıkları	47
Tablo 6. AÇİZMM'nin alt boyutlarının çocuk, anne ve aile değişkenleri ile korelasyonları ..	49
Tablo 7. Kodlayıcılar arasındaki uyum katsayılarını göstermektedir (10 Anne için).	67
Tablo 8. Çalışma Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Farklılıkları	74
Tablo 9. AÇİZMM'nin alt boyutlarının çocuk, anne ve aile değişkenleri ile korelasyonları ..	78

ÖZET

Psikolojik gelişim bakımından yaşamın ilk yılları en kritik dönem olarak kabul edilir. Fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişim dinamikleri erken yaşlarda ebeveynlerle kurulan bağların kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle erken dönem gelişim konusundaki araştırmalar çocuğun içinde doğduğu ve geliştiği yakın aile çevresinin etkileri üzerine yoğunlaşmıştır.

Son yıllarda psikoloji alanında yaygın olarak çalışılan bağlanma kuramına göre yaşamın ilk yıllarında çocukla onu büyüten(ler) arasındaki duygusal bağın kalitesi beşikten mezara psikolojik gelişimi etkiler. Bağlanma alanındaki çalışmalar erken yıllarda kendisine bakan kişilerden değerli olduğu ve sevildiği duygusunu hisseden ve bu duygu temelinde zihinsel beklentilerini ve şemalarını yapılandıran çocukların ileriki yıllarda daha yetkin, özgüvenli ve mutlu olduklarını göstermektedir. Güvenli bağlanma olarak tanımlanan bu durumun, ebeveynlerin ilgi-bakım davranışlarının yerinde ve zamanında, çocuğun ihtiyaçlarını karşılar nitelikte ve tutarlı olmasıyla ilişkili olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan tutarsız, aşırı müdahaleci ve çocuğun ihtiyaçlarıyla orantısız anne-baba ilgi-bakım davranışları güvensiz bağlanma örüntüleriyle ilişkilidir. Kaygılı/kararsız ve savunmacı/kaçınan bağlanma olarak bilinen güvensiz bağlanma örüntüleri özellikle duygusal gelişim bakımından risk faktörü oluşturur.

Bağlanma kuramına göre “bakıcı duyarlılığı” olarak bilinen ilgi-bakım davranışlarının kalitesi bağlanmayı etkileyen en önemli unsurdur. Anne-baba tutumları Türk psikoloji yazınında çalışılan bir konu olmasına karşın (örn., Kağıtçıbaşı, 1998; LeCompte, LeCompte ve Özer, 1978) bebeklik dönemi genellikle gözardı edilmiş ve erken dönemde ebeveynin ilgi-bakım davranışlarının çocuğun gelişimine olan etkileri yeteri kadar incelenmemiştir. Daha önce projeyi öneren yürütücü tarafından tamamlanan erken dönemde çocuk bağlanmasının ve anne duyarlılığının standart ölçeklerle ölçülmesini amaçlayan Bağlanma Davranışları

Sınıflandırma Seti (BDSS) ve Anne Davranışları Sınıflandırma Seti (ADSS) Türkçeye uyarlanmıştır. Ancak bu ölçümler batı literatüründen alındığı için kültüre özgü yaygın ilgi-bakım ve ebeveynlik davranışlarını belirlemede yetersiz kalmışlardır. Bu proje ile ilgi-bakım davranışlarının kültüre özgü olarak biçimlendiği dikkate alınarak (örn., Posada, Carbonell, Alzate ve Plata, 2004; Posada, Jacobs ve Richmond, 2002) Türk kültürüne özgü ilgi-bakım davranışlarının yarı yapılandırılmış görüşmelerle araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla Annenin Çocuğa İlişkin Zihinsel Modelleri Mülakatı Türkçeye çevrilmiş ve erken dönem (N=30) ile orta çocukluk dönemindeki annelere (N=30) uygulanmıştır. Mülakat sorularından elde edilen veriler hem nitel hem de nicel analiz yöntemleri ile incelenmiştir.

ABSTRACT

Early years in life are considered as the most critical period for the optimal psychological development. The quality of attachment relationships with the caregivers in early years are closely linked with the fundamental dynamics in physical, emotional, and cognitive development. Hence, previous research conducted on early childhood has mainly focused on the effects of the close familial environment in which the child is born and raised.

According to the attachment theory, the quality of the child's emotional bonds to his/her parents affect psychological development "from the cradle to the grave". Attachment theory asserts that children develop internal working models (mental representations) of the self and the others (especially attachment figures) on the basis of the early interactions with the caregivers. Children having sensitive, responsive, and consistent parents develop positive internal working models, and thus, see themselves as worthy of love and care and also see others trustworthy and available when needed. This pattern is named as secure attachment style. Children having insensitive, unresponsive, intrusive, and inconsistent parents develop negative working models of the self and/or others, and see, themselves as unworthy of love and view others as untrustworthy and unavailable (insecure attachment style). These models are used as the guidelines in processing information, and shape the expectations, beliefs, and behaviors in close relationships throughout the life span.

According to the attachment theory, "maternal sensitivity" is the most important characteristic of caregiving quality. Although parenting styles and attitudes have been studied in the past literature in Turkey (e.g., Kağıtçıbaşı, 1998; LeCompte, LeCompte, & Özer, 1978), maternal caregiving behaviors in infancy have generally been ignored. In a previous study which was supported by TÜBİTAK (105K102), we adapted Attachment Q-Sort (AQS) and Maternal Behavior Q-Set (MBQS) measuring attachment orientation of child and maternal

sensitivity of mother into Turkish. However, these instruments were originally developed in the USA and have limitations in capturing typical and central aspects of maternal sensitivity and child security in the Turkish cultural context. Considering that culture shapes the caregiving behaviors (e.g., Posada, Carbonell, Alzate and Plata, 2004; Posada, Jacobs and Richmond, 2002), we aim to examine culture specific caregiving and parenting behaviors in Turkey via semi-structured interviews in detail. To do this, Internal Working Model of Child Interview was translated into Turkish and applied to mothers whose child are younger ($Mean_{Age/month} = 61.90; N=30$) and older ($Mean_{Age/year} = 13.01; N=30$). Results were discussed with qualitative and quantitative methods.

ÖNSÖZ

Yaşamın ilk yıllarındaki psikolojik değişimler yaşam boyu gelişimi etkileyen temel unsurlardır. Erken yıllar, fiziksel, zihinsel ve kişilik gelişimi bakımından kişinin gelecek yıllardaki bedensel ve psikolojik gelişimini ve sağlığını belirleyen kritik bir dönemdir. Erken yıllarda ebeveynlerin-özellikle de bakım veren annelerin- çocuğa gösterdikleri şefkat, sıcaklık, sevgi ve çocuğa sağladığı kendini geliştirme fırsatları, beden gelişiminden (fiziksel gelişim, motor-koordinasyon gelişimi) zihinsel gelişime (düşünme, dil, problem çözme vb.), kişilik ve duygusal gelişimden (duygusal yeterlik, yakın ilişkilerde doyum, yüksek özsaygı, ruh sağlığı) beyin gelişimine (sağlıklı sinir sistemi gelişimi) kadar çocuğun bütün gelişim alanlarında doğrudan ya da dolaylı olarak etkilidir. Bu dönemde çocuğa yapılacak katkı, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkileyerek bir anlamda toplumun sosyal kapitaline kritik etkide bulunacaktır. Bu katkının yerinde ve etkili olabilmesi ancak erken çocuklukta ve okul dönemlerinde çocukların gelişimlerinde önemli rolü olan yakınsak ebeveyn faktörlerinin açığa çıkarılması ve ayrıntılı olarak incelenmesi ile mümkündür. Dolayısıyla, bu faktörlerin başında gelen bağlanmanın ve bununla ilişkili ebeveyn duyarlılığının Türk kültüründe derinlemesine incelenmesi ve çocukların bağlanma düzey ve niteliğinin yol açtığı sonuçların ortaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır.

Türk psikoloji yazınında erken dönem ve okul döneminde anne duyarlılığı ile çocukların duygusal gelişimi arasındaki ilişki son dönemlerde farklı bağlamlarda ele alınmış olsa da, bu duyarlılığın evrensel ve kültüre özgü spesifik davranışsal göstergeleri ile ilişkileri bu çalışma ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bununla beraber, bu çalışmada doğal ev gözlemleri, yapılandırılmış görüşmeler ve öz-beyana dayalı ölçüm gibi farklı ölçüm teknikleri ile anneler ve çocuklardan veri toplanmış, bütüncül bir bakış açısıyla biraraya getirilmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda:

1. Annelerin çocuklarına ilişkin zihinsel temsillerini ve duyarlılığını ölçmeyi amaçlayan ZEANAH, BENOIT ve BARTON (1993) tarafından geliştirilmiş yapılandırılmış görüşme sorularının Türkçeye adaptasyonunun yapılması

Bu görüşme sorularının erken dönem ve orta çocukluk dönemi olmak üzere iki farklı örnekleme kullanılması

2. Annelerin ilişki temsilleri ve duyarlılıklarının çocukların bağlanma güvenliğini ve problem davranışlarını ne ölçüde yordadığı
3. Aile içi uyum, ilişki doyumu gibi yakınsak bireysel faktörlerin annelerin çocukları ile ilişkilerine dair zihinsel temsiller üzerindeki etkilerinin incelenmesi
4. Çocuğun erken dönemdeki bağlanma güvenliği ilerleyen yıllarda problem davranışlarını ne ölçüde yordadığı
5. Erken dönemde ve orta çocukluk döneminde kültüre özgü annelerin çocuk yetiştirme davranış ve temsillerinin ne olduğu incelenmiştir.

Çalışmanın bu aşamasında önce ilgili literatürden kısaca bahsedilecektir. Kısaca erken dönem ve çocukluk dönemindeki bağlanma ile ilgili bulgular sunulacak, daha sonra bağlanma üzerinde önemli etkilerinin olduğu düşünülen ilgi-bakım davranışları hakkında ilgili çalışmalar verilecektir. Daha sonra sosyalizasyon sürecinde ebeveyn davranışlarının önemi ve çocuğu yetiştirenlerin çocuk ve çocukla ilişkisindeki zihinsel temsillerin çocuk ile ilişkisine değinilecektir.

Bağlanma

Çocuğun ebeveynleriyle, özellikle annesiyle, kurduğu bağlanma ilişkisi, onun bebeklikten başlayarak tüm yaşamı boyunca duygusal ve sosyal gelişimini etkileyen önemli bir faktördür. Bowlby (1969, 1973) bağlanma kuramında, kişinin erken yaşlarda ebeveynleriyle (caregiver) kurduğu ilişkinin ileriki yaşantısında, özellikle kişiler arası ilişkiler açısından, yönlendirici bir rol üstlendiğini öne sürmüştür. Bowlby'ye göre bağlanma,

kişinin kendisi için önemli gördüğü bir başkasına (bağlanma figürü) karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağlardır. Çocuk için birincil bağlanma figürü annedir; dolayısıyla annesine karşı geliştirdiği duygusal bağlar çocuğun psikolojik gelişiminde diğer bakıcılarına göre daha kritik öneme sahiptir. Bu duygusal bağlar bir bağlanma sistemi içerisinde gelişerek, çocuğun annenin yakınında kalmak yoluyla, onun sağladığı bakım, ilgi ve korumadan yararlanmasına olanak sağlar. Çocuk, erken yaşta ebeveynleriyle olan ilişkisinde algıladıkları tepkiler temelinde zihinsel modeller (içsel çalışan modeller) geliştirir ve bu modeller kişinin sonraki yıllardaki yaşantısında kişiler arası ilişkilerini yönlendiren bir rehber görevi görür.

Bowlby'nin bağlanma kuramı temelinde Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978), “Yabancı Ortam” adını verdikleri gözleme dayalı bir yöntemle anne-çocuk ilişkisinde bağlanma davranışına ilişkin bireysel farklılıkları ortaya çıkarmışlardır. Çalışmaları sonucunda Ainsworth ve arkadaşları çocukların bağlanma stillerini güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan olmak üzere üçe ayırmışlardır. Araştırmacılar, kaygılı/kararsız ve kaçınan stilleri güvensiz bağlanma stilleri olarak nitelendirmişlerdir. Bağlanma davranışını ölçmek amacıyla kullanılan bir diğer yöntem de Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti'dir (Attachment Q-Sort (AQS); WATERS ve DEANE, 1985). van IJzendoorn, Vereijken, Bakermans-Kranenburg ve Riksen-Walvaren (2004) yaptıkları meta-analiziyle bu ölçümün geçerliğini kanıtlayarak bu ölçüm aracının oldukça yüksek yordama gücüne sahip olduğunu ve Yabancı Ortam yerine kullanılabileceğini göstermişlerdir.

Bu yöntemler kullanılarak yapılan çeşitli çalışmalarda, bağlanma figüründen yeterli ilgi ve duyarlılığı gören bebeklerin ihtiyaçlarını karşılamayı ve çevrelerine etki etmeyi öğrendikleri, dolayısıyla bu bebeklerin yeterlilik ve kendine güven duygusu geliştirdikleri gösterilmiştir. Örneğin, Minnesota Ebeveyn – Çocuk Projesi kapsamında yapılan araştırmalarda (örn.; ERICKSON, SROUFE, ve EGELAND, 1985; WATERS, WEINFELD, ve HAMILTON, 2000) bağlanma stilleri belirlenen bebekler, okul öncesi, çocukluk ve

ergenlik dönemlerinde ve farklı ortamlarda gözlemlenmiştir. Bebekliğinde güvensiz bağlanma stili gösteren çocukların güvenli bağlanma stili gösteren çocuklara göre, her dönemde yetişkinlere daha bağımlı oldukları saptanmıştır. Bir diğer çalışmada, güvenli bağlanma geçmişine sahip çocukların güvensiz geçmişe sahip çocuklara göre, verilen görevlerde daha sebatkâr oldukları bulunmuştur (FRANKEL ve BATES, 1990). Benzer şekilde, güvenli bağlanma geçmişine sahip çocuklar oyun oynarken, kaybetmekte olduklarının farkına vardıklarında çabalarını arttırmış; güvensiz geçmişi olanlar ise çabalarını azaltmışlardır (LÜTKENHAUS, GROSSMANN ve GROSSMANN, 1985). Son yıllarda yapılan bir çalışmada bebeklik dönemindeki bağlanma stiline, çocukluk yıllarındaki akademik başarıyı ve duygusal olgunluğu yordadığını göstermiştir (AVEZIER, SAGİ, RESNICK ve GİNİ, 2002).

Diğer yandan, bebeklikteki bağlanma stili bireyin çocukluk dönemindeki sosyal ilişkilerini de etkilemektedir. Örneğin, güvenli bağlanan bebeklerin, iki yaşındayken anneleriyle beraber oynadıkları oyunlarda, ortaklaşa yaptıkları işlerde güvensiz bağlanmalara göre daha uyumlu oldukları ve daha olumlu duygular gösterdikleri gözlemlenmiştir (FRANKEL ve BATES, 1990; MATAS, AREND ve SROUFE, 1978). Ayrıca kaygılı bağlanan bebeklerin çocukluklarında da genel olarak kaygılı olduğu, kaçınan bağlanma stili gösteren bebeklerin ise çocukluklarında arkadaşları ve ebeveynlerine saldırgan davranışlar gösterdikleri, buna karşın güvenli bağlanan bebeklerin çocukluklarında empati kurmakta başarılı ve duyarlı oldukları gözlemlenmiştir (bkz., WEINFELD, SROUFE, EGELAND ve CARLSON, 1999). Bunlara ek olarak, çocukların tanımadıkları kişilere gösterdikleri davranışlar bağlanma stilleriyle örtüşmektedir. Güvenli bağlanan çocukların, iki ve üç yaşlarında, güvensiz bağlanan çocuklara göre başkalarının yanında daha sosyal davrandıkları bulunmuştur (LÜTKENHAUS ve ark., 1985; MAIN, 1983). Özetle, erken gelişim dönemlerinde yapılan çok sayıda çalışma, bebeklikte geliştirilen güvenli bağlanmanın başta

uyum, başa çıkma becerileri ve psikolojik sağlık olmak üzere bir psikolojik özkaynak görevi gördüğünü ve çocuğun optimum düzeyde gelişime katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bağlanma dinamikleri yetişkinlikte de, başta kişinin romantik ilişkileri olmak üzere bütün yakın ilişkilerinde ve duygu düzenlemesinde etkisini göstermektedir. Hazan ve Shaver'ın (1987, 1994; SHAVER, HAZAN ve BRADSHAW, 1988) çalışmalarıyla birlikte bağlanma kuramı, yetişkinlerin duygu, davranış ve bilişlerinin açıklanmasında bir çerçeve kuram olarak kullanılmaya başlanmıştır. Hazan ve Shaver'a göre birey romantik ilişkide bulunduğu kişiyle, çocuklukta ilgi-bakımını üstlenen kişiyle kurduğu ilişkiye benzer bir bağlanma ilişkisi kurar. Buna dayanarak, Hazan ve Shaver (1987), Ainsworth ve arkadaşları (1978) tarafından tanımlanan bağlanma stillerinin romantik ilişkilere de uygulanabileceğini ileri sürmüş ve yetişkinleri çocukluktakine benzer şekilde bağlanma stillerine göre güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan olarak üç gruba ayırmışlardır. Bağlanmanın kişinin romantik ilişkilerine etkisi daha sonraki birçok çalışmada Hazan ve Shaver'ın ölçeği ya da bu ölçeğin geliştirilmiş versiyonları (örn., BARTOLOMEW ve HOROWITZ, 1991; COLLINS ve READ, 1990; SIMPSON, 1990) kullanılarak incelenmiştir. Son yıllardaki çalışmalar (BRENNAN, CLARK ve SHAVER, 1998; FRALEY ve WALLER, 1998; SÜMER, 2006) bağlanmayı kategoriler temelinde değil de boyutlar temelinde ölçmenin daha doğru olduğunu göstermiştir.

Gerek kategori gerekse boyutlar temelinde yapılan ölçümlerde, güvenli bağlanmanın romantik ilişkilerde olumlu sonuçlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir. Güvenli bağlanan kişiler güvensiz bağlanan kişilere göre romantik ilişkileri hakkında daha iyimser görüşler beslemekte (örn., CARNELLEY ve JANOFF-BULMAN, 1992), daha istikrarlı ilişkiler kurmakta (örn., KIRKPATRICK ve DAVIS, 1994), daha fazla ilişki doyumu yaşamakta (örn., COLLINS ve READ, 1990; SIMPSON, 1990), ilişkide buldukları kişilere daha çok ilgi ve destek

göstermekte ve onlarla sağlıklı iletişim kurabilmektedirler (örn., COLLİNS ve FEENEY, 2000).

Hem çocuklukta hem de yetişkinlikte kişiler arası ve bireysel yaşantılarda kritik öneme sahip bağlanma olgusu, Türkiye’de de yaygın olarak çalışılmaya başlanmıştır. Ülkemizde yetişkin bağlanma stillerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi görece daha fazla araştırılmış olmasına rağmen, zihinsel modellerin oluştuğu ve bağlanmanın temellerinin atıldığı erken çocukluk dönemine ilişkin yeterli çalışma yapılmamıştır. Son dönemde, Sümer ve arkadaşları, çeşitli romantik bağlanma ölçümlerinin Türk örneklemi üzerinde uyarlama çalışmasını yaparak güvenilirlik ve geçerliğine ilişkin kanıtlar sunmuştur (örn., SÜMER, 2006; SÜMER ve GÜNGÖR, 1999a; SÜMER ve ANAFARTA, 2009). Bu ölçümler pek çok tez çalışmasında ve araştırmada, bağlanmanın çocuk yetiştirme stilleri (SÜMER ve ENGİN, 2004; SÜMER ve GÜNGÖR, 1999b; YALÇINKAYA, 1997), akademik başarı (GÜROĞLU, 2002), evlilik doyumu (ERTAN, 2002) gibi çeşitli değişkenlerle ilişkisini ve ebeveynler ve ergenler arasındaki bağlanma ilişkisini (GÜNGÖR, 2000) araştırmak için kullanıldığı halde, erken çocukluk döneminde görece az çalışma bulunmaktadır (SÜMER ve ARK., 2008). Yapılan bu kısıtlı çalışmaların Batı kültürlerinden alınan standart ölçek ve gözlem maddeleri temelinde olması, Türkiye’deki yaygın ebeveynlik pratiklerini belirli davranışlarla tanımlayarak sınıflandırma yapmayı engellemektedir. Bu nedenle, duygusal ve sosyal gelişim açısından kritik öneme sahip olan erken ve orta çocukluk dönemlerinde, ülkemizdeki yaygın ilgi-bakım ve anne-baba davranışlarının belirlenmesi ve bu davranışların çocuklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve sonuçların, ileride yürütülecek anne babalara ve çocuklara yönelik müdahale ve iyileştirme programlarına temel oluşturması gerekmektedir.

Diğer kültürlerde yapılan çalışmalarda yarı-yapılandırılmış ev görüşmeleri/gözlemleri ile yaygın ebeveyn pratikleri ve ilgi-bakım davranışları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu ev görüşmeleri sonrası elde edilen veriler niteliksel analizlerle test edilerek (örn., tema analizleri,

içerik analizleri), daha sonra standart ölçüm araçları oluşturmada (MBQS) ve önleyici müdahale çalışmalarında (VIDEO-FEEDBACK) kullanılmaktadır (örn., POSADA ve ARK., 2002). Dolayısıyla, Türkiye’de kültüre özgü yaygın ilgi-bakım ve ebeveyn davranışlarının görgül olarak saptanması ve standart ölçüm araçları geliştirilmesi için söz konusu kültüre özgü temaların derinlemesine görüşmelerle (nitel yollarla) ortaya çıkartılması, standardizasyonu yapılmış görüşme araçları ile güçlendirilmesi ve çocukla ilişkili değişkenlerle ilişkilerin ayrıntılı incelenmesi gereklidir. Bu proje kapsamında yapılandırılmış görüşmelerle annenin çocuğuna ve çocuğu ile ilişkisine dair zihinsel temsilleri görüşmelerle inceleyerek, kültüre özgü temaların ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Söz konusu temsilleri incelerken annelerin çocuklarına gösterdikleri ilgi-bakım davranışları önem taşımaktadır.

İlgi-Bakım

Bowlby’ye (1969) göre çocuktaki bağlanma sistemi ve çocuğu yetiştiren kişi(ler)in ilgi-bakım (caregiving) sistemi birbirine paralel olarak yürüyen ve karşılıklı etkileşim içinde çalışan sistemlerdir. Son yıllarda George ve Solomon (1996, 1999; SOLOMON ve GEORGE, 1996) ilgi-bakım sisteminin bağlanma sistemine etkileri üzerinde kapsamlı çalışmalar yürütmüşlerdir. Bu çalışmalara göre ilgi-bakım sistemi, temel işlevi çocuğu korumak ve yaşama şansını artırmak olan, bağlanma sisteminden bağımsız fakat gelişimsel ve davranışsal olarak bağlanmayla ilişkili bir davranış sistemidir. Genel olarak bakıldığında her ilgi-bakım davranışı bir tür çocuk yetiştirme davranışıdır. İlgi-bakım davranışlarını diğer çocuk yetiştirme davranışlarından ayıran nokta, ilgi-bakım davranışlarının çocuğun bağlanma davranışlarına karşılık gelmesi ve çocuğu korumak için çocukla ilgi-bakımı üstlenen kişi arasındaki psikolojik ve fiziksel yakınlığı düzenlemeyi hedeflemesidir (CASSIDY, 1999).

Çocukların bağlanma davranışlarındaki bireysel farklılıkları inceledikleri çalışmalarında Ainsworth ve arkadaşları (1978), doğal gözlem yoluyla anne-çocuk ilişkilerini

incelemiş ve çocuğun bağlanma güvenliğini etkilediğini öne sürdükleri dört ilgi-bakım davranış boyutu belirlemişlerdir: duyarlılık-duyarsızlık, kabul-ret, işbirliği-müdahale ve ulaşılabilirlik-umursamazlık. Bu özelliklerin birbirleriyle yüksek düzeyde ilişki göstermesi nedeniyle daha sonraki araştırmalar sadece anne duyarlılığı üzerine yoğunlaşmıştır.¹

Literatürde anne duyarlılığı çeşitli şekillerde ölçülmüştür. Örneğin, Pederson ve Moran (1995), Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) ilgi-bakım tanımı temelinde gözlemcinin önceden belirlenen davranışları annenin ne sıklıkta yaptığını belirlemesine dayanan Anne Davranışları Sınıflandırma Seti ölçüm aracını (Maternal Behavior Q-Sort: MBQS) geliştirmişlerdir. Solomon ve George (1996) ise ilgi-bakım sistemine ilişkin zihinsel şemaları tanımlamak amacıyla annelerle yarı yapılandırılmış ilgi-bakım görüşmeleri yapmışlardır. Bu görüşmeler sonucunda araştırmacılar güvenli bağlanan çocukların annelerinin “esnek” ilgi-bakım şemalarına, kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip çocukların annelerinin “belirsiz/tutarsız” ilgi-bakım şemalarına, kayıtsız bağlanma stiline sahip çocukların annelerinin ise “reddedici” ilgi-bakım şemalarına sahip olduklarını bulmuşlardır.

Bağlanma araştırmacıları tarafından “duyarlılık-güven hipotezi” olarak adlandırılan ve anne duyarlılığının güvenli bağlanmanın belirleyicisi olduğunu öne süren hipotezi sınavan 66 çalışma, De Wolff ve van Ijzendoorn (1997) tarafından meta-analizine tabi tutulmuştur. Bu araştırmacılar, anne duyarlılığının bağlanma güvenliği ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiş ve erken yaşta çocuğa yönelik ilgi-bakım davranışlarının bağlanma güvenliğinin gelişmesinde önemli rol oynadığını ortaya koymuşlardır.

Yukarıda kısaca bahsedilen literatürün bir sınırlılığı, çalışmaların büyük çoğunluğunun Batı toplumlarında ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki anne-çocuk çiftleri kullanılarak yapılmış olmasıdır (BELSKY, 1999). Van Ijzendoorn ve Sagi (1999), farklı kültürlerdeki bağlanma çalışmalarını değerlendirdikleri kapsamlı literatür taramasında Batı toplumlarına ek

¹ Bowlby (1969)'ye göre çocuğun ilgi-bakımını üstlenen kişinin (caregiver) mutlaka anne olması gerekmemektedir. Ancak hemen her kültürde bu işi üstlenen kişinin anne olması araştırmacıları ilgi-bakım duyarlılığını işlevsel olarak anne duyarlılığı şeklinde tanımlamaya sevk etmiştir.

olarak sadece Çin, Japonya, İsrail ve bazı Afrika toplumlarında bağlanma çalışmalarının yapıldığını, Hint ve İslam kültürlerinde bu konuya ilişkin çalışma bulunmadığını vurgulamışlardır.

Rothbaum, Weisz, Pott, Miyake ve Morelli (2000) bağlanma kuramını kültürün etkilerini dikkate almadığı için eleştirmiş ve yukarıda bahsedilen “duyarlılık-güven hipotezinin” farklı kültürlerde geçerli olmayabileceğini dile getirmişlerdir. Her ne kadar bağlanma araştırmacıları tarafından eleştirilmişse de (örn., POSADA ve JACOBS, 2001; VAN IJZENDOORN ve SAGİ, 2001), Rothbaum ve arkadaşlarının bu görüşleri kültüre-özgü ilgi-bakım davranışlarının incelenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Posada ve arkadaşları (2002) Kolombiyalı ve Amerikalı çocuklar ve anneleriyle yaptıkları araştırmada ilgi-bakım davranışlarını iki kültürde de gözlemlemiş; Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) tanımladığı ilgi-bakım davranışlarının yanısıra, gerek Kolombiya örneğinde gerekse Amerika örneğinde kültüre özgü ilgi-bakım davranışları olduğunu bulmuşlardır. Posada ve arkadaşları (2004) ilgi-bakım davranışları ve bağlanma güvenliği arasındaki ilişkinin evrensel bir boyutu olduğunu, ancak kültüre özgü ilgi-bakım davranışlarının incelenmesinin kültürden etkilenen bağlanma güvenliğini anlama bakımından önemli olduğunu belirtmişlerdir.

De Wolf ve van IJzendoorn (1997) çok sayıda ülkeden 66 örneklem ve 4106 anne-çocuk çiftinin dâhil edildiği meta analiz çalışmasında anne duyarlılığı ile bağlanma arasında .22 düzeyinde bir etki genişliği bulmuşlardır. Bu çalışmaya benzer şekilde sadece BDSS'nin kullanıldığı ve anne duyarlılığının ADSS ve farklı yöntemlerle ölçüldüğü meta analizde ise van IJzendoorn ve arkadaşları (2004) bağlanma ve duyarlılık arasında .39 düzeyinde bir ilişki bulmuşlardır. Meta analiz çalışmalarında anne duyarlılığı ile çocuk bağlanması arasındaki korelasyonlara ülkeler düzeyinde bakıldığında, Amerika'da .20, Kanada'da .53, Avrupa'da

.48 düzeyinde bulunmuştur. Posada ve arkadaşlarının (2002), Kolombiya örneklemini ile yaptıkları çalışmada bu ilişkiyi .46 olarak rapor etmişlerdir.

Son dönemde benzer sorulara kültürel perspektif ile cevap vermeyi amaçlayan Sümer ve arkadaşlarının (2008), geniş çaplı proje bulguları da bu sonuçlarla tutarlıdır. Bu çalışma Türkiye’de de diğer ülkelere benzer şekilde anne duyarlılığı ve çocuk bağlanması arasındaki ilişkinin orta düzeyde anlamlı olduğunu göstermektedir (.32). Öte yandan, TÜBİTAK-SOBAG tarafından desteklenen bu projede, yapılan anne-çocuk gözlemleri sonucunda Batı literatüründen alınan ölçek setleri içinde Türk kültüründe gözlenemeyen maddeler olduğu ve bazı kültüre özgü davranışların da bu ölçek setleri içinde ölçümediği saptanmıştır. Bu nedenle, Türk kültüründe anne duyarlılığı ve güvenli bağlanmaya karşılık gelecek kültürle uyumlu ve temsil gücü yüksek özelliklerin saptanması ve bunların psikometrik ölçüm gücü yüksek ölçüm araçlarına dönüştürülmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunun için de annelerle birebir derinlemesine ve yapılandırılmış mülakatlara ihtiyaç duyulmuş, gözlem maddelerinin de mülakatlardan çıkacak temalarla zenginleştirilip standart bir hale getirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bunlara ek olarak, Türkiye’de anne-baba tutumlarının ve aile yapısının kültürel bakımdan farklılıklar taşıması, çocuğun değerinin ve çocuğa olan duygusal bağlılığın kültüre özgü olarak süreklilik göstermesi (KAĞITÇIBAŞI, 1998) ve çocuk yetiştirme tutumlarının Türkiye’de kültüre ve farklı sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşması (İMAMOĞLU, 2003), kültüre özgü ilgi-bakım davranışlarının belirlenmesinin gerekliliğine işaret etmektedir.

Anne-Baba Davranışları ve Sosyalizasyon

Çocuğun sağlıklı psikolojik gelişiminde aile içindeki bakım veren kişinin ilgi-bakım davranışları ve duyarlılık düzeyine denk gelebilecek “psikolojik atmosfer” belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu atmosfer içinde unsur anababaların çocuk yetiştirme konusundaki temel tutum ve davranışları da büyük önem taşımaktadır. Sıcaklık, kabul, ilgi ve duyarlılığa dayanan çocuk yetiştirme tutum ve davranışları çocuğun zihinsel, duygusal ve davranışsal gelişimi

bakımından önemli sonuçlarla ilintilidir. Reddedici, çocuğun duygu ve düşüncelerini kontrol etmeye yönelik (psikolojik kontrol), soğuk, ilgisiz veya duyarsız anababa tutum ve davranışlarının ise sağlıklı gelişimi engelleyen önemli birer risk faktörü olduğu bilinmektedir. Bu kısımda “sosyalizasyon” literatürü olarak bilinen anababa tutum ve davranışları konusundaki temel kuramlar, yaklaşımlar ve bulgular özetlenmektedir.

Bağımsız bir bilim dalı olarak psikolojinin ortaya çıkmasından bu yana incelenen temel konulardan birisi ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkileri olmuştur. Belki de anne babalar çocuklarını kendi varlıklarını geleceğe taşıyacak bir “ölümsüzlük sembolü” olarak gördükleri için (SCHIMEL, LANDAU ve HAYES, 2008; GREENBERG, SOLOMON ve PYSZCZYNSKI, 1997), kendi değer ve inanç sistemlerini aktarmayı güvence altına alacak bir çocuk yetiştirme tarzı benimserler. Sosyalizasyon olarak tanımlanan bu aktarım süreci çocuğun içinde yaşadığı kültürel ortama ve aileye uyum sağlaması için kazanması gereken temel tutum ve davranışlarının, farklı çocuk yetiştirme yöntemleri, eğitim sistemi, disiplin vb. Yollarla çocuğa taşınması ya da kazandırılması olarak tanımlanabilir (DARLING ve STEINBERG, 1993; MACCOBY ve MARTIN, 1983). Aslında anababaların sosyalizasyon yoluyla taşımayı amaçladıkları değer, tutum ve davranışlar çocukları tarafından farklı düzeylerde kabul edilir ve içselleştirilir (GRUSEC ve ark., 2000, DEMİRUTKU, 2006). Bu nedenle sosyalizasyon, aynı zamanda, toplumun aile aracılığıyla çocuktan talep ve beklentileri ile çocuğun bunlara gösterdiği tepkiler arasındaki dengeyi açıklayan bir mekanizma olarak da görülebilir.

Ailenin sosyalizasyon hedeflerinin psikoloji alanında sistematik olarak kavramsallaştırılmasının uzun bir geçmişi olmasına karşın (Örn., BALDWIN, 1948), bu kavramın literatürde görgül olarak çalışılmasına Baumrind’in (1971) çocuk yetiştirme tarzları ve bu tarzların çocuklar üzerindeki etkilerini ele alan yaklaşımı önemli bir ivme kazandırmıştır. Baumrind (1980, 1991) *demokratik/dengeli* (authoritative), *yetkeci* (otoriter)

ve *izin verici* olmak üzere üç temel anababalık tarzının farklı gelişimsel sonuçlarla ilişkili olacağını ileri sürmüştür. Optimum çocuk yetiştirme yaklaşımı olarak kabul edilen *demokratik/dengeli* tarzda aile içinde iletişimin kanalları karşılıklı olarak açıktır, çocuğa duygusal destek verilir ve ona özerklik geliştirmesi için koşullar sağlanır. Aynı zamanda ailede görece bir disiplin vardır, çocuğun davranışları denetlenir (gözetlenir) ve ondan belirli standartlara ulaşması beklenir. Bu tür aile atmosferinde yetişen çocukların ebeveynlerinin değerlerini ve tutumlarını içselleştirdikleri, psikolojik uyum ve farklı alanlarda olumlu sonuçlar sergiledikleri bulunmuştur.

Yetkeci anababalık çocuğun katı bir disiplin altında ve duygusal bakımdan desteklenmeden ve sıcaklık gösterilmeden yetiştirildiği çocuk yetiştirme tarzıdır. Bu tarzda ebeveynler çocuklarına yüksek standartlar koyarlar ve kendilerine mutlak itaat etmelerini beklerler. Geçmiş araştırmalar bu tarzla yetiştirilen çocukların düşük özsaygı ve yüksek kaygı gibi benlik sorunları yaşadığı ve kişiler arası ilişkilerde onay aradıkları ve genellikle olumsuz sonuçlar sergilediklerini göstermektedir.

İzin verici anababalık ise genellikle ailede kabulün, sıcaklık ve sevginin bulunduğu ancak çocuktan beklentiler ve denetim konusunda gevşek davranıldığı çocuk yetiştirme tarzıdır. Bu tarzda yetişen çocukların kendini düzenleme, duygularını kontrol etme ve sorumluluk alma gibi konularda sorunlar yaşadıkları bulunmuştur.

Çok sayıda araştırmada ‘demokratik- dengeli stilin’ çocukta benlik kontrolü (kendini kontrol etme ve düzenleme becerisi) gelişimi, özyeterlik algısı, özsaygı, sorumluluk duygusu, akademik başarı gibi olumlu sonuçlarla, ‘otoriter yetiştirme stili’nin ise olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (örn., BURI, LOUISELLE, MISUKANIS ve MUELLER, 1988; STEINBERG, DORNBUSCH ve BROWN, 1992). Bunun yanı sıra, ‘demokratik çocuk yetiştirme stili’nin psikolojik ve davranışsal problemlerle olumsuz ; ‘otoriter stil’in çocukta

sorumluluktan korkma, stres yaşama gibi problemlerle olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (LAMBORN, MOUNTS, STEINBERG ve DORNBUSCH, 1991; WENAR, 1994). ‘İzin verici stil’, zayıf benlik kontrolü, bencillik, sorumluluktan kaçma, doyumsuzluk, aşırı ilgi bekleme ile; ‘ihmalkâr çocuk yetiştirme stili’nin ise çocukta olumsuz kimlik olasılığı, dağınık-kaçınan kimlik, alkol ve uyuşturucu yatkınlığı vb. Sorunlarla ilişkilendirilmektedir (LAMBORN, MOUNTS, STEINBERG ve DORNBUSCH, 1991).

Ancak, yukarıda özetlenen bulguların yoğunlukla Batı ülkelerinde yürütülen araştırmalardan elde edildiği ve kültürler arası geçerliliğin sorgulandığı, gerekirse yeni ebeveynlik boyutlarına denk gelebilecek spesifik anababa davranışlarının da gözden geçirilmesi gerekliliği unutulmamalıdır. Bu çalışma ile ebeveynlik davranışlarına yansiyacak temel ebeveynlik zihinsel temsilleri de sorgulanmış olacaktır.

Baumrind’in yaklaşımını temel alan daha sonraki araştırmacılar ise anababalık tarzlarını ya da tutumlarını, kabul/ilgi/sıcaklık ve disiplin/denetim olarak isimlendirilen, iki temel boyutun kesişmesinden çıkan dört temel kategoride ele alınmasının daha doğru olacağını ileri sürmüşlerdir (Örn., DARLING ve STEINBERG, 1993; MACCOBY ve MARTIN, 1983; STEINBERG, MOUNTS, LAMBORN ve DORNBUSCH, 1991). İki temel boyutun düşük ve yüksek düzeylerinin birleşimlerinden doğan dört kategoriden ikisi, *demokratik/dengeli* ve *yetkeci stiller*, yukarıda belirtilen Baumrind’in (1972) iki tarzına karşılık gelmektedir. Ancak, üçüncü tarz boyutların farklı kombinasyonunda iki farklı tarzla temsil edilmektedir. Kabulün ve duyarlılığın yüksek ancak kontrolün ve disiplinin düşük olduğu *izin verici-şımartan yetiştirme stili*nde doğal olarak aile içinde yüksek ilgi ve sevgi bulunmasına karşın çocuk üzerinde çok düşük kontrol uygulanır. Bu ailelerde tutarsız disiplin ve kararsızlık yaygın olarak gözlenir. Anne-babalar tek yönlü duyarsız iletişimde bulunur ve çocuğun isteklerine sınır koyamazlar. Son olarak, hem kabul ve duyarlılığın hem de kontrolün olmadığı bir anlamda en olumsuz ve riskli tarz olarak kabul edilen *ihmalkâr çocuk yetiştirme*

tarzı gelmektedir. Bu tarzda gösterilen sevgi/ ilgi de denetim/kontrol de düşük düzeydedir. Tutarsız disiplin ve kararsızlık sıkça görülür. Ebeveyn ilgisizdir. Çatışma ve münakaşa, problem çözme stratejisi olarak kullanılır.

Bazı araştırmacılar ebeveynlik stillerinin etkilerinin, kültüre ve çalışılan etnik ya da kültürel grubun özelliklerine göre değişebileceğini göstermiştir. Örneğin Steinberg ve arkadaşları (1994), Asya kökenli Amerikalı çocuklarda, yetkeci ebeveynlik stiline demokratik/dengeli ebeveynlik stiline göre ‘uyum’ ve ‘akademik başarı’yla daha yüksek düzeyde ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Ebeveynlik stilleri ve çocukta gözlenen sonuçlarda farklılık gözlenmesinin sosyal bağlamdaki farklılıklar, ebeveynlik uygulamaları veya ebeveynlik stillerinin belli boyutlarının kültüre özgü anlamına bağlı olduğu ileri sürülmektedir (CHAO, 1994; DARLING ve STEINBERG, 1993). Örneğin; Türk kültüründe ve benzeri diğer toplulukçu kültürlerde çalışmaları olan Kağıtçıbaşı (2005), ebeveyn kontrol ve sıcaklığının birbirinin karşısında değil birbirini tamamlayan boyutlar olarak ele alınmasını önermektedir. Bu nedenle Kağıtçıbaşı, Batı kültüründe çocuklar üzerinde olumsuz etkileri görülen aşırı koruma vb. bazı kontrol davranışlarının Türk kültüründe aynı derece olumsuz etkileri olmayacağını ileri sürmektedir. Çocuk yetiştirme stilleri, çocuk yetiştirme davranışları ve uygulamaları arasında kavramsal farkın ortaya konmasıyla birlikte literatürde bu kavramların birbirlerinin yerine kullanılmasının önüne geçilmiştir (DARLING ve STEINBERG, 1993). Bu yaklaşımla birlikte, “*duygusal iklim*” olarak ele alınmaya başlanan anne-baba stillerinin, gerek çocuk yetiştirme davranışlarıyla gerekse çocuk yetiştirme uygulamalarıyla olan ilişkileri ve bunların çocuklarda sonuç davranışlarıyla ilişkisi sistemli biçimde araştırılmaya başlanmıştır. Maccoby ve Martin (1983), Baumrind’in ailenin çocuk üzerindeki denetimi temelinde yaptığı sınıflandırmayı bir adım daha geliştirerek, çocuk yetiştirme stillerinin temelinde duyarlık ve talepkarlık olarak adlandırılan iki boyut olduğunu ileri sürmüştür.

Esasen sosyalizasyonda kontrolü farklı boyutlarıyla kapsamlı biçimde ele alan Schaefer'ın (1965) çalışmasından uzunca bir süre sonra Steinberg (STEINBERG, ELMEN ve MOUNTS, 1989) ve Barber (1996), bu sınıflandırmaya temel oluşturan ebeveynlik boyutlarından kontrolü çocuk üzerindeki etkilerini de dikkate alarak davranışsal ve psikolojik olarak ikiye ayırmışlardır. Barber (1996), çocuğun davranışlarını ve psikolojisini (duygularını) kontrol eden uygulamaların birbirinden ayrılmasını önermiştir. Buna göre 'psikolojik kontrol', çocuğun ne hissedeceğini ve düşüneceğini kontrol etmek, 'davranışsal kontrol' ise çocuğun davranışlarını izleme ve bilgi sahibi olma olarak ele alınır. Literatürde *aşırı kontrol, aşırı koruma, suçluluk yaratma, müdahale, sevgiyi geri çekme, mesafeli davranma* vb., çok sayıda davranışla temsil edilen psikolojik kontrolün bazı durumlar dışında çoğunlukla olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (BARBER, 1996; ÖZTÜRK, KINDAP ve SAYIL, 2006). Araştırmalarda her iki kontrol türünün farklı sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuş ve özellikle davranışsal kontrolü ele alan çalışmaların daha tutarlı sonuçlar verdiği gözlenmiştir.

Psikolojik kontrol ve davranışsal kontrolün çocuk üzerindeki etkisi kültürlere göre de farklılık göstermektedir. Davranışsal kontrolle ilgili olarak, Kuzey Avrupa ve Amerika'daki çalışmalarda bazı tutarsız bulgular da gözlenmiştir. Örneğin davranışsal kontrol, demokratik dengeli ebeveynler tarafından uygulandığında olumlu sonuçlarla, otoriter ebeveynler tarafından uygulandığında ise olumsuz sonuçlarla ilişkili bulunmuştur. Psikolojik kontrolün çocuğun benlik ve yetkinlik algısını olumsuz etkilediği, özerkliği ve iç motivasyonu zedelediği için özellikle "içselleştirme" problemleriyle (örn., depresyon) ilişkili olduğu ileri sürülmüş ve Batı'da da bununla tutarlı bulgular elde edilmiştir. Sosyalizasyon (disiplin, kabul, ilgi, kontrol vb.) başta çocuklukta bağlanma olmak üzere pek çok değişkenle ilgilidir (örn., BRETHERTON ve ark., 1997; SÜMER ve GÜNGÖR, 1999). Çocuk yetiştirme stilleriyle ilgili çalışmalarda, reddetme ve aşırı koruma boyutlarının sürekli kaygıya yol açabileceği

(örn., MARKUS ve ark., 2003); duygusal yakınlık boyutunun ise saldırganlıkta azalma (PALMER ve HOLLIN, 2001) ve özsaygıda artma (ARRINDELL ve ark., 1999) gibi sonuçlarla ilişkili olduğu görülmüştür.

Görüldüğü üzere çocuk davranış ve uygulamaları, zaman içinde birbirinden farklı düzeylerde ele alınmıştır. Bunların bazıları ebeveynlik stillerini temel boyutlar düzeyinde (örn. kontrol, kabul), bazıları ise belirgin bazı uygulamaları (örn. psikolojik kontrol) dikkate alarak ölçüm yapmaktadır. Ebeveyn- çocuk ilişkisinde diğer bir önemli konu da ebeveyn davranışlarının anne-babalar ve çocuklar tarafından ne düzeyde farklı algılandığıdır.

Ebeveynler çocuklara karşı daha çok kabul ve duyarlık, daha az kontrol davranışı gösterdiklerini söylerken, özellikle ergenlik dönemiyle birlikte, çocuklar bunun aksine anababalarından daha fazla müdahaleci ve denetleyici davranışlar algılamaktadır. Bu da anne baba tutum ve davranışlarıyla ilgili ölçümler alınırken hem anne-babadan hem de çocuktan bilgi edinilmesi ve beyanlar arasındaki uyumun kontrol edilmesinin önemini göstermektedir. Bu noktada sorulabilecek bir başka kritik soru “neden ailelerin belirli bir çocuk yetiştirme tarzını tercih ettiği. Cevap olarak kültürün kendi özelliklerine ve değerler sistemine uygun çocuk yetiştirmek için ailelerin kültürle uyumlu sosyalizasyon hedeflerini tercih edeceği söylenebilir. Ancak, bu noktada görece homojen kültürlerde bile neden aileler arasında çocuk yetiştirme tarzları bakımından farklılıkların olduğu açıklanmalıdır. Bu konuda en çok kabul gören yaklaşımlardan birisi Belsky'nin (1984) duygusal güvenlik modelidir. Belsky'e göre anababalık tarzının belirleyicileri nasıl bir çocuk yetiştireceğimizi ve bunun çocuğun gelişimini nasıl etkileyeceğini biçimlendirir. Belsky anababalık tarzının üç temel alandan etkilendiğini belirtmektedir; (1) ebeveynlerin bireysel özellikleri ve kaynakları, (2) çocuğun bireysel özellikleri ve (3) bağlamsal stres ve destek faktörleri. Bağlamsal stres ve destek faktörleri aile ve çocuğun birlikte yer aldığı sosyal çevreyi tanımlar ve başta evlilik uyumu olmak üzere, sosyal ilişkilerden, aile içindeki düzen ya da kaos ya da ebeveynlerin meslek

türlerine kadar geniş bir bağlamı içerir. Doğal olarak bu üç belirleyici, etkileri bakımından eşit değildir ve aralarındaki olası etkileşimler de hangi anababalık tarzının seçileceğini etkiler.

Hem kültürler arası farklılıklar hem de Belsky'nin öne sürdüğü belirleyiciler bir arada ele alındığında, anababalık davranışlarının hem bireysel hem de bağlamsal özelliklerin derinlemesine incelendiği geniş bir çerçevede ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, bu projede kültüre bağlı çocuğa bakış açısı ve onunla ilişkiye dair zihinsel temsiller incelemiştir. Bunun yanı sıra aile içindeki karmaşaya denk gelebilecek aile çevresi kaos değişkenleri de bağlamsal bir değişken olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

Son yıllarda yapılan ülkemizde de yapılan çalışmalar, aile dinamiklerinin bir arada ele alınarak, çocuktaki bağlanma, akademik benlik algısı ve diğer psikososyal değişkenlerle ilişkilerinin ortaya konmasının önemini vurgulamaktadır (Örn., SÜMER ve ARK., 2008). Bu çalışmalar, psikolojik kontrolün genellikle duyarsız ebeveynlik gibi ele alındığını, evlilik çatışmasına benzer şekilde ebeveynin çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı ve uygun zamanda tepki vermesini sekteye uğrattığını ileri sürmektedir. Özetle, ailenin çocuk üzerindeki etkisini kapsamlı olarak inceleyebilmek için çocuğa, ilişkin zihinsel temsillerin bağlamsal bir değişken olarak ele alınan aile iklimi ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Annelerin Çocukları Hakkında Çalışan Modelleri: Çocukların Bağlanma Güvenliği ve Annelerin Duyarlılıkları ile İlişkileri

Bebeklerin ya da çocukların ebeveynler için farklı anlamları vardır. Çocukların ebeveynler için ne anlama geldiği, onlar hakkında ne hissettiği, onlara nasıl davrandığı duyarlılık, etkili ebeveynlik gibi çocuk üzerinde önemli etkiler dahil olmak üzere pek çok psikolojik paradigma tarafından farklı yöntemlerle sorgulanmıştır. Bu temelde son dönemdeki çalışmalar ebeveynlerin çocukları hakkındaki içsel temsillere denk gelen duygu ve bilişleri

gelişen ölçüm teknikleri ile açık ve örtük ölçülmeye başlamıştır (MAİN, KAPLAN. & CASSİDY, 1985; BRETHERTON, 1985; 1987; ZEANA & ANDERS. 1987).

Ebeveyn çocuk ilişkileri hakkındaki temsilleri ilgili yazında temel olarak çalışan iki temel eğilimden bahsedilebilir. Bunlardan ilki, ebeveynlerin çocukları hakkındaki algılarına odaklanan ebeveyn görüşmeleridir. Pek çok farklı ebeveyn özelliğinin çocuklarının algılanması ile oldukça ilişkili olduğu gösterilmiştir (ayrıntılı inceleme için bkz. ZEANA & ANDERS, 1987). Bu algı çocuk henüz doğmadan olabildiği gibi, ilerleyen yıllarda da çocuğa ilişkin temsiller olabilmektedir. Bir başka eğilim ise, çocukluk deneyimlerinden yola çıkarak yetişkinlikteki ilişki ve ebeveynlik temsillerine odaklanan Yetişkin Bağlanma Görüşmeleridir (MAİN, KAPLAN ve CASSİDY, 1985). Her iki bakış açısından elde edilen bulgular derinlemesine yapılandırılmış görüşmelerin bağlanma ilişkisindeki farklı boyut ve stilleri yansıtabileceğini göstermiştir.

Bu yaklaşımdan yola çıkarak tasarlanan görüşmeler aynı zamanda ilgili yazındaki gözlem ve öz-beyanı dayalı ölçümlerden elde edilen verilerle karşılaştırılmış ve tutarlılıklar bulunmuştur. Örneğin, Ebeveyn Bağlanma Görüşmesinden elde edilen bulgulara göre, annelerin duyarlılığı ve çocuğu hakkındaki anlularının zenginliği Yabancı Ortam Paradigmasından ve Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti'nden elde edilen verilerle yüksek derecede ilişkili bulunmuştur (BRETHERTON, BİRİNGEN, RIDGEWAY, MASLİN ve SHERMAN, 1989). Aber ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen Ebeveyn Gelişim Görüşmelerinden elde edilen annelerin çocuklarına ilişkin zihinsel temsillerinin içeriği ile Yabancı Ortam Paradigmasındaki çocukların tekrar birleşme epizodları arasında ilişki bulunmuştur. Bunun gibi pek çok ebeveyn görüşmelerini sistematik bir şekilde bir araya toplayarak, normal ve klinik örnekleme anneleri sınıflandırmaya yarayacak, aynı zamanda çocuklarına ve onlarla ilişkilerine denk gelecek temsillerin içeriğini derinlemesine analiz etmeye yarayacak bir ölçüm aracı geliştirilmiştir. ZEANA, BENOİT ve BARTON (1993)

tarafından ebeveynlerin çocukları hakkında algı, his ve düşüncelerini gözlemlemeyi amaçlayan Annenin Çocuğa İlişkin Zihinsel Modeli Mülakatı (AÇİZMM) oluşturulmuştur.

Görüşme seti annelerin hamilelik dönemindeki, doğumun ilk yıllarındaki ve daha büyüklük dönemlerindeki deneyimlerine ilişkin his, duygu, düşünce ve anlamaya yarayacak derinlemesine soruları içermektedir. Buna ek olarak ebeveynin çocuğunun gelecekteki yaşantısına dair beklentileri, arzu ve hisleri de sorulmaktadır. Görüşmedeki standart bazı sorular genellikle her anneye kronolojik sırayla sorulmakta, cevapları da kendi ifadeleri ile kaydedilmektedir. Bu tür görüşmeleri yapan araştırmacılar, annelerin çocukları hakkındaki bu zihinsel temsillerin çocukları ile etkileşimlerine ve bu temsillerin çocuk üzerindeki etkilerine odaklanmışlardır (GEORGE & SOLOMON, 1996; BELSKY, & PHELPS, 1999). Bu çalışmalar genellikle, erken dönemdeki temsillerin halihazırdaki çocuk-anne ilişkisini şekillendirdiğini (Huth-Bocks, Levendosky, Theran, & Bogat, 2004), çocuktaki içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış problemlerle de ilişkili olduğunu göstermiştir (ZEANAH, DANİS, HİRSHBERG, BENOİT, MİLLER, & SCOTT HELLER, 1999). Buna ek olarak, kısıtlı sayıdaki çalışma annelerin çocukları hakkındaki bu içsel temsillerin belirleyicileri olabilecek değişkenlere odaklanmıştır. Buna göre, kronik stres ve aile içi çatışmanın annelerin çocukları ile ilişkisine dair zihinsel temsiller üzerinde kötü bir etkisinin olduğu gösterilmiştir (CİCCHETTİ & TOTH, 1995; OSOFSKY, 1995). Söz konusu çalışmalar her ne kadar annenin çocukları hakkındaki temsillerin çocuklar üzerindeki etkilerine ve bu temsillerinin belirleyicilerine odaklanmış olsa da, bu zihinsel temsillerin çocukların duygusal gelişimindeki önemli göstergelerden biri olan bağlanma güvenliği ile ilişkisine odaklanmamıştır. Bu proje ile annelerinin çocukları ile ilişkisine dair zihinsel temsillerinin çocukların bağlanma güvenliği üzerindeki etkileri ortaya konulmuş olacaktır. Annelerin çocukları doğmadan, doğduktan hemen sonra, şu andaki ve geleceğe ilişkin duygu, düşünce ve hislerine denk gelecek zihinsel temsillerinin çocuklarının bağlanma güvenliğini yordaması beklenmektedir.

Bununla beraber bu temsiller çocukların bağlanma güvenliği için önemli bir faktör olan anne duyarlılığı ile de yüksek derece de ilişkili olması beklenmektedir.

ÇALISMA 1

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Annelerin Çocuklarına İlişkin Zihinsel Temsiller ve Temel Etkileri

Bu bölümde projenin okul öncesi dönemindeki çocukları olan annelerle ayrıntılı görüşmelere dayanan sonuçlar ele alınacaktır. Genel olarak, annelerin çocukları hakkında algı, his ve düşüncelerini ve bunların annelerin duyarlılıkları ve çocukların bağlanma güvenliği ile ilişkisine odaklanılacaktır. Projenin bu kısmında ortalama 3.5 yıl önce yine TÜBİTAK SOBAG (Proje No:105K102) desteğiyle tamamlanmış projedeki gözlem verileri ile yapılacak karşılaştırmalar görüşme setinin yapı geçerliği için, dolayısıyla Türkçe adaptasyonu için büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, farklı gözlemci ve görüşmecilerle aynı annelerden farklı zamanlarda (ortalama 3.5 yıl arayla) toplanan verilerle, incelenen ilişkilerin doğası hakkında hatadan arındırılmış daha geçerli bulgulara ulaşma imkanı olacaktır. Bu kısımda ilk önce katılımcıların demografik özellikleri sunulacak, daha sonra kullanılan ölçüm araçları ayrıntılı olarak tanıtılacaktır. Bulgular bölümünde ise betimleyici analizlerden sonra temel değişkenler arasındaki ilişkiler ele alınacaktır.

Gereç ve Yöntem

Katılımcılar

Projenin okul öncesi dönem örneklemini 30 anne oluşturmaktadır. Daha önce BDSS, ADSS ve bir dizi psikolojik ölçümün alındığı anneler AÇİZMM görüşmelerine katılmıştır. Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalaması 32.23 yıldır. Bu annelerin çocuklarının %53'ü kız (16 çocuk; $Ort_{yaş} = 61.06$ ay), %47'si de erkektir (14 çocuk; $Ort_{yaş} = 62.86$ ay). Annelerin

eğitim durumları farklılık göstermektedir. Buna göre, %30'u ilkokul (9 kişi), %10'u ortaokul (3 kişi), %56.7'si lise (17 kişi) ve %3.3' üniversite (1 kişi) mezunudur. 22.04.2010 tarihinde başlayan veri toplama çalışmaları 5.05.2010 tarihinde sona ermiştir. Örnekleme ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Örnekleme İlişkin Betimleyici İstatistikler

	KIZ			ERKEK			TOPLAM		
	Ort	SS	Ranj	Ort	SS	Ranj	Ort	SS	Ranj
Çocuklar									
Yaş (Ay Olarak)	61.06	11.10	41.07	62.86	10.36	32.36	61.90	10.61	41.07
Anneler									
Yaş (Yıl Olarak)	32.40	4.90	14	32	3.63	12	32.23	4.33	14
Eğitim	İlkokul Mezunu		Ortaokul Mezunu		Lise		niversite		
	9 (%30)		3 (%10)		17 (%56.7)		1 (%3.3)		

İşlem

Okul ncesi dönemde annenin çocukla ilişkisine dair zihinsel temsilleri herbiri yaklaşık 1.5 saat süren ev ziyareti ile değerlendirilmiştir. Katılımcı anneler daha önce TUBİTAK tarafından desteklenen 105K102 kodlu ocuğun Gelişimde Bağlanma, İlgı-Bakım ve Aile Dinamiklerinin Etkisi adlı projede bağlanma ve anne duyarlılığı ölçümlerinin alındığı katılımcılardan oluşmaktadır. Annelere projenin amacını kısaca anlatan bir metin ile birlikte iletişim bilgilerinin sorulduğu bir form doldurmaları istenmiştir (Bkz. Ek-1). Telefon yoluyla irtibat kurulan annelere proje ekibi tarafından çalışma öncesi bilgi verilmiş, evde sessiz bir ortamda bu görüşmelerin yapılacağı ve mümkünse tek olunması gerektiği söylenmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra annelere bir batarya seti verilmiş ve anketi doldurmaları istenmiştir. Annelere verilen batarya seti Ek-2'de sunulmuştur.

lme Araçları

Bu bölümde okul öncesi dönemde başta AÇIZMM olmak üzere, daha önce anne ve çocuklardan alınan ölçümlerde kullanılan araçların psikometrik özellikleri sunulmaktadır. İlk

olarak, AÇİZMM'na ilişkin tanımlayıcı bilgiler sunulmuştur. Daha sonra annelere uygulanmış ölçekler tanıtılmış ve psikometrik özellikleri ile ilgili yapı geçerliğini sınaya yönelik analiz sonuçları verilmiştir. Bu analizlerde ölçüt olarak alınan temel bilgiler aşağıdaki gibidir:

- İlgili faktör özdeğerinin (eigenvalue) birden yüksek olması;
- Maddenin kuramsal ve anlamsal olarak ilgili boyutla örtüşüyor olması;
- Her bir maddenin ilgili faktörden en az .30 düzeyinde yük alması;
- Çocuk, anne ve baba tarafından doldurulan aynı ölçeklerin faktör yapıları arasındaki tutarlılığın dikkate alınması;
- Catell'in "scree plot" testi sonuçları ile tutarlı olması.

Annenin Çocuğa İlişkin Zihinsel Modeli Mülakatı (AÇİZMM: Working Model of Child Interview)

Annenin Çocuğa İlişkin Zihinsel Modeli Mülakatı (AÇİZMM) ebeveynlerin bebekle olan ilişkilerine ve bebeğin bireysel özelliklerine dair algılarını, öznel deneyimlerini, şu anki his ve düşüncelerini ve çocuklarından gelecekteki beklentilerini sınıflandırmak amacıyla geliştirilmiş olan yapılandırılmış bir mülakattır (ZEANAH, BENOİT, HİRSHBERG, BARTON, & REGAN, 1994). AÇİZMM ilk başlarda bir araştırma aracı olarak geliştirilmiş olsa da klinikte kullanılmaya uygunluğu dikkat çekmiştir (ZEANAH & BENOİT, 1995). Yaklaşık olarak bir saat süren görüşmede anneye hamilelik süresince duygusal olarak nasıl tepki verdiği, bebeğin kişiliği ve gelişimi, bebekle olan ilişkisinin özellikleri, bebeğin karakteriyle ilgili olarak algılanan ve beklenen zorluklar, bebeğin farklı bağlamlardaki davranışlarına ve üzüntüsüne verilen tepkiler ve bebeğin ileriki gelişiminde karşılaşılması beklenen zorluklar ile ilgili sorular sorulmaktadır. Annelerin izniyle cevapları ses kaydına alınmakta ve sekiz adet birincil değerlendirme ölçeğinin her biri bu kayıtlara dayanarak 1'den 5'e kadar sınıflandırılmıştır. Söz konusu birincil ölçekler: *algıların zenginliği*, *değişime*

açıklık, ilişkinin yoğunluğu, tutarlılık, bakım duyarlılığı, kabul, çocuk zorluğu ve güvenlik korkusudur.

Algıların zenginliği ölçeği bebeğe dair tanımlamaların ne kadar zengin ve ayrıntılı olduğunu ölçmektedir. Bu ölçekte ebeveynin çocuğu “bildiği” hissini aktaran kısa ve öz fakat zengin tanımlamalar; uzun, çocuğa ilişkin açık ve net hatıraları aktarmaktayı başaramayan yinelemeli, dar bir alana odaklanmış ya da bilgilendirici olmayan tanımlamalara kıyasla daha yüksek puanlar alırlar.

Değişime açıklık ölçeği ebeveynin bebek, çocuk yetiştirme ve bebekle olan ilişki hakkında yeni bilgiler edinmeye dair zihinsel temsillerindeki esnekliği ölçmeyi amaçlamaktadır. Hikayeler bebekle ilgili yeni bilgilerin ebeveyn tarafından hoş karşılandığını ve hemen kazanıldığını gösteren bir hissiyat taşıyor ya da görüşme esnasında bebek hakkında yeni bir değerlendirme veya perspektif ortaya çıkıyorsa yüksek puan verilir. Bebeğe dair belirli bir perspektifi sürdürmek adına bebekle ilgili ya da ebeveynin bebekle olan ilişkisine dair yeni bilgilerden kaçınıldığı hissediliyorsa düşük puan verilir.

İlişkinin yoğunluğu ölçeği psikolojik meşguliyetin derecesini ve/veya ebeveynin bebekle ilişkideki psikolojik bağlılığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin yüksek skorlanan ucunda ebeveyn bebekle ilişkisini ve psikolojik meşguliyetini açık bir biçimde ortaya koyar. Ebeveyn başka işlerle meşgul olduğundan ya da bebekten psikolojik olarak kopmuş hissettiğinden dolayı bebekle düşük düzeyde ilişkilendiğinde düşük puan verilir.

Tutarlılık ölçeği Yetişkin Bağlanması Görüşmesinin (MAIN & GOLDWYN, 1991) puanlanmasında kullanılan uyumluluk ölçeğinden yola çıkılarak oluşturulmuştur ve onunla benzerlikler taşımaktadır. Ebeveynin cevapları ender rastlanan bir düşüncelilik ve netlik içerdiğinde ve sorulara doğrudan yanıt olacak şekilde ise yüksek puan verilir. Ebeveynin, bebeğe ve bebekle olan ilişkisine dair tanımlamalar karmaşık, çelişkili, garip ve kolay anlaşılacak şekilde ifade edilmişse düşük puan verilir.

Bakımda duyarlılık ölçeği ebeveynin bebeğin ihtiyaçlarının ve duygusal deneyimlerinin ne derece farkına vardığı ve bu ihtiyaçlara cevap verme niteliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin yüksek ucundaki puanlar ebeveynin bebeğin çeşitli duygularını deneyimlediğini, biyolojik ihtiyaçları olduğunu algıladığını ve bunlarla ilgilendiğini gösterir. Düşük uçtaki puanlar ise, ebeveynin bebeğin ihtiyaçlarını farketmede ve tutarlı olarak cevap vermede başarısız olduğunu gösterir.

Kabul ölçeği ebeveynin bebeği ve bebek bakımı ile birlikte gelen bütün sorumlulukları ve zorlukları kabullenişini ölçmektedir. Bebek bakımıyla ilgili bir şikayet ifade etme veya anlaşmazlık olduğuna dair bir göstere yok ise ve ebeveyn bebek bakımından keyif aldığını açıkça veya örtük bir biçimde ifade ediyorsa yüksek puan verilir. Ebeveyn, bebeği sevmediğine dair bir izlenim bırakırsa, bebek bakımına ilişkin yakınma ve şikayette bulunuyorsa veya anlaşmazlık içeren ifadelerde bulunursa, bebeğin ihtiyaçlarına karşılık kızgınlık gösterirse ya da genel anlamda bebekten hoşlanmadığına dair bir his edinilirse düşük puan verilir.

Bebenin zorluğu ölçeği ebeveynin, bebeğin bakım ve ilişki kurma açısından zorluğuna dair algısını ölçmeyi amaçlamaktadır. Bebeğin, bakımı ve ilişki kurması zor bir bebek olduğunu içeren tanımlamalar görüşmenin ana temasını oluşturduğunda ve bebeğin kesinlikle bir yük olarak algılandığına dair ifadeler sarfedildiğinde yüksek puan verilir. Bebek, bakımı ve ilişki kurması kolay olarak algılanıyorsa düşük puan verilir.

Güvenlik korkusu ölçeği akıldışı, gerçekçi olmayan bir şekilde çocuğu kaybetme korkusunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Ebeveynin, görünürde bir neden yok iken çocuğun temel sağlık ve güvenliği ile ilgili endişe duyduğuna ve çocuğa karşı davranışlarının bu durumdan etkilendiğine dair açık göstergeler var ise yüksek puan verilir. Bebeğin güvenliği ve sağlığına dair herhangi bir korku belirtilmediğinde düşük puanlar verilir. Bu ölçek, Yetişkin

Bağlanması Görüşmesi'nde kullanılan "bebeğin ölüm sonucu kaybindan korkma" ölçeğinden türetilmiştir.

Yukarıda tanımlanan sekiz adet birincil ölçeğe ek olarak ebeveynin zihinsel temsilinin "duygusal (affective) tonlama"sını ölçmek üzere sekiz adet ikincil ölçek kullanılmaktadır. Bu ikincil ölçekler ebeveynin görüşme boyunca dışa vurduğu *keyif, kaygı, gurur, öfke, suçluluk, ilgisizlik, hayal kırıklığı miktarı ve diğer duygular* bakımından 1'den 5'e kadar puanlanır. Görüşmeler araştırma amaçlı kullanıldığında, üçlü bir sistemden faydalanılarak her bir sekiz ölçekte oluşan puanlama modeli incelenir ve ebeveynlerin zihinsel temsilini dengeli (balanced), ilgisiz (disengaged) ve çarpık (distorted) olmak üzere üç kategoriden birine sınıflandırılır. Klinisyenler toplam puandan ziyade belirli ölçeklerden alınan puanlarla özellikle ilgilenmelerine rağmen aynı kodlama stratejisi klinik ortamda da kullanılır.

Dengeli olarak sınıflandırmış olan ebeveynler, tutarlılık ölçeğinde orta ile yüksek arasında bir puan almış olmasıyla ebeveynin bebeğe ve bebekle olan ilişkisine dair algıları ve öznel deneyimleriyle ilgili tutarlı tanımlamalar sağlayabildiğini gösterir. Genellikle, bebeğin ve bebekle olan ilişkinin boyutlarının hem olumlu hem de olumsuz yönleri tanımlanmıştır. Dengeli zihinsel temsili olan ebeveynler bebekleriyle olan ilişkilerine kaptırmış görünürler (ilişkinin yoğunluğu ölçeğinde yüksek puanlar). Transkripsiyonlar genellikle bir birey olarak bebeğe saygı duyulduğunu ve bebeğin kabul gördüğünü (kabul ölçeğinde yüksek puanlar), bebeğin öznel deneyimlerine dair empati gösteren bir takdiri ve bebekle olan ilişkiye değer verildiğini (bakımda duyarlılık ölçeğinde yüksek puanlar) yansıtır niteliktedir. Anlatı biçimindeki tanımlamalar değişime açıklık ve algıların zenginliği ölçeklerinde genellikle orta ile yüksek arasında, bebeğin zorluğu ölçeğinde düşük ile orta arasında puanlar alırlar. Keyif ve gurur ölçeklerinde orta ile yüksek arasında puanlar alırken; kaygı, öfke, hayal kırıklığı ve ilgisizlik ölçeklerinde düşük puanlar alırlar.

İlgisiz temsiller bebekle ilgili çeşitli soğukluk, duygusal uzaklık ya da ilgisizlik dereceleriyle karakterize edilirler. İlgisiz temsillere sahip olan ebeveynler bebeklerinin öznel deneyimlerinin farkında değil ya da bebeğin bir birey olduğunu tanımıyor gibi görünürler. Eğer bebeğin deneyimlerinin farkına varırlarsa, bunları ne kabul eder ne de bunlara değer verirler. Bebeğe ve ebeveynlik deneyimine dair deneyimler çeşitlilikten ve zenginlikten yoksun olabilir ve değişime görece dirençlidirler. Detaylara inmeyen, kısa tanımlamalar tipiktir. Bunun sonucunda, anlatılar çocuğun kendine has bir birey olduğu hissiyatını taşımaktan yoksundur. İlgisiz temsile sahip olan bazı ebeveynler, çocuklarına ve çocuklarının deneyimlerine dair içten gelen bir heveslilik ve merak duymazlar. Bebeklerine duygulardan ve hislerden uzak, “bilişsel” düzeyde yaklaşır. Çocuğun duyguları ile dalga geçmek ya da onları reddetmek ilgisiz temsillerin güçlü bir göstergesidir. Çok uç örneklerde bebekten gerçek bir uzaklaşma söz konusudur. Sonuç olarak, ebeveynliğin bebek ve ebeveynin kendisi üzerindeki etkisi önemsiz ve etkisiz kılınarak, tamamen ayrılmış olarak kalır ya da bertaraf edilir. Özetle, algıların zenginliği, değişime açıklık, kabul, bakım duyarlılığı ve ilişkinin yoğunluğu ölçeklerinde düşük puanlar; ilgisizlik ölçeklerinde yüksek puanlar genellikle ilgisiz olarak sınıflandırılırlar.

Çarpık temsillerin özelliği, bebeğin ve bebekle olan ilişkinin temsilini etkileyen çeşitli çarpıklıklardır. Çarpıklık, objektif bir gerçeklikten çok zihinsel temsile özgü içsel bir tutarsızlığa tekabül eder. Örneğin, anlatılar ebeveynin başka meselelerle meşgul olduğu ya da dikkatinin dağıldığı, kafasının karışık olduğu ve bebekle ilgili kaygılar altında bunaldığı, kendisiyle ilgilendiği ve bebeğin bireyselliğine karşı duyarsız olduğu, bebekten memnun edici, mantıklı ya da aşırı derecede itaatkar olmasını beklediği hissiyatını taşır. Çarpık temsilli ebeveynler genellikle gerçekdışı beklentilere sahip olurlar ya da bebeğe art niyet yükleyebilirler. Bebeğe dair tanımlamalar kafa karışıklığı, çelişkiler ya da gariplikler bakımından yüksek oranda tutarlı olabilir. Anlatılar genellikle bebeğe yakın hissetmek adına

başarısız bir mücadelenin göstergesidir. Bebekle ilgili (olumlu ve olumsuz) bir çok duygu ifade edilir fakat bu ifadeler içgöründen yoksundur ya da bağlam dışıymış gibi görünürler. Özetle, tutarlılık, değişime açıklık, ve bakım duyarlılığı ölçeklerinde düşük puanlar ve ilişkinin yoğunluğu, kaygı, ve /ya öfke ölçeklerinde yüksek puanlar sıklıkla çarpık temsilleri karakterize ederler. Bebeğin zorluğu ve hayal kırıklığı ölçeklerinde yüksek puanlar yer alabilir.

Geçmiş çalışmalarda AÇİZMM'nin geçerliği gösterilmiştir (ZEANAH, BENOİT ve BARTON, 1993; ZEANAH & ANDERS, 1987; ZEANAH, DANİS, HİRSHBERG, BENOİT, MİLLER, & SCOTT HELLER, 1999). Söz konusu görüşme seti Türk kültüründe daha önce kullanılmamış olduğundan görüşme seti soruları ilk önce proje ekibi tarafından Türkçeye çevrilmiştir (AÇİZMM'nin soruları için bkz. Ek-3). Soruların akıcı ve bütünlük içeren bir şekilde annelere sorulması için proje ekibi pilot görüşmeler yapmış daha sonra birbirlerinden bağımsız olarak kodlamaları gerçekleştirmişlerdir. Görüşmeleri kodlayan kodlayıcıların arasındaki güvenilirliğin en az .70'e kadar yükseldiği 3 denemeden sonra esas görüşme verileri toplanmaya başlanmıştır. Yaklaşık 1.5 saat süren görüşmelere 30 anne katılmıştır. Görüşmeler sonunda kodlayıcılar arasındaki uyum katsayısının tüm alt boyutlar için istatistiksel olarak yeterli olduğu bulunmuştur. Tablo 2 kodlayıcılar arasındaki uyum katsayılarını göstermektedir.

Tablo 2. AÇİZMM Kodlayıcılar Arası tutarlılık

Birincil Ölçekler	Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach Alfa)	İkincil Ölçekler	Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach Alfa)
Alguların Zenginliği	.84	Keyif	.89
Değişime Açıklık	.87	Kaygı	.90
İlişkinin Yoğunluğu	.92	Gurur	.76
Tutarlılık	.87	Öfke	.88
Bakımda Duyarlılık	.86	Suçluluk	.93
Kabul	.71	İlgisizlik	.95
Bebeğin Zorluğu	.93	Hayal Kırıklığı	.93
Güvenlik Korkusu	.74	Diğer Duygular	.71
Ortalama	.84	Ortalama	.87

Çocuk Mizaç Ölçeği (ÇMÖ: Temperament Survey For Children)

Buss ve Plomin (1984) tarafından geliştirilen ÇMÖ, çocukların mizacını ölçmeyi amaçlayan 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte *duygusallık*, *hareketlilik* ve *sosyallik* olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. Duygusallık alt boyutu, çocuğun stres düzeyini, olumsuz duygu durumunu, tepkilerinin yoğunluğunu ve üzgün olma eğilimini ölçmektedir (örn., “*Kolayca ağlar*”). Hareketlilik alt boyutu, çocuğun motor davranışlardaki hareketliliği ve genel olarak ne düzeyde enerjik olduğunu ölçmektedir (örn., “*Yerinde duramaz.*”). Sosyallik alt boyutu ise çocuğun sosyal davranışlarını (örn., “*Kolayca arkadaş edinir*”) ve utangaçlık düzeyini (örn., “*Tanımadığı insanlara ısınması zaman alır*”) ölçmektedir. Değerlendirmelerde dört aralıklı ölçek kullanılmıştır (*1 = hiçbir zaman, 2= bazen, 3=sık sık 4 = her zaman*).

Geçmiş çalışmalarda ÇMÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu (örn., BUSS ve PLOMIN, 1986; SUMER ve ARK., 2008) ve ebeveyn algısının çocukların mizacını ölçmede geçerli olduğu saptanmıştır (SLABACH, MORROW, ve WACHS, 1991). Varimax döndürme yöntemi kullanılarak yapılan faktör analizi sonucunda orijinal ölçekte olduğu gibi üç alt boyut bulunmuştur. Sosyallik alt boyutu toplam varyansın %17.24'ünü, duygusallık faktörü %15.32'sini ve hareketlilik faktörü de %5.47'sini açıklamıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları sosyallik, duygusallık, hareketlilik faktörleri için sırasıyla .78, .65 ve .71 olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Mizaç Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri

Maddeler	Sosyallik	Duygusallık	Hareketlilik
8. Kolayca arkadaş edinir.	.71		
5. Tek başına oynamaktansa baskalarıyla oynamayı tercih eder.	.65		
10. Onun için insanlar diğer şeylerden daha ilgi çekicidir.	.58		
20. Tanımadığı insanlarla kolay arkadaşlık kurar.	.49		.31
12. Arkadaş canlısıdır.	.48		
14. Tanımadığı insanlara ısınması zaman alır.*	-.37		
3. İnsanlarla bir arada olmayı sever.	.32		

19. Keyfi kaçtığında şiddetli tepki gösterir.		.66	.35
11. Sık sık huysuzlanır ve ağlar.		.66	
2. Kolayca ağlar.		.61	
15. Kolayca keyfi kaçır.		.51	
6. Duygusal olmaya meyillidir.		.49	-.33
18. Yalnızken tek başına, ayrı kalmış hisseder.*	.34	-.42	
9. Uyanır uyanmaz koşuşturmaya başlar.			.78
13. Çok enerjiktir.			.71
4. Yerinde duramaz.			.53
7. Bir şeye başlarken yavaş hareket eder.			.31
Özdeğer	4.43	3.58	1.32
Açıklanan Varyans	%17.24	%15.32	%5.47
Cronbach Alfa Katsayısı	.78	.65	.71

* Ters kodlanan maddeler

Çocuk Davranışları Kontrol Listesi (ÇDKL; Child Behavior Checklist).

Çocuk Davranışları Kontrol Listesi okul öncesi dönemde çocukların sorunlu davranışlarını ölçmek amacıyla uygulanmıştır. Achenbach (1991) tarafından geliştirilen ve 105 maddeden oluşan ölçekte özel olarak 7 alt ölçek bulunmaktadır. Duygusal Tepkisellik, Kaygılı/Depresif, Bedensel Şikayetler, İçekapanıklık, Dikkat Problemleri, Saldırgan Davranışlar ve Uyku Problemleri olmak üzere yedi faktörden oluşan ölçek ayrıca ‘içselleştirme’, ‘dışsallaştırma’ ve ‘toplam problemler’ olmak üzere genel boyutlar altında da toplanmaktadır. Annelerden her bir maddenin çocuklarında gözledikleri davranışları ne oranda yansıttığını 3 dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir (1 = doğru değil, 2 = biraz ya da bazen doğru, 3 = çok ya da sıklıkla doğru). Buna göre, Duygusal Tepkisellik, Saldırgan Davranışlar ve Dikkat Problemleri alt boyutları toplanarak “dışsallaştırma”; Kaygılı/Depresif ve İçekapanıklık alt boyutları toplanarak “içselleştirme” boyutları oluşturulmaktadır. Okul öncesi örnekleme annelerden toplanan veriler temelinde Çocuk Davranışları Kontrol Listesi alt boyutlarının iç tutarlık katsayıları şu şekildedir: Uyku Problemleri: .81; Saldırgan Davranışlar: .74; Kaygılı/Depresif: .71; Duygusal Tepkisellik: .59; Bedensel Şikayetler: .57; İçekapanıklık: .49 ve Dikkat Problemleri: .43.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II (YİYE-II; Experiences in Close Relationships Questionnaire–Revised)

Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından geliştirilen “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II” 18’i kaygı (örn. “Esimin sevgisini kaybetmekten korkarım”) ve 18’i kaçınma (örn. “Esime güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım”) boyutlarını ölçen toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Okulöncesi örnekleminde sadece anneler tarafından doldurulan ölçekte, katılımcılardan her bir maddenin eşleriyle ilişkilerindeki duygular ve düşüncelerini ne oranda yansıttığını 5 dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir (1 = *hiç katılmıyorum*, 2 = *biraz katılmıyorum*, 3 = *kararsızım/fikrim yok*, 4 = *biraz katılıyorum*, 5 = *tamamen katılıyorum*). Selçuk ve arkadaşlarının (2005) 256 üniversite öğrencisi ($Ort_{yaş} = 20.85$ yıl) ile yaptıkları güvenilirlik ve geçerlik çalışmasında, ölçeğin yüksek düzeyde Cronbach alfa (kaçınma için .90, kaygı için .86) ve test - tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu gösterilmiştir.

Sümer ve arkadaşlarının (2008) geniş örnekleme yaptıkları geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları da bu bulgularla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada da, ölçeğin ayrı faktör örüntüleri varimax yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Orijinal ölçek yapısıyla benzer şekilde; toplamda varyansın sırasıyla kadınlar için %31 ve erkekler için %28’ini açıkladığı bulunmuştur. Kadınlar için kaçınma boyutuna karşılık gelen faktör toplam varyansın %16.32’sini, kaygı boyutuna karşılık gelen ikinci faktör ise toplam varyansın %14.55’ini açıklamıştır. Erkek için kaygı boyutuna karşılık gelen birinci faktör toplam varyansın %14.15’ini, kaçınma boyutuna karşılık gelen ikinci faktör toplam varyansın %13.92’sini açıklamıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hem kadın hem de erkek versiyonları için yüksek düzeydedir ($Kaçınma_{kadın} = .88$, $Kaçınma_{erkek} = .85$ ve $Kaygı_{kadın} = .85$ ve $Kaygı_{erkek} = .83$).

Bu çalışmadaki örneklem büyüklüğü (30 kişi) ve ölçek maddelerinin sayısı (36) gözönüne alındığında faktör analizinden elde edilecek bulgular üzerinde bulanıklaştırıcı etkisi olacağı düşünüldüğünden, iki farklı çalışmada geçerlik ve güvenilirliği test edilip onaylanmış faktör yapısı kullanılmıştır.

İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ; Relationship Happiness Scale)

Katılımcıların romantik ilişkilerindeki mutluluk düzeyini ve ilişki doyumunu ölçmek amacıyla Fincham (1995) tarafından geliştirilen ve Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe'ye adapte edilen 6 maddelik İlişkilerde Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır. Söz konusu maddeler 6 dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirilmiştir. Yüksek puanlar ilişkide yüksek mutluluk düzeyine tekabül etmektedir. Faktör analizi sonuçları, tek faktörlü yapıyı desteklemiş ve % 83.26 düzeyinde varyans açıkladığını göstermiştir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .96 olup, madde toplam korelasyonları .82 ve .90 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı kabul edilebilir düzeyde yüksek bulunmuştur ($\alpha = .95$).

Aile Çevresi Kaos Ölçeği (AÇKÖ; Family Chaos Scale)

Çalışmada aile ya da ev ikliminde karışıklığı Matheny Wachs, Ludwig ve Philips (1995) tarafından geliştirilen Aile Çevresi Kaos ölçeği ile ölçülmüştür. Ölçek maddeleri proje personeli tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Ölçekte aile içindeki düzensizliğe işaret eden 15 madde bulunmaktadır. Orijinalinde tek boyuttan oluşan ölçeği, annelerden kendilerinin durumlarını ne oranda yansıttığını 6 dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir (1= Hiç Doğru Değil, 2= Doğru Değil, 3=Pek Doğru Değil, 4=Biraz Doğru, 5=Doğru, 6=Çok Doğru). Ölçekten alınan yüksek puanlar aile içindeki yüksek düzeydeki karmaşa ve kaosa işaret etmektedir. Yapılan faktör analizi sonuçlarına göre, orjinal yapı ile tutarlı olarak, ölçek tek boyuttan oluşmakta ve bu tek boyut ölçülmek istenen yapının % 29.43'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur

($\alpha = .79$). Ters kodlanan maddeler uygun şekilde çevrildikten sonra maddelerin ortalamasından oluşan değer hesaplanmış, karmaşa puanını oluşturmuştur.

Tablo 4. Aile İçi Karmaşa Ölçeği Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Yükleri
8.Evimizde gürültü patırtı eksik olmaz.	.77
10.Bizim evde gürültüden kendi sesini bile duyamazsın.	.76
6.Evimizde her zaman her şey altüst olur.	.68
14.Evimizde ortam sakindir.*	.67
11.Sıklıkla, evde başkalarının yaptığı tartışmalar içine ben de çekilirim.	.63
12.Evimiz kafa dinlemek için iyi bir yerdir.*	.62
9.Ailecek ne planlarsak planlayalım, genelde gerçekleştiremeyiz.	.57
3.Neredeyse her zaman bir telaş içindeyizdir.	.55
4.Evimizde genellikle her şey yerli yerindedir.*	.53
5.Ne kadar uğraşsaksak uğrasalım, genellikle hep geç kalırız.	.48
15.Evimizde düzenli bir rutin vardır. Güne başlarken ne olacağı bellidir.*	.48
13.Evimizde telefon konuşması bitmek tükenmek bilmez.	.44
2.Bir şeye ihtiyacımız olduğunda genellikle bulabiliriz.*	.41
7.Evde birbirimizin sözünü kesmeden konuşabiliriz.*	.38
1.Evimizde kargaşa ve dağınıklık çok az olur.*	.35
	Özdeğer 4.69
	Toplam açıklanan varyans 29.43
	Güvenirlilik .79

* Ters kodlanan maddeler

Anne Davranışları Sınıflandırma Seti (ADSS; Maternal Behavior Q-Sort).

Annenin duyarlılığı Pederson ve Moran (1995a,b) tarafından geliştirilen ADSS kullanılarak ölçülmüştür. Ölçümler yaklaşık 3.5 yıl önce Sümer ve ark.'nın (2008) çalışmasında adapte edilmiş ve kullanılmıştır. Annelerden gözlem yoluyla toplanan bu veriler çalışmada kullanılmış ve bu annelerle tekrar iletişime geçilerek AÇİZMM'leri yapılmıştır.

Ölçekte annenin ilgi-bakım davranışlarına ilişkin 90 madde bulunmaktadır. Bu maddeler, Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) tanımladığı ilgi-bakım davranışları çerçevesinde hazırlanmıştır. Gözleme dayalı bir ölçme aracı olan ADSS'nin uygulanması “kart sınıflama tekniğine” dayanmaktadır. Bunun için araştırmacı (kodlayıcı hakem) gözlem sonucunda 90 maddeyi annenin “en sık yaptığı”, “orta sıklıkta yaptığı” ve “hiç yapmadığı” davranışlar olarak üç kümeye ayırır. Araştırmacı daha sonra her grubu kendi içinde grup başına 10 madde olacak şekilde üç kümeye daha ayırarak toplam dokuz grup elde eder (1 = annenin hiç yapmadığı davranışlar, 9 = annenin en sık yaptığı davranışlar). Her bir maddenin bulunduğu grup numarası annenin o maddeden aldığı puanı temsil etmektedir. Daha sonra bu puanlar Pederson ve Moran (1995a) tarafından belirtilen ölçütlerle karşılaştırılarak annenin “duyarlık” puanı elde edilir. Bir uzman grubunun değerlendirmesi temelinde elde edilen “ideal duyarlık” anne ölçütü ile gözlenen annenin duyarlık puanı arasındaki korelasyon annenin “duyarlık” puanını temsil eder. Böylece puanlar -1 ile +1 arasında değişmektedir. Diğer bir deyişle yüksek puanlar (“1” e yaklaşan puanlar) annenin yüksek düzeyde duyarlı olduğu anlamına gelmektedir. Bu işlemleri daha hızlı ve verimli yapabilmek için Sümer ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen bir bilgisayar programı kullanılmıştır (METU Q-Soft).

Geçmiş çalışmalarda ADSS'nin geçerliği gösterilmiştir (PEDERSON, GLEASON, MORAN ve BENTO, 1998; PEDERSON ve MORAN, 1996). Türkiye’de yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında gözlemciler arası uyum katsayısının yeterli olduğu bulunmuştur ($\alpha = .85$). (Ayrıntılar için Bkz. SÜMER ve ARK.;, 2008).

Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti (BDSS; Attachment Q-Sort).

Okul öncesi örneklemindeki çocukların bağlanma davranışları 90 maddeden oluşan

BDSS (WATERS, 1995; WATERS ve DEANE, 1985) kullanılarak ölçülmüştür. Aynı ADSS gibi daha önce gözlem yapılan çocukların annelerine AÇİZMM'ı yapılmıştır. Ölçeğin uygulama aşamaları ADSS'nin uygulanma aşamalarıyla aynıdır. Sadece anne yerine çocuk gözlenmektedir. Gözlemi yapan araştırmacılar gözlem sonunda, öncelikle çocuğun davranışlarını “en sık yaptığı”, “orta sıklıkta yaptığı” ve “hiç yapmadığı” davranışlar olarak üçe ayırır ve daha sonra her grup kendi içinde tekrar üçe bölünerek 9 grup oluşturulur (1 = çocuğu hiç tanımlamayan özellikler, 9 = çocuğu en iyi tanımlayan özellikler). Her bir maddenin bulunduğu grup numarası çocuğun o maddeden aldığı puanı temsil etmektedir. Daha sonra bu puanlar, Waters (1995)'in uzman grubunun değerlendirmesiyle oluşturulmuş olan ve güvenli çocuğu temsil eden “ideal” ölçütle karşılaştırılarak çocuğun bağlanma güvenliği düzeyi hesaplanır. Çocuğun puanı ile uzmanların ideal çocuk puanı arasındaki korelasyon çocuğun güvenli bağlanma düzeyini temsil eder. Böylece puanlar -1 ile +1 arasında değişmektedir. Diğer bir deyişle yüksek puanlar (“1” e yaklaşan puanlar) çocuğun güvenli bağlanmaya sahip olduğu anlamına gelir.

van IJzendoorn ve arkadaşları (1991, 1995) yaptıkları meta-analiz çalışmalarında ölçeğin geçerliğine yönelik kanıtlar sunmuşlardır. Ölçek Türk kültüründe de daha önce uygulanmamıştır (SÜMER ve ARK., 2008). Tüm gözlemler sonunda gözlemciler arası uyum katsayısının yeterli olduğu bulunmuştur ($\alpha = .81$).

Bulgular ve Tartışma

Bu bölüm iki ana kısımdan oluşmaktadır. İlk aşamada nicel verilere dayalı analizlerle hem betimleyici hem de yordayıcı analizlerin bulguları sunulacaktır. Buna göre, önce çalışmada yer alan bütün değişkenlerin ortalama, standart sapma ve ölçüm aralığı ile ilgili değerler verilmektedir. Daha sonra ilgili değişkenlerin ortalamaları dikkate alınarak, çocuğun cinsiyeti, yaşı, anne eğitimi temelinde yapılan karşılaştırmalı analizlere yer verilmektedir. Son

olarak da Çalışmadaki temel hipotezleri sınamak amacıyla yordayıcı analiz sonuçları sunulmaktadır. İkinci kısımda ise, niteliksel bulgular temelinde ortaya çıkan kültüre özgü örüntüler, değer ve düşünceler spesifik örneklerle birlikte ele alınmaktadır.

Nicel Veri Analizi

Değişken Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Bu bölümde AÇİZMM'ndeki alt boyutların, çocukların bağlanma güvenliğiyle annelerin duyarlıklarının çocukların cinsiyetlerine göre dağılımı sınanmaktadır. Ortalama karşılaştırmaları ve anlamlılık düzeyleri Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Çalışma Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Farklılıkları

Değişkenler	Kız		Erkek		F	p	Eta ²
	Ort	SS	Ort	SS			
Alguların Zenginliği	3.72	1.11	4.00	1.14	0.47	0.50	0.02
Değişime Açıklık	4.21	1.02	3.79	1.27	1.08	0.31	0.04
İlişkinin Yoğunluğu	3.47	1.49	4.21	0.58	3.09	0.09	0.07
Tutarlılık	3.34	1.26	3.36	1.15	0.00	0.98	0.00
Bakımda Duyarlılık	3.87	1.23	4.57	0.62	3.67	0.05	0.12
Kabul	4.06	0.79	4.81	0.56	4.12	0.05	0.10
Bebeğin Zorluğu	3.03	1.37	3.04	1.29	0.00	0.99	0.00
Güvenlik Korkusu	3.34	0.93	3.17	0.67	0.31	0.56	0.01
Keyif	3.94	1.24	4.21	0.58	0.06	0.81	0.00
Kaygı	3.31	1.39	3.61	0.79	0.49	0.49	0.02
Gurur	4.22	0.80	3.88	0.72	1.69	0.21	0.06
Öfke	3.25	1.21	3.54	0.95	0.51	0.48	0.02
Suçluluk	2.84	1.65	3.57	1.31	1.75	0.20	0.06
İlgisizlik	2.13	1.26	2.21	1.20	0.04	0.85	0.00
Hayal Kırıklığı	3.01	1.65	3.87	0.60	3.79	0.04	0.10
Diğer Duygular	3.06	0.25	2.88	0.41	2.80	0.11	0.08
Bağlanma Güvenliği	0.14	0.20	0.28	0.14	5.19	0.03	0.16
Anne Duyarlılığı	0.30	0.48	0.42	0.36	0.47	0.50	0.02

Tablo 5'den de görüleceği üzere, AÇİZMM alt boyutlarında erkekler ile kız çocuklarına ilişkin zihinsel temsil boyutlarının bazılarında anlamlı farklılaşmalar bulunmuştur. Buna göre, erkek çocukları olan anneler kız çocuklarına oranla bakımda duyarlılık ($Ort_{erkek}=4.57 > Ort_{kız}=3.87$), kabul ($Ort_{erkek}=4.81 > Ort_{kız}=4.06$) ve hayal kırıklığı ($Ort_{erkek}=3.87 > Ort_{kız}=3.01$) alt boyutundan anlamlı olarak daha fazla puan almışlardır.

Ayrıca, ortalama 3.5 yıl önce toplanan verilere dayanarak, seçilmiş olan bu örneklemede erkek çocukları bağlanma güvenliği açısından kızlardan anlamlı olarak farklılaşmaktadır

($Ort_{erkek}=0.28 > Ort_{kız}=0.14$).

Değişken Ortalamalarının Annelerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Bu bölümde AÇİZMM’ndeki alt boyutların çocukların bağlanma güvenliğiyle annelerin duyarlıklarının annenin eğitim düzeyine göre dağılımı sınanmaktadır. Bu sınama sonucuna göre, algıların zenginliği ($F(3)=4.00, p<.05$), kaygı ($F(3)=5.60, p<.01$) ve suçluluk ($F(3)=4.26, p<.01$) eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Buna göre ilkokul mezunu annelerin çocuklarına ilişkin algılarındaki zenginlik daha yüksek eğitim düzeyindeki annelere göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur ($Ort_{ilkokul}=2.94; Ort_{ortaokul}=4.00; Ort_{lise}=4.32; Ort_{üniversite}=3.50$). Benzer şekilde, ilkokul mezunu annelerin çocuklarına ilişkin kaygıları ($Ort_{ilkokul}=2.44; Ort_{ortaokul}=3.15; Ort_{lise}=4.00; Ort_{üniversite}=4.00$) ve hissettikleri suçluluk ($Ort_{ilkokul}=1.89; Ort_{ortaokul}=3.67; Ort_{lise}=3.71; Ort_{üniversite}=4.50$) diğer eğitim düzeyindeki annelere oranla anlamlı olarak daha az bulunmuştur. AÇİZMM’nin diğer altboyutlarında annelerin eğitim düzeyi temelinde anlamlı farklılaşma bulunmamıştır.

Değişken Ortalamalarının Ailenin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

AÇİZMM’deki alt boyutların ailelerin gelir durumuna göre yapılan karşılaştırmalar düşük sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin zihinsel temsilleri beklendik yönde bulunmuştur. Buna göre, kaygı, suçluluk duyma ve ilgisizlik boyutlarında anlamlı farklılaşmalar bulunmuştur ($F(4)=3.32, p<.05; F(4)=3.22, p<.05; F(4)=2.56, p<.05$). Kaygı ve hissedilen suçluluk düşük sosyo-ekonomik düzeye denk gelebilecek aylık geliri 1000 TL altında olan anneler çocuklarını yetiştirirken daha çok kaygı ($Ort_{düşük}=4.32; Ort_{orta}=2.67; Ort_{yüksek}=2.92$) ve suçluluk hissetmekte ($Ort_{düşük}=3.67; Ort_{orta}=2.12; Ort_{yüksek}=1.89$), daha fazla ilgisiz davranışlarda bulunmaktadır ($Ort_{düşük}=3.58; Ort_{orta}=2.65; Ort_{yüksek}=2.95$).

Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Bu bölümde annelerin çocukları ile ilişkilerine dair zihinsel temsillerin alt boyutlarının temel çocuk, anne ve aile değişkenleri ile korelasyonlar incelenmiştir. Buna göre, anne değişkenlerini annelerden alınan AÇİZMM'na ilişkin alt boyutlar, annelerin bağlanma temelli kaygı ve kaçınma puanları, annelerden daha önce toplanan (yaklaşık 3.5 yıl önce) duyarlılık puanları, annelerin ilişkilerindeki mutluluk puanları oluşturmaktadır. Çocuk ilişkili değişkenler ise, yine yaklaşık 3.5 yıl önce ev gözlemlerinden elde edilen bağlanma güvenliği puanları, çocukların şu anki durumunu düşünülerek doldurulan mizaç ölçeği ve annelerin bu çalışma için doldurduğu çocuk problemleri puanları tarafından oluşmaktadır. Aile değişkeni olarak annelerin Aile Çevresi Kaos ölçeğine verdikleri tepkiler belirlenmiştir. Tablo 6 söz konusu değişkenler arasındaki korelasyonları göstermektedir.

Tablo 6. AÇİZMM'nin alt boyutlarının çocuk, anne ve aile değişkenleri ile korelasyonları

	Anne Duyarlılık Puanı (ADSS)	Bağlanma Güvenliği (BDSS)	Anne Bağlanma Kaygısı	Anne Bağlanma Kaçınması	İlişkide Mutluluk (Anne)	Sosyallik (Mizaç)	Duygusalık (Mizaç)	Hareketlilik (Mizaç)	İçselleştirme Problemleri	Dışsallaştırma Problemleri	Problemler Toplam	Aile Çevresi Kaos
Kabul	.48**	.31	-.16	-.09	.21	-.05	-.09	.05	-.38*	-.20	-.37	-.59**
Değişime Açıklık	.15	-.06	-.31	-.49**	.33	.16	.04	-.22	-.03	-.39*	-.19	-.21
Alguların Zenginliği	.20	.40*	-.22	-.41*	.41*	-.10	.20	-.21	-.18	.09	-.09	-.55**
Tutarlılık	-.07	.28	-.14	-.46*	.32	.01	.06	-.14	-.10	-.17	-.02	-.55**
Bebegin Zorluğu	-.15	-.09	.04	-.09	.19	-.14	.02	.15	.29	.18	.28	.18
Güvenlik Korkusu	-.23	-.02	.44*	.29	-.24	.19	.07	.30	.18	.01	.02	.24
Bakımda Duyarlılık	.48**	.46**	-.07	-.25	.41*	-.12	-.12	.07	-.33	.08	-.27	-.80**
İlişkinin Yoğunluğu	.47**	.49**	-.22	-.23	.56**	-.15	.00	-.16	-.03	-.20	-.26	-.46*
Keyif	.06	.02	-.47**	-.41*	.54**	-.11	.25	-.25	-.09	-.07	-.09	-.43*
Kaygı	.08	.20	.17	-.08	.04	-.13	.13	.06	-.25	-.21	-.39*	-.11
Öfke	-.04	.30	-.11	-.21	-.06	-.02	.07	.14	.22	.00	.06	.34
Gurur	-.15	.06	-.29	-.30	.04	.08	-.29	-.10	-.51**	-.17	-.22	-.22
İlgisizlik	-.19	-.19	.13	.12	-.37*	.22	.06	-.05	.08	.26	-.01	.21
Suçluluk	.25	.55**	.08	-.16	.23	-.02	.12	.16	.03	-.02	-.24	-.33
Hayal Kırıklığı	.10	.07	-.06	-.22	-.01	.09	.32	.09	.13	.24	.25	-.01
Diğer Duygular	-.23	-.14	-.04	.16	-.09	-.38*	.24	.02	.19	.26	.21	.24

*.05 düzeyindeki anlamlılıklar

** .01 düzeyindeki anlamlılıklar

Korelasyon analizi tablosundan da görüleceği üzere, AÇİZMM'nin alt boyutlarının diğer çalışma değişkenleri ile ilişkisi hem AÇİZMM'nin içerik geçerliğini test etmekte hem de ilişkilerin doğası hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

AÇİZMM'nin alt boyutlarından kabul ($r(30)=.48, p<01$), bakımda duyarlılık ($r(30)=.48, p<01$) ve ilişkinin yoğunluğu ($r(30)=.47, p<01$), ortalama 3.5 yıl önce 2 farklı gözlemci tarafından ADSS değerlendirmesinin sonucu elde edilmiş anne duyarlılık puanı ile beklendik yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ebeveynin bebeği ve bebek bakımı ile birlikte gelen bütün sorumlulukları ve zorlukları kabullenişini ölçmeyi amaçlayan alt boyutta yüksek puan anneler, ADSS setinden de yüksek duyarlılık puanı almışlardır. Ebeveynin bebeğin ihtiyaçlarının ve duygusal deneyimlerinin ne derece farkına vardığı ve bu ihtiyaçlara cevap verme niteliğini ölçmeyi amaçlayan bakımda duyarlılık alt ölçeğinden alınan puanla ADSS'den alınan anne duyarlılığı beklendik şekilde yüksek derecede ilişkili bulunmuştur. Son olarak, psikolojik meşguliyetin derecesini ve/veya ebeveynin bebekle ilişkideki psikolojik bağlılığını ölçmeyi hedefleyen alt boyuttan alınan puan anne duyarlılık puanıyla olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Bağımsız gözlemlerden farklı zamanlarda toplanan ve görece az sayıdaki örnekleme sözkonusu etkinin görülmesi ölçüm aracının ölçmeyi amaçladığı yapı bakımından oldukça manidardır.

Bunu destekler nitelikte, AÇİZMM'nin alt boyutlarından algıların zenginliği ($r(30)=.40, p<01$), bakımda duyarlılık ($r(30)=.46, p<01$), ilişkinin yoğunluğu ($r(30)=.49, p<01$) ve suçluluk boyutlarının ($r(30)=.55, p<01$) yine ortalama 3.5 yıl önce bağımsız gözlemciler tarafından kodlanan çocuğun bağlanma güvenliği ile anlamlı ilişkileri bulunmuştur. Buna göre, bebeğe dair tanımlamaların zenginliğini ve çeşitliliğini ölçmeyi hedefleyen algıların zenginliği ile çocuğun bağlanma güvenliği olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca bakımda duyarlılık ve bebek ile anne arasındaki ilişkinin yoğunluğu da çocuğun bağlanma güvenliği ile olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Anne duyarlılığı gibi çocuk

bağlanma güvenliğinin de farklı bir zaman diliminde farklı gözlemciler tarafından kodlanmasına ve örneklem genişliğinin görece dar olmasına karşın, anlamlı ilişkilerin AÇİZMM'daki alt boyutlarla ilişkili çıkması görüşme sorularının psikometrik özellikleri açısından büyük önem taşımaktadır.

AÇİZMM'nin içerik geçerliğine destek bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir. Buna göre, annelerin bağlanma temelli kaygıları çocukları ile ilişkilerindeki güvenlik korkusu temsilleri ile beklendiği gibi olumlu yönde ($r(30)=.44, p<.05$), keyif temsilleri olumsuz yönde ($r(30)=-.47, p<.01$) ilişkili bulunmuştur. Bağlanma temelli kaçınma ise, çocukla iletişimde değişime açıklık ile ($r(30)=-.49, p<.01$), algıların zenginliği ile ($r(30)=-.41, p<.05$), tutarlılık ile ($r(30)=-.46, p<.05$) ve ilişkiden alınan keyif ile ($r(30)=-.47, p<.01$) ters yönde ilişkili bulunmuştur.

Evlilik ilişkilerinde beyan edilen mutluluk ile annelerin AÇİZMM'nin altboyutlarından aldıkları puanlar arasında da anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre ilişkideki mutluluk arttıkça annelerin çocuklarına ilişkin algıların zenginliği ($r(30)=.41, p<.05$), bakımda duyarlılık ($r(30)=.41, p<.05$) ilişkinin yoğunluğu ($r(30)=.56, p<.01$) ve ilişkiden alınan keyif ($r(30)=.54, p<.01$) artmakta; ilgisizlik ($r(30)=-.37, p<.05$) azalmaktadır.

Çocukların mizaç özellikleri ile annelerin çocukları ile ilişkilerine dair temsilleri arasında anlamlı bir korelasyon bulunamamıştır. Ancak annelerin çocukları hakkında beyan ettikleri problem davranışlarından bazıları ile AÇİZMM'ndeki alt boyutlar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre, çocukların içselleştirilme problemleri annenin bebek bakımı ile birlikte gelen bütün sorumlulukları ve zorlukları kabulü ($r(30)=-.38, p<.05$) ve annenin çocuğuna dair gururu ($r(30)=-.51, p<.01$) ters yönde ilişkili bulunmuştur. Diğer bir deyişle kabul ve gurur arttıkça çocukların içselleştirme problemleri azalma göstermektedir. Çocuğun

dışsallaştırma problemleri ise sadece annenin çocuk yetiştirmede yani bilgilere açık olup olmamasını ifade eden değişime açıklıkla ters yönde ilişkili bulunmuştur ($r(30)=-.39, p<.05$).

Son olarak, aile ya da ev ikliminde karışıklığı ifade eden aile içi kaos ile AÇİZMM alt boyutlarından bazıları anlamlı ilişkiler göstermiştir. Buna göre, aile içi kaos ile annenin kabulü ($r(30)= -.59, p<.01$), algıların zenginliği ($r(30)= -.55, p<.01$), tutarlılık ($r(30)= -.55, p<.01$), bakımda duyarlılık ($r(30)= -.80, p<.01$), ilişkinin yoğunluğu ($r(30)= -.46, p<.05$) ve ilişkiden alınan keyif ($r(30)= -.43, p<.05$) arasında ters yönde korelasyonlar bulunmuştur. Bu bulgular aile içi kaosu aslında anne ile çocuk arasındaki ilişki temsili üzerindeki kritik önemine vurgu yapmakta, bulgular kaosu risk faktörü olarak tekrar gözden geçirilmesine vurgu yapmaktadır.

Farklı Gruplandırılmalar Temelinde Anne ve Çocuk Değişkenleri Arasında Grup Farklılıkları

Bu bölümde farklı kodlayıcılar tarafından AÇİZMM'na dayanarak 3 farklı zihinsel temsil sınıflandırmasından birine giren (dengeli, ilgisiz ve çarpık) annelerin çocuklarının bağlanma güvenliği, annelerin duyarlılığı ve çocukların problem davranışları arasındaki farklılıklar test edilmiştir. Çocukların bağlanma ve annelerin duyarlılık puanları, yaklaşık 3.5 yıl önceki projenin toplanan verisinden elde edilmiş, problem davranışlar ise AÇİZMM yapıldıktan sonra anneler tarafından doldurulmuştur.

Araştırma sorularını test etmek amacıyla iki farklı ANCOVA yapılmıştır. Annenin ve çocuğun yaşı etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla bütün analizlerde kontrol değişkeni olarak kullanılmıştır. İlk olarak, çocukların bağlanma güvenliği farklı anne sınıflandırmalarında farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. ANCOVA sonucuna göre, farklı anne gruplarında çocukların bağlanma güvenliği bakımından anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($F(2)=20.33, p<.01$). Sheffe post-hoc analizine göre, dengeli olarak sınıflandırılan annelerin çocukları ($Ort= 0.33$) ilgisiz ($Ort=0.05$) ve çarpık ($Ort=0.04$) sınıflandırılan annelerin çocuklarına göre

bağlanma güvenliğinde anlamlı olarak daha yüksek puanlar almışlardır. İlgisiz ve çarpık zihinsel temsilleri ifade eden annelerin çocukları arasında bağlanma güvenliği açısından böyle bir farklılık bulunmamıştır. Buna ek olarak, kontrol değişkenlerinin (çocuk ve anne yaşı) bağlanma güvenliği üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

AÇİZMM'nın yapı geçerliğine işaret edebilecek ikinci ANCOVA analizine göre, farklı zihinsel temsillerle sınıflandırılan annelerin ADSS sonucunu yansıtan anne duyarlılığı açısından marjinal düzeyde anlamlı farklılaşmasıdır ($F(2)=2.89, p=.07$). Sheffe post-hoc analizine göre, dengeli ($Ort=0.49$) ve çarpık ($Ort=0.24$) zihinsel temsillerle sınıflandırılan annelerin duyarlık puanı ilgisiz annelere ($Ort=0.05$) göre daha yüksek bulunmuştur. Kontrol değişkenlerinin (çocuk ve anne yaşı) ise bağlanma güvenliği üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Son olarak, farklı anne sınıflandırmaları ile çocuk problem davranışları arasındaki farklılaşmaları incelemek amacıyla Çocuk Davranışları Kontrol Listesinden elde edilen 10 alt boyutun bağımlı değişken olarak ele alındığı MANOVA analizi yapılmıştır. Çocuk ve anne yaşının ANCOVA'lardaki anlamsız etkisi göz önüne alındığında bu analize kontrol değişkeni kullanılmamıştır. MANOVA analizine göre, anne sınıflandırmaları açısından çocuk problemleri alt boyutları arasındaki farklılaşma test edilebilir bulunmuştur ($Wilks' \lambda=36.00, p<.01$). Analiz sonuçlarına göre, sadece farklı anne sınıflandırmaları bakımından çocuklardaki kaygı/depresyon puanları açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($F(2)=3.88, p<.05$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, ilgisiz olarak sınıflandırılan anneler ($Ort=1.48$) dengeli ($Ort=1.27$) ve çarpık ($Ort=1.15$) olarak sınıflandırılan annelere göre çocuklarının daha kaygılı/depresif olduğunu beyan etmişlerdir.

Nitel Analizler

Bu çalışmanın amaçlarından birisi de kültüre özgü temalara odaklanmaktı. Annelerin erken dönemde çocuk yetiştirirken sahip oldukları bilişsel şemaların neler olduğuna ilişkin iki

farklı kodlayıcı tarafından AÇİZMM’nda annelerin verdiği cevaplar temelinde analizler yapılmıştır. Çalışmanın bu aşamasında analizler zemin kuram (grounded theory) bakış açısıyla yapılmıştır. Zemin kuram yaklaşımına göre, toplanan veri temelde herhangi bir kurama dayanmadan, bir seri kodlamadan yola çıkarak, kendiliğinden oluşan temalara isim vermeyi, yapıları oluşturmayı içerir. Bu yapıların tümevarımsal bir yöntemle kuram oluşturmak için kullanılması gerektiği ileri sürülmüştür (GLASER ve STRAUSS, 2009).

Bu çalışmada zemin kuramı bağlamında AÇİZMM’nda annelerin dile getirmiş olduğu temalar spesifik örneklerle birlikte ele alınmıştır. Annelerin sesli kodlamaları yazılı transkripsiyona gerek kalmadan işitsel yolla analiz etmeye, kodları düzenlemeye yarayan MAXQDA 10 programı ile yapılmıştır (BELOUS, 2011). Ortaya çıkan temalar son haliyle aşağıda açıklamaları ve sözkonusu temalara işaret eden örneklerle birlikte sunulmuştur. Ortaya çıkan altı farklı tema aşağıdaki gibi tanımlanmıştır ve annelerin cümleleri birebir yansıtılmıştır.

Okulöncesi Dönemde Annelerle Görüşmelere Dayanan Kültürel Temalar

Duygusal/psikolojik bağlılık

Ölçeği ebeveynin çocuk için yaptığını düşündüğü duygusal ve maddi yatırım sonucu ondan beklediği duygusal/psikolojik bağlılık ile ilgilidir. Burada söz konusu olan, ilişkinin yoğunluğu ölçeğindeki gibi ebeveynin çocukla olan psikolojik bağı değil; ebeveynin bu bağın kurulmasında ve ileride de devam ettirilmesinde çocuktan beklentisidir. Bebekten yüksek duygusal bağlılık ve sadakat beklentisine girildiği anlaşıldığında yüksek puanlar verilir. Bu, ebeveynin bebeğinin sadece kendisiyle olan ilişkisi için değil, diğer ebeveyn, kardeşler ve geniş aile ya da vatan-millet için duyduğu duygusal/psikolojik bağlılık için geçerlidir. (örn: "vatanına milletine hayırlı bir evlat olsun", "annesine babasına saygılı olsun")

Duygusal/Psikolojik Bağlılığa Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 1106: "benim için çocuk yani kız oğlan farketmiyor, çünkü yani evlat olsun da hayırlısı olsun"

Anne # 1080: " yani ne biliyim. vatanına milletine annesine babasına hayırlı bi evlat olsun, hayırlı bi evlat yetiştireyim.her şeyden önemlisi o yani "

Anne # 1173: "korkması yani annesinin babasının değerli olduğunu, gerçekten onları sonsuza kadar varolduğumuz sürece onun yanında olduğumuzu hissettirmesi ve bi şekilde ona emek verdiğimizizi bi şekilde bunu görmesini isteriz. onu hissedirim. o şekilde korkması hoşuma da gider. çünkü saygısızca davranması var büyüğüne, sırf bana değil yani büyüklerine karşı zaten o şekilde davranır, hem saygılı olmasını sağlar bu korkması. o korkması yani sonuçta dayak gibi değil de bu şekilde ürkeklik gibi. o şekilde zaten başarılı da olur."

Anne # 1053: "benden korkucak, sayıcak ve elbette sevicek çünkü elbette benim de yaptıklarım var bunun farkında."

Anne # 1112: "sonuçta ne ekersen onu alırsın."

Anne # 1197: "inşallah böyle sürdürür. yani anne sözü dinler baba sözü dinler arkadaş kurbanı olmaz."

Materyal Bağımlılık

Ebeveynin bebeğin erken çocukluk döneminde anneye zorunlu bağımlılığına duygusal vurgudur. Ebeveynin bakım görevlerini doğal ve kendi görevi olarak algılamasından ve

duyarlı bakım sağlamasından ya da sağlamasından bağımsız olarak, bu görevleri ve erken çocukluğun bu bakıma muhtaç olma durumunu romantize ediyorsa yüksek puan verilir. Bu ölçekte yüksek puan alanlar bebeğin zorluğu ölçeğinde düşük puan almış olabilirler. Fakat bu ikisini birbirinden ayıran şey, bebek bakımının zor olarak algılanmamasının da dışında bebeğin bir yetişkin bakımına muhtaç olmasının abartılmasıdır. Bebeğin anneye muhtaç olduğu dönemin romantize edildiği görüşmelere yüksek puanlar verilir. Bebeğin, anne bakımına muhtaç olduğu dönemi bir an önce atlatıp kendi başına bir şeyler başarmaya başladığı dönemlerin (örn. yürüme, yemek yeme) önemini vurgulayanlar düşük puanlanır. Gelecekte çocuğun ekonomik bağımsızlığını kazanmasının önemi fazlaca vurgulanıyor fakat yine de erken çocukluk döneminin anneye zorunlu bağımlılığı romantize ediliyor olabilir. Bu tür zihinsel temsiller özellikle düşük ekonomik geliri olan anneler arasında daha yaygın görülmektedir. Fakat aynı anneler maddi sıkıntı çektikleri ve değişen yaşam koşullarını da gördükleri için çocuklarının okumasını ve bir meslek edinmesini istemektedirler.

Materyal Bağımlılığa Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 1150: "ama büyüyecek. küçüklüğünü çok severdim. verdiği yiyor. giydiğini giydirebiliyosun yanında sürekli zarar gelmiyeceğini biliyosun. sürekli yanında."

Anne # 1154: "en güzel yanı kendi ayakları üzerinde durabilecek oturaklı bi şekilde, her şeyi dört dörtlük olarak 18-19 yaşlarında durdurmak isterdim. ama şey olarak dediğim şekilde değişmeden bu şekildeki karakteriyle kalmasını isterdim o yaşta."

Çaresizlik

Ebeveynin çocuk yetiştirirken toplumun değerleri ile kendi değerleri arasında yaşadığı çatışma ile ilgilidir. Ebeveynin çocuk sahibi olmaya karar verdiği andan itibaren uygulamak istediği çocuk yetiştirme pratiğinin geniş ailedeki bireyler ya da eşi tarafından sekteye

uğratıldığı, engellendiği hissiyatı çok yoğun ise yüksek puanlanır. Suçluluk duygusuna yüksek puan verilmesinden farklıdır, çünkü buradaki çaresizlik hissiyatı bir şeyleri baştan yaşasa da değiştiremeyeceğini bilmesinden ileri gelir. Bu çalışmanın örnekleminde özellikle düşük ekonomik gelir ve eğitim düzeyinin, geleneksel Türk aile yapısının görüldüğü, kadının statüsünün görece daha düşük olduğu evlerde gözlenmiştir.

Çaresizliğe Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 1073: *"mesela ben yatırıyodum kayınvalidem sallamak istiyodu. o konularda da anlaşıyamıyoduk. ben benim dediğim olsun istiyodum kayınvalidem kendi benim dediğim olsun istiyodu. o konularda anlaşıyamıyoduk. hani çocukta da ister istemez ben bi de şeydim o bakıyo madem ben ilgilenmiyodum. hani dediğim gibi kendi evime geçtikten sonra çok farklı oldu. "*

Anne # 1147: *"... mesela benim çocuğum okuyacak mı? açıkçası ben çocuğumu bu şeyde büyütmek istemem bu şartlarda. burda büyütmek istemem bu mahallede büyütmek istemem. o endişem var açıkçası. bu çevredeki okulda okumasını istemem.daha farklı yerlerde daha ..mesela ne biliyim kendi memleketim sinop orda büyütmek isterim. ... mesela gücüm yetse özelde okutmak isterim, niye daha sağlıklı."*

Anne # 1173: *"sen ne istersen alırız gibisinden. alamıycamız şey yok öyle diyolar ona. e tabi onlar öyle diyince biz de oğlum alamayız diyince çocuk şey oluyo yani. ben dedemlerin yanına gitmek istiyorum gibisinden. e tabi ben o kadar uğraştım didindim hani bişeyler öğretmek için, hepsinin boşa gittiğini düşünüyorum kısacası."*

Anne # 1154: "... şimdiki aklım olsa..yani her şey maddiyata bağlı olduğu için bişey diyemiyorum. maddiyat olsaydı onları daha iyi mesela ferhatı yüzme kursuna göndermek isterdim..."

Anne # 1094: "bu ortamda yine olursa ona yetmiyeğini düşünüyorum."

Yetişkin davranışlarına övgü

Ebeveynin yetişkinlere attettikleri davranış ve konuşma biçimlerini çocuklarında gördüklerinde verdikleri tepkiler ile ilgilidir. Ebeveyn ancak yetişkinlere özgü olduğunu düşündüğü bir davranış ya da konuşma biçimini çocuğunda görmeye övünüyorsa yüksek puanlanır. Genellikle gurur altboyutuyla paralel ilerlese de, gururun kaynağı olarak yetişkin davranışlarına övgü olarak belirebilir.

Yetişkin Davranışlarına Övgüye Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 1126: "kişilik olarak gerektiği yerde gerçekten çok oturaklı, 35 yaşındaki ergin insandan daha oturaklı bi insan oluyo. konuşması yönünden işte düşüncesi yönünden, davranışları konuşması ağzın açık hayretle bakarsın yani, olması gerektiği yerde."

Anne # 1112: "...yani büyük insanlar gibi davranıyo bazı çocuklar. sorunları biliyorlar mesela işte neden bahsettiğinizi neyi konuştuğunuzu biliyo. mesela ben de bi ... bi şey dertleşiyorum. konunun ne olduğunu orda arkadaşıyla oynarken bi sürü çocuk farkında. cansu diil. cansu çocuk dünyasının içinde. bu benim dikkatimi çekiyo. iyi mi kötü mü bilmiyorum."

Anne # 1090: "bazen o kadar güzel şeyler söylüyo ki ben bile şaşırıyorum bunu nasıl yani öğreniyö. mesela geçen gün bana durdu durdu anne çok komiksin dedi. ben de

şaşırdım. ... bazen insandan hiç ummadın kelimeleri söylüyo. yani yaşına göre gelişimi de güzel zekası da iyi. "

Anne # 1171:"ben de bilmiyom hani ona sevinilmez ama çocuğun bişeylerden üzüldüğü onu yaşıyo diye hani duyguları var çocuk o kadar da saf değil hani kafası çalışıyo diye seviniyom yani."

Çocuktan Ekonomik Beklentiler

Ebeveynlerin çocuklarını kendi geleceklerinin bir teminatı olarak görmesine işaret etmektedir. Çocuğun gelecekte edineceği iş ya da sosyal statü ile ebeveynin çocuktan kendine bakması, yardımcı olması beklentisini ifade eder. Çocuklarını kendi geleceklerinin teminatı olarak gören annelerin bu alt boyuttan yüksek puan alması beklenir. Kabul, Değişime Açıklık, Algıların Zenginliği, Tutarlılık, Bebeğin Zorluğu, Güvenlik Korkusu, Bakımda Duyarlılık ve İlişkinin Yoğunluğu gibi birincil boyutlar bu boyutla ilişkili olmayabilir. Genelde çalışma örneklemin çocuğun değeri olarak gelecek garantisi adı altında boyut ortaya çıkmıştır.

Çocuktan Ekonomik Beklentilere Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 1080:"gelecekte ne bekliyorum...E tabi anasına-babasına bakacak. Biz okadar yetiştiriyoruz, büyütüyoruz değil mi! Kendine bakacak düzeye geldikten sonra elbet bize de bakar..."

Anne # 1154:"aslında pek birşey beklemiyorum.Sadece biz elden ayaktan düştüğümüzde bize bakacak, kollayacak biri olsun yanımızda yeter. Ama tabii önce kendi mutluluğu bence...Mutlu olunca zaten bize bakar [gülüşme]"

Anne # 1185:"hayirli bi evlat olsun inşallah. Yaşlanınca bize bakacak tabiiki. Biz o kadar baktık ona [gülüşme] "

Anne # 1139:"sevgi dolu bi çocuk...Büyüyünce de bizi koruyup kollayacak. O olmazsa olmaz. Sonuçta biz yetiştirip büyütüyoruz değil mi? Ama tabii önce kendi mutluluğu..."

Kısmeti getiren Çocuk

Çocuğa atfedilen anlamı içeren bir boyuttur. Ekonomik kaygıları en aza indirmek amacıyla çocuğun doğumuyla birlikte ekonomik durumun düzeleceğine dair inancın düzeyini ifade eder. Çocuğun doğumuna ilişkin duygusal kaygılar olsa bile ekonomik boyutta olumlu beklentileri ebeveynler bu boyuttan yüksek puan alır.

Kısmet Getiren Çocuk Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 1185:"ilk dönemler çok sıkıntı çektik. Ama dedim ya, çocuk kısmeti ile geliyor, çok şükür atlattık, ne istiyorsa yapmaya çalışıyoruz biz. He, herşeyi tam mı değil, ama kiminki tam ki... "

Anne # 1125:"nasıl karar verdiik...Biraz zor oldu, önce istemedik, yani sürpriz oldu bize o. Çok düşündük, ama sonra geldikten sonra bir şekilde idare ettik...İnsan düşünemiyor tabii, nasıl olacak diye am bir şekilde halloldu hamdolsun"

Anne # 1053:"sorma! Çok sıkıntı çektik. Bazen pekçok şeyi alamıyorduk, kendimizden kıstık, yettirdik. Allah veriyor ama. Bak nasıl da büyüdü, çok şükür bazen istediklerini de alabiliyoruz. Babası kıyamıyor."

SONUÇ

Erken dönem çocukluk örnekleminde annelerle yapılan AÇİZMM verileri hem nicel hem de nitel analizlerle sınanmış, ilişkili olabileceği değişkenlerle birlikte ele alınmıştır. Bu çalışmanın amaçlarından biri AÇİZMM sorularının Türkçeye adaptasyonunu yapmaktır. Buna ek olarak annelerden görüşme yoluyla alınan verilerin başta çocuk bağlanması olmak üzere çocukların problem davranışlarıyla ilişkisini ortaya koymaktır. Nitel verilerin analiziyle de kültüre özgü temaların çıkarılması hedeflenmekteydi. Bu doğrultuda yapılan analiz sonuçları söz konusu araştırma soruları hakkında önemli bilgiler sunmuştur.

Nicel veri analizine göre, annelerin AÇİZMM'nin alt boyutlarından aldıkları puanlar (bağımsız kodlayıcılar tarafından kodlanarak elde edilen) çocukların cinsiyetleri temelinde yapılan analizler anlamlı farklılıklar göstermiştir. Buna göre, erkek çocuklarının anneleri daha fazla bakımda duyarlılık ve kabul göstermiş, benzer şekilde bu yatırımlarının karşılığı olarak çocuk yetiştirirken daha fazla hayal kırıklığı yaşamışlardır. Genel cinsiyet rolleri ile tutarlı olarak, erkek çocuklarına verilen önem ve değere işaret ediyor olabilir. Farklı eğitim düzeyindeki annelerin AÇİZMM'in altboyutlardan aldıkları puanlarda da beklendiği yönde farklılaşmaktadır. Özel olarak, ilkokul mezunu anneler diğer eğitim düzeyindeki annelere oranla çocuklarıyla ilişkilerinde daha fazla kaygı ve suçluluk hissetmektedir. Bununla tutarlı olarak hissedilen kaygı ve suçluluk düşük gelir grubundaki annelerde daha fazla bulunmuştur. Bu bulgular annelerin çocuklarına gerekli ve zengin uyaranların sağlanamamasının farkındalığını yaşamakta ve buna karşı bir suçluluk hissettiği görülmektedir. Dolayısıyla, annelerin çocuklarına ilişkin zihinsel temsillerinin içeriği çocukların cinsiyeti, annelerin eğitim ve gelir durumu ile ilişkili bulunmuştur ve özellikle anne eğitiminin ve gelir durumunun çocuk yetiştirirken kritik rolünü göstermektedir.

Çalışmadaki değişkenler arası korelasyonları hem ilişkinin doğası hakkında önemli bilgiler sunmuştur hem de AÇİZMM'in Türkçe standardizasyonunun geçerliliği için kritik bir

bulgu olmuştur. Buna göre yaklaşık 3.5 yıl önce yine bağımsız kodlayıcılar tarafından 3'er saatlik ev gözlemlerinden elde ettikleri AÇİZMM'na katılan annelerin çocuklarının bağlanma güvenliği ve annelerin duyarlılığı arasındaki ilişkiler anlamlı bulunmuştur. Annelerin çocuğu kabul etmeleri, bakımda duyarlılık göstermeleri ve bebek ile ilişkilerindeki yoğunluk çocuğun bağlanma güvenliği ile ilişkili bulunmuştur. Bununla paralel şekilde annelerin duyarlılık puanları da AÇİZMM'nın bazı alt boyutları ile ilişkili bulunmuştur. Annenin çocukla ilgili anılarındaki zenginlik, ona dair verilen bilginin çok ve canlı olması, bakımda duyarlılık ve bebekle ilişkideki duygusal yoğunluk daha önce ev gözlemi ile toplanan duyarlılık verisi ile ilişkili bulunmuştur. Çocukla ilintili saldırganlık kızgınlık gibi davranışlara denk gelebilecek dışsallaştırılmış problemler de annenin çocuk yetiştirirken değişime açıklığı ile, depresyon, kaygı gibi içselleştirilmiş problemler de annenin çocuk yetiştirmedeki kaygısı ile ters yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin bağlanma örüntüsü ve aile içindeki karmaşa da AÇİZMM'nın alt boyutları ile anlamlı ilişkiler göstermiştir.

Genel olarak düşünüldüğünde, bütün bu bulgular önceki ilgili çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu çalışmalar genellikle, erken dönemdeki temsillerin halihazırdaki çocuk-anne ilişkisini şekillendirdiğini (HUTH-BOCKS, LEVENDOSKY, THERAN, & BOGAT, 2004), çocuktaki içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış problemlerle de ilişkili olduğunu göstermiştir (ZEANAH, DANİS, HIRSHBERG, BENOİT, MİLLER, & SCOTT HELLER, 1999). Buna ek olarak, kısıtlı sayıdaki çalışma annelerin çocukları hakkındaki bu içsel temsillerin belirleyicileri olabilecek değişkenlere odaklanmıştır. Buna göre, kronik stres ve aile içi çatışmanın annelerin çocukları ile ilişkisine dair zihinsel temsiller üzerinde kötü bir etkisinin olduğu gösterilmiştir (CICCHETTİ & TOTH, 1995; OSOFSKY, 1995).

AÇİZMM'nda annelerin çocukla ilişkisindeki zihinsel temsilleri ifade eden alt boyutların yanı sıra anneleri zihinsel temsilleri temelinde dengeli, ilgisiz ve çarpık olarak sınıflandırılması yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar temelinde, farklı gruplandırılan annelerin

çocukları ile ilgili değişkenler arasındaki farklılıklar ANCOVA analizleri ile test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, dengeli olarak sınıflandırılan annelerin çocukları, ilgisiz ve çarpık sınıflandırılan annelerin çocuklarına göre bağlanma güvenliğinde anlamlı olarak daha yüksek puanlar almışlardır. Bağlanma literatürü ile tutarlı olarak, annenin çocuğa dair zihinsel temsillerinin zengin olduğu, çocuğu kabul ettiği ve çocuğa ilişkin anılarının hem olumlu hem de olumsuz yönlerini dengeli bir biçimde hatırlamaya denk gelen dengeli annelerin çocuğun istek ve ihtiyaçlarına duyarlı, gerçekçi müdahalelerde bulunduğu görülmüştür. Bu anneler aynı zamanda anne duyarlılığında da anlamlı olarak yüksek puanlar almışlardır.

Nitel analiz sonuçları da kültüre özgü olabilecek temel temalar hakkında önemli bilgiler vermiştir. Nitel analiz sonuçlarından çıkan bilgilere göre, anne çocuğunu hem duygusal hem de maddi bir yatırım aracı olarak görmekte, çevre ile etkileşiminde devamlı bir kaygı duymaktadır. Çocuğun güçsüzlüğünden doğan bir yardım etme istediği ile birlikte, ondan yaşına uygun olmayabilecek yetişkin benzeri davranışlar da beklemektedir. Bunlara ek olarak, çocuğun bakımı için gerekli ekonomik kaynakların çocuğun doğması ile birlikte geleceğine dair inanç yanısıra, çocuk doğduktan ve ihtiyaçları ortaya çıktıktan sonra yerini kaygıya, gerekli bakımı sağlayamama kaygısına dönüşebilmektedir.

Özetle, annelerin çocukları hakkındaki bilişsel temsillerini ortaya çıkarmak ve kültürel temalara odaklanabilmek için birinci çalışmadan önemli bilgiler elde edilmiştir. Çocuk değişkenleri ile ilişkili olabilecek kritik annenin zihinsel temsilleri ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca bağımsız gözlemcilerle ve farklı yöntemlerle toplanan verilerin arasındaki korelasyonlar, ilişkinin doğası hakkında güçlü ve önemli ipuçları vermektedir.

ÇALIŞMA 2

Orta Çocukluk Döneminde Çocuğu Olan Annelerin Çocuklarına İlişkin Zihinsel

Temsilleri ve Temel Etkileri

Bu bölümde temel olarak projenin orta çocukluk dönemindeki çocukları olan annelerle yapılan ayrıntılı görüşmelere dayanan sonuçlar ele alınacaktır. Genel olarak, annelerin kendi çocukları hakkındaki zihinsel temsillerini içeren, geçmişe, şimdiye ve geleceğe ilişkin duygu, düşünce ve deneyimlerinin AÇİZMM soruları ile ayrıntılı incelenmesini içermektedir. Buna ek olarak, hem annelere hem de çocuklara verilen anket setlerinden elde edilen verilerin betimleyici ve grup karşılaştırmalarına ilişkin analiz sonuçları da sunulmuştur. Görece küçük olan bu örnekleme (N=30), temel korelasyon analizi sonuçları da değerlendirilmiştir. Çalışma 1'deki gibi farklı zamanlarda veri toplama işlemi bu örneklem için geçerli değildir.

Gereç ve Yöntem

Katılımcılar

Projenin okul dönemi örneklemini 30 anne oluşturmaktadır. Annelerin yaş ortalaması 39.96 yıldır. Bu örnekleme annelerin çocuklarının yaklaşık yarısı erkek (%53.33; $Ort_{yaş}=13.09$), yarısı kızdır (%46.67; $Ort_{yaş}=12.86$). Çalışmaya katılan annelerin eğitim durumları farklılık göstermektedir. Araştırmada yer alan annelerin %15.4'ü (4) ilkokul mezunu olduklarını, %11.5'i ortaokul (3), %26.9'u (7) lise, %15.4'ü (4) yüksek okul, %30.8'i (8) üniversite mezunu olduklarını beyan etmişlerdir. Dört katılımcı anne yaşlarını ankette beyan etmemişlerdir. Çalışmaya katılan bütün anneler eşleriyle birlikte yaşamaktadırlar. Ailelerin aylık geliri de farklılık göstermektedir. Buna göre, annelerin %17.4'ü (4) eve giren aylık gelirlerini 500-1000 TL arası, %13'ü (3) 1000-1500 TL, %17.4'ü (4) 1500-2000 TL, %4.3'ü (1) 2000-3000 TL, %26.1'i (6) 3000-4000 TL ve %21.7'si (5) 4000 ve üzeri aralığında beyan etmişlerdir. Yedi katılımcı gelir durumunu beyan etmemiştir. Özetle, farklı ekonomik düzeylere ait farklı eğitim durumundaki anneler çalışmaya dahil edilmiştir.

İşlem

Orta çocukluk dönemi örnekleminde annelerin çocuklarıyla olan geçmişten getirdikleri, şimdiki ve geleceğe dair beklentilerini, duygu ve düşüncelerini içeren zihinsel temsiller erken dönem örnekleminde olduğu gibi yaklaşık 1.5 saatlik görüşmelerle incelenmiştir. Bu örnekleimde görüşmelere katılan annelerin çocukları da ortalama 20 dakika süren görüşmelere katılmışlardır. Annelere projenin amacını kısaca anlatan bir metin ile birlikte iletişim bilgilerinin sorulduğu bir form doldurmaları istenmiştir (Bkz. Ek-1). Telefon yoluyla irtibat kurulan annelere proje ekibi tarafından çalışma öncesi bilgi verilmiş, evde sessiz bir ortamda bu görüşmelerin yapılacağı ve mümkünse tek olunması gerektiği söylenmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra annelere bir batarya seti verilmiş ve anketi doldurmaları istenmiştir. Annelere verilen batarya seti Ek-4’de sunulmuştur. Buna ek olarak çocuklara da çalışmanın genel amacına ilişkin bilgi verildikten sonra, anneleri ile ilişkilerine dair tanımlayıcı sorular sorulmuş, duygu düşünce ve hisleri değerlendirilmiştir. Çocuklara görüşme sonrası kendi başlarına doldurmaları gereken anket verilmiştir. Çalışma tamamlandıktan sonra anne ve çocuklara çalışma hakkında daha ayrıntılı bilgi verilerek teşekkür edilmiştir.

Ölçme Araçları

Orta çocukluk döneminde, daha önce anlatılan erken dönem örnekleminde kullanılan ölçeklerin uygun versiyonları kullanılmıştır. Bu örneklem grubunda hem annelerden hem de çocuklardan görüşme sorularının yanı sıra anket setini doldurmaları da istenmiştir (Bkz Ek-4). Annelere uygulanan anket setinde temel olarak demografik bilgilerden sonra, çocuklarının mizacını (ÇMÖ) ve sorunlu davranışlarını (ÇDKL) ölçen ölçekler uygulanmıştır. Ayrıca bağlanma yönelimleri (YİYE-2), ilişkilerindeki mutluluk düzeyleri ve aile içindeki karmaşa (AÇKÖ) değişkenleri ölçülmüştür. Çocuklardan ise, anneleri ve babalarından algıladıkları

psikolojik ve davranışsal kontrol, öz-denetim becerileri ölçekleri, akademik benlik yeterliği ve bağlanma güvenliği ölçeklerini doldurmuşlardır.

Annenin Çocuğa İlişkin Zihinsel Modeli Mülakatı (AÇİZMM: Working Model of Child Interview)

Erken dönem örnekleminde annenin bebeği ile ilişkisine dair zihinsel temsilleri gözlemlemeyi amaçlayan ÇİÇMGS, orta çocukluk döneminde çocuğu olan annelerde de sorular yeniden gözden geçirilerek uygulanmıştır. Görüşme setinde birincil ve ikincil değerlendirme ölçekleri hakkında sınıflandırmayı kolaylaştırıcı sorular bu örnekleimde de kullanılmıştır.

Her ne kadar geçmiş çalışmalarda ÇİÇMGS'nin geçerliği orta çocukluk dönemindeki çocuklarla ilişkiler için sistematik olarak gösterilmemiş olsa da, Zeanah ve arkadaşları (1993) soruları ve ifadeleri revize ederek orta çocukluk dönemde çocuğu olan anneler için de kullanılabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu projenin ikinci çalışmasında ÇİÇMGS, Zeanah ve arkadaşlarının (1993) önerileri doğrultusunda yeni düzenlemeler yapılarak orta çocukluk dönemi için de kullanılmıştır. Söz konusu görüşme seti soruları proje ekibi tarafından Türkçeye çevrilmiştir (Bu örnekleme özgü ÇİÇMGS'nin soruları için bkz. Ek-5). Soruların akıcı ve bütünlük içeren bir şekilde annelere sorulması için proje ekibi birinci çalışmadaki gibi pilot görüşmeler yapmış daha sonra birbirlerinden bağımsız olarak kodlamaları gerçekleştirmişlerdir. Yaklaşık 1.5 saat süren görüşmelere çocuğu ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıfa giden 30 anne katılmıştır. Görüşmeler sonunda kodlayıcılar arasındaki uyum katsayısının tüm alt boyutlar için istatistiksel olarak yeterli olduğu bulunmuştur. Bu örnekleimde erken dönem örnekleminde farklı olarak, çalışmaya katılan 30 annenin içinden rastlantısal olarak seçilen 10 anne için iki bağımsız kodlayıcılar arası uyum katsayısına bakılmış ve .80 üzeri kriteri sağlanması koşulunda tek bir kodlayıcı ile annelerin alt boyutlardan puanlaması yapılmıştır.

Tablo 7. Kodlayıcılar arasındaki uyum katsayılarını göstermektedir (10 Anne için).

Birincil Ölçekler	Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach Alfa)	İkincil Ölçekler	Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach Alfa)
Alguların Zenginliği	.83	Keyif	.85
Değişime Açıklık	.85	Kaygı	.93
İlişkinin Yoğunluğu	.91	Gurur	.86
Tutarlılık	.80	Öfke	.89
Bakımda Duyarlılık	.87	Suçluluk	.81
Kabul	.88	İlgisizlik	.94
Bebeğin Zorluğu	.93	Hayal Kırıklığı	.84
Güvenlik Korkusu	.92	Diğer Duygular	.82
Ortalama	.87	Ortalama	.87

Çocuk Mizaç Ölçeği (ÇMÖ: Temperament Survey For Children)

Buss ve Plomin (1984) tarafından geliştirilen ÇMÖ, çocukların mizacını ölçmeyi amaçlayan 20 maddeden oluşmaktadır. Bu örnekleme annelerden soruları çocuklarının erken dönemdeki durumlarını düşünerek cevaplamaları istenmiştir. Orjinalinde olduğu gibi ölçek *duygusallık*, *hareketlilik* ve *sosyallik* olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Geçmiş çalışmalarda ÇMÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu (örn., BUSS ve PLOMIN, 1986; SUMER ve ARK., 2008) ve ebeveyn algısının çocukların mizacını ölçmede geçerli olduğu saptanmıştır (SLABACH, MORROW, ve WACHS, 1991). Erken dönem örneklemindeki annelerde kullanıldığı gibi aynı faktör yapısı da bu örneklem için de kullanılmış ve uygulanmıştır. Benzer faktör yapısı bu örnekleme de görülmüştür.

İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ; Relationship Happiness Scale)

Okul dönemi örneklemindeki annelerin romantik ilişkilerindeki mutluluk düzeyini ve ilişki doyumunu ölçmek amacıyla Fincham (1995) tarafından geliştirilen ve Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçeye adapte edilen 6 maddelik İlişkilerde Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır. Söz konusu maddeler 6 dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirilmiştir. Yüksek puanlar ilişkide yüksek mutluluk düzeyine karşılık gelmektedir. Faktör analizi sonuçları, ölçeğin tek faktörlü yapısını desteklemiş ve varyansın %80.49'unu

açıklamıştır. Madde toplam korelasyonları .81 ve .92 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç geçerlik katsayısı .95 bulunmuştur.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II (YİYE-II; Experiences in Close Relationships Questionnaire–Revised)

Orta çocukluk dönemi örneklemindeki annelerin bağlanma yönelimlerini ölçmek amacıyla YİYE-II kullanılmıştır. Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından geliştirilen ölçek 18’i kaygı (örn. “Eşimin sevgisini kaybetmekten korkarım”) ve 18’i kaçınma (örn. “Eşime güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım”) boyutlarını ölçen toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Okulöncesi örnekleminde sadece anneler tarafından doldurulan ölçekte, katılımcılardan her bir maddenin eşleriyle ilişkilerindeki duygu ve düşüncelerini ne oranda yansıttığını 5 dereceli likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir (1 = *hiç katılmıyorum*, 2 = *biraz katılmıyorum*, 3 = *kararsızım/fikrim yok*, 4 = *biraz katılıyorum*, 5 = *tamamen katılıyorum*). Selçuk ve arkadaşlarının (2005) 256 üniversite öğrencisi (*Ortyaş*= 20.85 yıl) ile yaptıkları güvenilirlik ve geçerlik çalışmasında, ölçeğin yüksek düzeyde Cronbach alfa (*kaçınma için .90, kaygı için .86*) ve test - tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu gösterilmiştir. Erken dönem çocukluk dönemi örnekleminde kullanıldığı şekilde ölçeğin orijinal yapısı korunmuştur ve kullanılmıştır.

Çocuk Davranışları Kontrol Listesi (ÇDKL; Child Behavior Checklist).

Orta çocukluk dönemi çocuklarının problemleri davranışlarını ölçmek amacıyla annelerine Çocuk Davranışları Kontrol Listesi uygulanmıştır. Achenbach (1991) tarafından geliştirilen ve 105 maddeden oluşan ölçekte özel olarak 7 alt ölçek bulunmaktadır. Erken dönem çocukluk örneklemindeki gibi ölçek farklı alt boyutlardan oluşmaktadır.

Aile Çevresi Kaos Ölçeği (AÇKÖ; Family Chaos Scale)

Çalışmada aile ya da ev ikliminde karışıklığı Matheny Wachs, Ludwig ve Philips (1995) tarafından geliştirilen Aile Çevresi Kaos ölçeği ile ölçülmüştür. Ölçek maddeleri proje personeli tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Ölçekte aile içindeki düzensizliğe işaret eden 15 madde bulunmaktadır. Orijinalinde tek boyuttan oluşan ölçeği, annelerden kendilerinin durumlarını ne oranda yansıttığını 6 dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir (*1= Hiç Doğru Değil, 2= Doğru Değil, 3=Pek Doğru Değil, 4=Biraz Doğru, 5=Doğru, 6=Çok Doğru*). Ölçekten alınan yüksek puanlar aile içindeki yüksek düzeydeki karmaşa ve kaosa işaret etmektedir. Yapılan faktör analizi sonuçlarına göre, orijinali ile tutarlı olarak, ölçek tek boyuttan oluşmakta ve bu tek boyut ölçülmek istenen yapının % 29.01'ini açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur ($\alpha = .80$). Ters kodlanan maddeler uygun şekilde çevrildikten sonra maddelerin ortalamasından oluşan değer hesaplanmış, karmaşa puanını oluşturmuştur.

Ebeveyn Psikolojik Kontrolü (EPK; Parental Psychological Control Scale)

Orta çocukluk örneklemindeki çocukların annelerinden algıladıkları psikolojik kontrol Ebeveynsel Psikolojik Kontrol Ölçeği ile ölçülmüştür. Ölçek 25 maddeden oluşmakta ve çocukların annelerini ne kadar psikolojik kontrol edici algıladıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekteki 16 madde Barber'ın (1996) ölçeğinden alınmış, geri kalan 9 madde de Olsen ve arkadaşlarının (2002) suçluluk uyandırma, sevginin esirgenmesi gibi psikolojik kontrolün farklı boyutlarını ölçen ölçeğinden alınmıştır. Çalışmaya katılan çocuklardan annelerinden ne derece psikolojik kontrol algıladıklarını 4 dereceli likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir (*1= Hayır, 2= Evet, bazen 3=Evet, çoğu zaman, 4=Evet, her zaman*)

Ölçeğin Türkçe adaptasyonunda (HARMA, 2008) ölçekte temel olarak iki faktörün olduğu bulunmuştur. Buna göre ölçek Suçluluk Yaratma/Tutarsız Davranışlar ve Sevginin

Esirgenmesi boyutlarından oluşmaktadır. Suçluluk Yaratma/Tutarsız Davranışlar boyutu ebeveynin çocuğun davranış ve düşüncesinden duyduğu rahatsızlık sonucu çocukta uyandırmaya çalıştığı suçluluk duygusu ve bunu yaparken gösterdiği tutarsız davranışları ifade etmektedir. Aynı zamanda çocuğun duygu düşünce ve kararlarını küçümsemeyi içerir (örn., *Yanlış bir şey yaptığımda beni suçlu hissettirir*). 11 maddeden oluşan bu alt boyut Harma'nın (2008) çalışmasında varyansın % 33.54'ünü açıklamıştır ($\alpha=.87$). Sevginin esirgenmesi boyutu ise bir tür koşullu sevgiye işaret etmekte ve çocuğun ihtiyaç ve duygularını hiçe saymayı içermektedir (örn., *Onun istediği gibi davranmadığımda annem bana daha az sıcak davranır*). 14 maddeden oluşan bu alt ölçek varyansın % 6.63'ünü açıklamıştır ($\alpha=.86$).

Bu çalışmadaki örneklem büyüklüğü (30 kişi) ve ölçek maddelerinin sayısı (25) göz önüne alınarak faktör analizleri yapılmamış, önceki çalışmalardaki bulgular dikkate alınmıştır.

Ebeveyn Davranışsal Kontrolü (EDK; Parental Behavioral Control Scale)

Çocukların annelerinden algıladıkları davranışsal kontrol düzeyini ölçmek amacıyla Kerr ve Stattin (2000) tarafından geliştirilen Davranışsal Kontrol Ölçeği kullanılmıştır. 24 maddeden oluşan orijinal ölçekten 8'i örneklemdeki çocukların yaşı göz önüne alındığında onlara uygun olmadığı için çıkarılmıştır (örn., *Gece parti için dışarı çıktığımda annem kaçta evde olacağını bilir*). Buna karşın Harma (2008) tarafından kültüre özgü 4 madde eklenerek 20 maddelik bir ölçek oluşturulmuş (örn., *annen/baban öğretmenlerinle okuldaki durumun hakkında konuşur mu?*), bu çalışmada da söz konusu form kullanılmıştır. . Çalışmaya katılan çocuklardan annelerinden ne derece davranışsal kontrol algıladıklarını 4 dereceli likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir (*1= Hayır, 2= Evet, bazen 3=Evet, çoğu zaman, 4=Evet, her zaman*). Harma'nın (2008) çalışmasındaki davranışsal kontrol ölçeğinin iç geçerlik katsayısı istatistiksel olarak kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur ($\alpha=.82$).

Öz Denetim ve Kontrol Becerisi Ölçümleri

Orta çocukluk dönemindeki çocukların öz denetim kontrol ve becerileri iki farklı ölçek ile ölçülmüştür: Çocukların Öz Denetim Beceri Envanteri (ÇÖDBE) ve Öz Kontrol Beceri Ölçeği (ÖKBÖ). Moilanen (2005) tarafından geliştirilen ÇÖDBE 32 maddeden oluşmaktadır. Çocukların duygu düşünce, dikkat ve davranışlarını aktive etme, izleme, bastırabilme becerilerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Çalışmaya katılan çocuklardan her bir soruyu kendilerini ne oranda tanımladığını 4'lü bir skalada belirtmeleri istenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar öz-denetim becerisindeki artışa işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu Harma (2008) tarafından yapılmış, ölçeğin iç tutarlık katsayısı kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur ($\alpha=.78$).

Çocukların öz kontrol becerileri 33 maddeden oluşan, Kendall ve Wilcox (1979) tarafından geliştirilen Öz Kontrol Beceri Ölçeği (ÖKBÖ) ile ölçülmüştür. Çocuklardan her bir maddenin kendilerini ne oranda temsil ettiğini 4'lü likert tipi bir ölçekte belirtmeleri istenmiştir. Kendall ve Wilcox'un (1979) önerileri doğrultusunda çocukların ölçeği rahat doldurabilmeleri için tanımlayıcı bir cümle ve karşıtı olan bir başka cümle ile birlikte sorulmuştur (örn., *Bazı çocuklar için sözlerini tutmak kolaydır AMA Bazı çocuklar için sözlerini tutmak zordur*). Orijinal çalışmada ölçeğin iç güvenirlik katsayısı .98 bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu Harma (2008) tarafından yapılmış, iç tutarlık katsayısı kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur ($\alpha=.79$). Bu çalışmada ölçek Harma (2008)'deki versiyonu kullanılmıştır.

Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği (KGBÖ, Kerns Security Scale)

Kerns, Klepac ve Cole (1996) tarafından geliştirilen KGBÖ, orta çocukluk ve erken ergenlik dönemindeki (9 – 12 yas) çocukların anne ve babalarına bağlanma düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Türkçeye Sümer ve Anafarta (2009) tarafından uyarlanan KGBÖ, 7'si ters kodlanmış toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Her maddede aynı boyutta zıt

yönleri vurgulanan, farklı iki çocuğun tanımı verilmektedir (örn: *“Bazı çocuklar annelerine kolayca güvenirlir AMA bazı çocuklar annelerine güvenip güvenmeyecekleri konusunda emin değildirler”*). Katılımcılardan öncelikle bu iki çocuktan hangisine daha çok benzediklerini seçmeleri, ardından da seçtikleri çocuğa “Biraz” mı yoksa “Çok” mu benzediklerini işaretlemeleri istenmektedir. Böylece her bir madde dört aralıklı ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Yüksek puanlar ebeveynlere karşı güvenli bağlanmaya karşılık gelmektedir. Ölçeğin alt boyutları, çocukların bağlanma figürlerinin duyarlı ve ulaşılabilir olacaklarına ne oranda güvendiklerini (örn., *“Bazı çocukların annelerinin yardım edeceklerine inanmaları kolaydır AMA bazı çocuklar için ise annelerine inanmak zordur.”*), Stres altında iken bağlanma figürlerine güvenme eğilimlerini (örn., *“Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanlarına giderler AMA bazı çocuklar da üzgün olduklarında annelerinin yanlarına gitmezler”*) ve bağlanma figürleri ile iletişim kurma kolaylığını ve isteklilik düzeylerini (örn., *“Bazı çocuklar annelerinin onları dinlemediklerini düşünürler AMA bazı çocuklar da annelerinin onları gerçekten dinlediklerini düşünürler”*) ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu projede çocuklar ölçeği anneleri için doldurmuşlardır.

Sümer ve arkadaşlarının (2008) büyük ölçekli projesinde KGBÖ tekrar gözden geçirilmiştir. Varimax döndürme yöntemi ile yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin faktör yapısı değerlendirilmiş ve tek faktörlü yapının uygun olduğu bulunmuştur. Bu faktör yapısı toplam varyansın anne formu için %25’ini, baba formu için ise %29’unu açıklamıştır. Ölçeğin maddelerinin faktör yükleri anne formu için .31 ile .66 arasında, baba formu için .25 ile .68 arasında değiştiği beyan edilmiştir. Cronbach alfa değerleri anne formu için .77, baba formu için .81 olarak bulunmuştur. Bu projede de tek faktörlü yapı kullanılmış ve bağlanma güvenliği olarak analizlere dahil edilmiştir.

Akademik Benlik Algısı Ölçeği (ABAÖ; Academic Self-Description Questionnaire)

Marsh (1992) tarafından 12-18 yaş arasındaki gençlerin akademik benlik kavramını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek orijinalde toplam 102 madde ve 11 boyuttan oluşmaktadır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin Matematik ve Sözel alanlarına ilişkin alt boyutları kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe standardizasyonu Özdemir (2002) tarafından yapılmıştır. Öğrencilerden, ölçeğin Matematik (6 madde: *örn. “Kendimi yaşitlarımla karşılaştırdığımda Matematikte iyiyim”*) ve Türkçe (6 madde: *örn. “Kendimi yaşitlarımla karşılaştırdığımda Türkçede iyiyim”*) ile ilgili toplam 12 maddesini 4 dereceli likert tipi bir ölçek üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir (1 = çok yanlış, 2 = yanlış, 3 = doğru, 4 = çok doğru). Her bir alt ölçekten elde edilen ortalama puan, çocuğun alana özgü akademik benlik algısını temsil etmektedir. Yapılan çalışmalarla; SDQII'nin psikometrik özellikleri (faktör yapısı ve güvenilirlik) farklı kültür ve gruplarda sınanmış ve destekleyici bulgular elde edilmiştir (örn. KONG, HAU, ve MARSH, 2003; MARSH, PLUCKER, ve STOCKING, 2001). Byrne (1996) ABAÖ' nün alt ölçeklerinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının .89 ila .95 arasında değiştiğini bulmuştur. Bu çalışmada, ölçeğin faktör yapısı korunarak çalışmaya katılan çocuklardan veri toplanmıştır.

Bulgular

Bu bölüm iki ana kısımdan oluşmaktadır. İlk aşamada niceliksel bulgulara dayanarak betimleyici ve karşılaştırma temelli analizlerin bulguları sunulacaktır. Buna göre, önce çalışmada yer alan bütün değişkenlerin ortalama, standart sapma ve ölçüm aralığı ile ilgili değerler verilmektedir. Daha sonra ilgili değişkenlerin ortalamaları dikkate alınarak, çocuğun cinsiyeti, yaşı, anne eğitimi temelinde yapılan karşılaştırmalı analizlere yer verilmektedir. Son olarak da Çalışmadaki temel hipotezleri sınamak amacıyla grup karşılaştırma analiz sonuçları sunulmaktadır. İkinci kısımda ise, niteliksel bulgular temelinde ortaya çıkan örüntü spesifik örneklerle birlikte sunulmuştur.

Nicel Veri Analizi

Değişken Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Bu bölümde orta çocukluk dönemindeki çocukları olan annelerin ÇİÇMGS'deki alt boyutlardan aldığı puanlar çocuklarının cinsiyetine göre karşılaştırma sonuçları sunulmaktadır. Ortalamaların karşılaştırıldığı analiz sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Çalışma Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Farklılıkları

Değişkenler	Kız		Erkek		F	p	Eta ²
	Ort	SS	Ort	SS			
Alguların Zenginliği	4.07	1.21	4.00	1.10	0.23	.88	0.00
Değişime Açıklık	4.21	0.97	3.81	0.87	1.11	.30	0.05
İlişkinin Yoğunluğu	1.14	0.36	1.45	0.93	1.34	.26	0.05
Tutarlılık	4.07	0.62	3.82	0.87	0.72	.40	0.03
Bakımda Duyarlılık	1.86	1.17	2.00	1.48	0.07	.79	0.00
Kabul	4.36	1.08	4.55	0.82	0.23	.64	0.01
Bebeğin Zorluğu	4.29	0.91	4.09	0.83	0.30	.59	0.01
Güvenlik Korkusu	4.00	1.11	8.82	1.17	0.16	.70	0.01
Keyif	4.00	1.30	3.45	1.37	1.04	.32	0.04
Kaygı	2.79	0.89	3.89	0.94	0.69	.42	0.03
Gurur	2.00	1.18	2.55	1.51	1.04	.32	0.04
Öfke	3.85	1.10	3.73	1.27	0.08	.79	0.00
Suçluluk	1.86	1.23	1.73	1.10	0.08	.79	0.00
İlgisizlik	2.14	1.03	2.73	1.10	1.87	.19	0.09
Hayal Kırıklığı	1.21	0.58	1.64	1.03	1.69	.21	0.07
Diğer Duygular	2.76	1.01	2.43	0.85	1.06	.34	0.03
Bağlanma Güvenliği	3.48	0.53	3.78	0.32	0.27	.61	0.02
Aile içi Karmaşa	2.28	0.57	2.60	0.65	1.76	.20	0.07
İçselleştirme Problemleri	1.42	0.22	1.45	0.24	0.80	.78	0.00
Dışsallaştırma Problemleri	1.35	0.23	1.56	0.24	4.75	.04	0.17

Tablo 8'de de görüleceği üzere annelerle yapılan AÇİZMM 'ndan alınan verilerin çocukların cinsiyetleri bağlamında temel bir farklılaşma yaratmadığı bulunmuştur. Bununla beraber, çocukların bağlanma güvenliği ve annelerin beyanına dayalı aile içi karmaşa puanlarında da çocukların cinsiyetleri temelinde anlamlı bir farklılaşma yoktur. Sadece çocukların dışsallaştırma problemlerinin cinsiyetleri açısından farklılaştığı görülmüştür ($F(1)=4.75, p<.05$). Buna göre, beklendiği gibi, erkek çocuklarının anneleri ($Ort=1.56$) kız çocukların annelerine ($Ort=1.35$) oranla daha fazla dışsallaştırma problemi beyan etmiştir.

Değişken Ortalamalarının Annelerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Bu bölümde farklı eğitim düzeyindeki annelerin AÇİZMM'dan aldıkları puanlar arasında farklılaşma olup olmadığı incelenecektir. Annelerin eğitim düzeyi temelindeki farklılıkların onların AÇİZMM'dan aldıkları puanlar, bağlanma yönelimleri, çocukların algıladıkları psikolojik ve davranışsal kontrol, problem davranışlar ve çocukların bağlanma güvenliği açısından farklılaşma olup olmadığı test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre sadece annelerin AÇİZMM'dan aldıkları kabul puanları farklı eğitim düzeyindeki annelerde farklı bulunmuştur ($F(4)=2.65, p<.05$). Buna göre, ilkokul mezunu anneler ($Ort=2.02$) diğer eğitim düzeyindeki annelere göre anlamlı olarak daha az kabul edici bulunmuştur ($Ort_{ortaokul}=4.33$; $Ort_{lise}=4.85$; $Ort_{2yıllıküniv.}=4.67$; $Ort_{üniv}=4.13$).

Değişken Ortalamalarının Ailenin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

AÇİZMM'daki alt boyutların, bağlanma yönelimleri, çocukların algıladıkları psikolojik ve davranışsal kontrol, problem davranışlar ve çocukların bağlanma güvenliği ailelerin gelir durumuna farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Buna göre bütün bu değişkenlerden sadece ilişkinin yoğunluğu ailenin ekonomik düzeyine göre farklılaşmaktadır ($F(5)=2.87, p<.05$). Gelir durumu 1000-1500 TL arasında değişen ailelerde ($Ort= 2.33$) ilişkinin yoğunluğu diğer gelir durumundakilere göre daha yüksek bulunmuştur ($Ort_{500-1000}=1.00$; $Ort_{1500-2000}=1.12$; $Ort_{2000-3000}=1.59$; $Ort_{3000-4000}=1.00$; $Ort_{4000üstü}=1.20$).

Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Bu bölümde orta çocukluk dönemi örneklemindeki çocuklar ve onların annelerine ilişkin değişkenler arası korelasyonlar incelenmiştir. Buna göre, anne değişkenleri annelerden alınan AÇİZMM'na ilişkin alt boyutlar, ilişkilerindeki mutluluk ve aile içi kaostan oluşturmaktadır. Çocuk değişkenleri ise algılanan psikolojik ve davranışsal kontrol, öz-denetim becerileri, öz-kontrol becerileri, akademik benlik algısı, anneye bağlanma,

annelerden alınan mizaç ölçümleri ve problem davranışlarından oluşturmaktadır. Tablo 9 değişkenler arasındaki korelasyonları göstermektedir.

Tablo 9’da da görüleceği üzere AÇİZMM’nin alt boyutlarından annenin çocuğu kabulü, çocukların öz-denetim ($r=.46$) ve anneye bağlanma ($r=.37$) ile olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Annelerin çocukları yetiştirirken değişime açıklıkları çocukların öz-denetim becerileri ($r=.43$), anneye bağlanma ($r=.49$) ve annelerin ilişkilerindeki mutluluk ($r=.38$) ile olumlu yönde, çocukların algıladıkları sevginin esirgenmesi ile ters yönde ($r=-.31$) ilişkili bulunmuştur. Annenin anıları hatırlama, çocuk hakkındaki verdiği bilgilerin zenginliğine denk gelen algıların zenginliği ile çocukların öz-denetim becerileri ($r=.43$) ile olumlu yönde aile içindeki kaos ile ters yönde ilişkili bulunmuştur ($r=-.38$). AÇİZMM’deki tutarlılık alt boyutu çocukların öz-denetim becerisi ($r=.50$), matematik ve Türkçe benlik algısı ($r=.31$; $r=31$, *sirasıyla*), annelerine bağlanmaları ($r=.39$) ile annenin ilişkisindeki mutlulukla ($r=.41$) olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin çocuğunun bebeklik dönemindeki algıladığı zorluğu çocuğun mizaç özelliklerinden duygusallık ($r= -.57$) ve annelerin ilişkilerindeki mutluluk ($r=.42$) ile olumlu yönde; aile içi kaos ($r= -.35$) ile ters yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin güvenlik korkusu çocukların özdenetim becerileri ($r=.32$), matematik benlik algısı ($r=.40$), çocuğun sosyalliği ($r=.32$) ve hareketliliği ($r=.30$), annenin ilişki mutluluğu ($r=.42$) ile olumlu yönde; çocuğun içselleştirme problemleri ($r= -.41$) ve aile içi kaos ($r= -.45$) ile ters yönde ilişkili bulunmuştur. Bakımda duyarlılık ile çocuğun mizaç özelliklerinden sosyallik ($r= -.37$) ve hareketlilik ($r= -.31$), annenin ilişkisindeki mutluluk ($r= -.32$) ve aile içi kaos ($r= -.36$) ile ters yönde ilişkili; çocuğun mizaç özelliklerinden duygusallık ile ($r=.57$) olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin çocuk ile ilişkisindeki yoğunluk çocuğun algıladığı sevginin esirgenmesi ($r= -.32$) ters yönde ilişkiyken, içselleştirilme ($r=.48$) ve dışsallaştırılma problemleri ($r=.30$) ile olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

AÇİZMM'nin ikincil ölçeklerinden annenin çocukla ilişkisinde algıladığı keyif çocukların öz-denetim becerileri ($r=.39$), matematik benlik algısı ($r=.44$) ve annenin ilişkisinde algıladığı mutluluk ($r=.38$) ile olumlu yönde; çocukların mizaç özelliklerinden duygusallık ($r= -.42$) ve aile içi kaos ile ($r= -.44$) ters yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin çocuğuyla ilişkisindeki kaygısı çocuğunu matematik benlik algısı ile ($r= -.38$) ters yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin öfkesi ise çocuğun öz-kontrol becerisi ($r=.39$), içselleştirme ($r= -.33$), dışsallaştırma problemleri ($r= -.36$) ve aile içi kaos ($r= -.31$) ters yönde, matematik benlik algısı ile ($r=.35$) ile olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin çocuğuna ilişkin duyduğu gurur çocuğun hareketliliği ($r= -.31$), ilişkideki mutluluğu ($r= -.39$) ve aile içi kaos ($r= -.36$) arasında ters yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin çocukla ilişkisindeki suçluluk ile çocuğun mizaç özelliklerinden duygusallık ($r=.34$) arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. AÇİZMM'nin alt boyutlarından annenin çocukla ilişkisinde yaşadığı hayal kırıklığı ile çocuğun mizaç özelliklerine denk gelen sosyallik ($r= -.53$) ve hareketlilik ($r= -.39$), annenin ilişkisindeki mutluluk ($r= -.52$) arasında ters yönde; çocuğun duygusallığı ($r=.46$) ve aile içi kaos ($r=.42$) arasında da beklendik şekilde olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Annelerin bağlanma yönelimleri ile ilgili değişkenler arasındaki korelasyonlar yazındaki bulgularla tutarlılık göstermiştir. Buna göre annelerin bağlanma temelli kaygıları ile çocukların dışsallaştırılma problemleri ($r=.33$) ve aile içi kaos ($r=.69$) olumlu yönde, çocukların algıladığı psikolojik kontrol boyutlarından suçluluk yaratma ($r=.35$) ve annelerin ilişkilerindeki mutluluk ($r= -.72$) ile ters yönde ilişkili bulunmuştur. Kaçınma ise suçluluk yaratma ($r= -.31$), matematik benlik algısı ($r= -.36$) ve ilişkilerde mutluluk ($r= -.63$) ile ters yönde, aile içi kaosla ($r=.57$) olumlu yönde ilişkili bulunmuştur.

Tablo 9. AÇİZMM'nin alt boyutlarının çocuk, anne ve aile değişkenleri ile korelasyonları

	Suçluluk Yaratma	Sevginin Esirgenmesi	Davranışsal Kontrol	Öz-Kontrol	Öz-Denetim	Matematik Benlik Algısı	Türke Benlik Algısı	Anneye Bağlanma	Sosyallık	Duyusalılık	Hareketlilik	İçselleştirme	Dissallastırma	İlişkide Mutluluk	Kaos
Kabul	-.07	-.18	-.01	-.13	.46*	-.08	.06	.37†	-.20	-.20	-.17	-.08	-.20	.09	-.13
Değişime Açıklık	-.17	-.31†	.22	-.14	.43*	.21	.07	.49*	-.13	-.07	-.16	-.10	-.17	.38†	-.42*
Algıların Zenginliği	-.04	-.04	.15	-.00	.44*	.02	.23	.28	.11	-.47*	.15	-.26	-.11	.41*	-.38†
Tutarlılık	-.14	-.18	.19	-.30	.50*	.31†	.31†	.39†	-.03	-.25	.27	-.19	-.08	.41*	-.29
Bebeğin Zorluğu	.20	.25	.04	.12	.00	.03	.06	-.06	.26	-.57**	.24	-.19	-.22	.42*	-.35†
Güvenlik Korkusu	-.08	-.05	.08	-.06	.32†	.40*	.20	.03	.32†	-.41*	.30†	-.41*	-.21	.42*	-.45*
Bakımda Duyarlılık	-.12	-.23	.01	.04	-.13	-.29	-.20	-.06	-.37†	.57**	-.31†	.21	.19	-.32†	-.36†
İlişkinin Yoğunluğu	-.29	-.32†	.11	-.21	.13	-.05	-.09	.17	-.21	.08	-.10	.48*	.30†	-.23	.28
Keyif	.03	.04	.10	-.11	.39†	.44*	.16	.16	.11	-.42*	.17	-.23	-.24	.38†	-.44*
Kayı	-.20	-.14	-.05	.03	.01	-.38†	.16	.02	-.20	.19	-.30	-.15	-.12	-.16	.13
Öfke	-.19	-.13	.01	-.39†	.24	.35†	.14	-.02	.17	-.17	.15	-.33†	-.36†	.20	-.31†
Gurur	.28	.04	-.25	.07	-.28	.24	-.27	.06	-.03	.16	-.31†	.23	.13	-.39†	-.36†
İlgisizlik	.01	.04	.06	-.15	.11	-.01	.14	-.08	-.09	.29	-.19	-.04	-.07	-.13	-.02
Suçluluk	.04	.01	.08	.07	-.32†	.09	-.13	-.23	.10	.34†	.02	.05	.02	-.04	.01
Hayal Kırıklığı	-.07	-.09	-.04	-.12	-.03	-.07	.05	-.12	-.53**	.46*	-.39†	.17	.04	-.52**	.42*
Kayı-Bağlanma	.35†	-.29	-.15	-.19	-.07	-.04	.00	-.16	-.02	.21	.07	.22	.33†	-.72**	.69**
Kaçınma-Bağlanma	-.31†	-.12	-.24	.13	-.17	-.36†	-.15	-.12	.05	-.13	-.23	.24	.22	-.63**	.57

† .07; * .05; ** .01

Farklı Gruplandırmalar Temelinde Anne ve Çocuk Değişkenleri Arasında Grup Farklılıkları

Bu bölümde farklı kodlayıcılar tarafından AÇİZMM görüşmelerine dayarak 3 farklı zihinsel temsil sınıflandırmasından (dengeli, ilgisiz ve çarpık) birine giren annelerin çocuklarının bağlanma güvenliği, annelerinden algıladıkları psikolojik ve davranışsal kontrol, öz-denetim ve öz-kontrol becerileri, problem davranışları ve akademik benlik algısı bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. Çocukların sadece problem davranışları AÇİZMM yapıldıktan sonra anneler tarafından doldurulmuş geri kalan ölçümlerin hepsi çocukların öz-beyanına dayalı oluşturulmuştur.

Araştırma sorularını test etmek amacıyla farklı ANCOVA analizleri yapılmıştır. Annenin ve çocuğun yaşı etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla yaş bütün analizlerde kontrol değişkeni olarak kullanılmıştır. İlk olarak, çocukların bağlanma güvenliği farklı anne sınıflandırmalarında farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. ANCOVA sonucuna göre, farklı anne gruplarında çocukların bağlanma güvenliği bakımından anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($F(2)=3.75, p<.05$). Sheffe post-hoc analizine göre, dengeli olarak sınıflandırılan annelerin çocukları ($Ort= 3.66$) ilgisiz ($Ort=3.25$) ve çarpık ($Ort=3.12$) sınıflandırılan annelerin çocuklarına göre bağlanma güvenliğinde anlamlı olarak daha yüksek puanlar almışlardır. İlgisiz ve çarpık zihinsel temsilleri ifade eden annelerin çocukları arasında bağlanma güvenliği açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna ek olarak, kontrol değişkenlerinin (çocuk ve anne yaşı) bağlanma güvenliği üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

AÇİZMM 'nın yapı geçerliğine işaret edebilecek ikinci ANCOVA analizine göre, farklı zihinsel temsillerle sınıflandırılan annelerin çocuklarının algıladıkları psikolojik kontrol boyutlarından suçluluk yaratma farklılaşmaktadır ($F(2)=3.16, p<.05$). Buna göre, çarpık olarak sınıflandırılan annelerin çocukları ($Ort=2.63$), dengeli ($Ort=1.89$) ve ilgisiz ($Ort=1.98$) annelerin çocuklarından daha fazla suçluluk yaratma beyan etmişlerdir. AÇİZMM

sınıflandırmalarına göre farklı annelerin çocukları aynı zamanda öz-denetim becerileri bağlamında da farklılaşmışlardır ($F(2)=6.56, p<.01$). Anneleri dengeli olarak sınıflandırılmış çocukların öz-denetim becerileri ($Ort=3.06$) anneleri ilgisiz ($Ort=2.61$) ve çarpık ($Ort=2.29$) olarak sınıflandırılan çocuklara göre daha yüksek bulunmuştur. Diğer çocuk değişkenleri arasında annelerin sınıflandırılması temelinde bir farklılaşma bulunmamıştır.

ADSS sonucunu yansıtan anne duyarlılığı açısından marjinal düzeyde anlamlı farklılaşmasıdır ($F(2)=2.89, p=.07$). Sheffe post-hoc analizine göre, dengeli ($Ort=0.49$) ve çarpık ($Ort=0.24$) zihinsel temsillerle sınıflandırılan annelerin duyarlık puanı ilgisiz annelere ($Ort=0.05$) göre daha yüksek bulunmuştur. Kontrol değişkenlerinin (çocuk ve anne yaşı) ise bağlanma güvenliği üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Son olarak, farklı anne sınıflandırmaları ile çocuk problem davranışları arasındaki farklılaşmaları incelemek amacıyla Çocuk Davranışları Kontrol Listesinden elde edilen 10 alt boyutun bağımlı değişken olarak ele alındığı MANOVA analizi yapılmıştır. Çocuk ve anne yaşının ANCOVA'lardaki anlamsız etkisi göz önüne alındığında bu analize kontrol değişkeni kullanılmamıştır. MANOVA analizine göre, anne sınıflandırmaları açısından çocuk problemleri alt boyutları arasındaki farklılaşma test edilebilir bulunmuştur ($Wilks' \lambda=36.00, p<.01$). Analiz sonuçlarına göre, sadece farklı anne sınıflandırmaları bakımından çocuklardaki kaygı/depresyon puanları açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($F(2)=3.88, p<.05$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, ilgisiz olarak sınıflandırılan anneler ($Ort=1.48$) dengeli ($Ort=1.27$) ve çarpık ($Ort=1.15$) olarak sınıflandırılan annelere göre çocuklarının daha kaygılı/depresif olduğunu beyan etmişlerdir.

Nitel Analizler

Çalışma amaçlarından biri olarak kültüre özgü ebeveyn davranışlarının ortaya çıkarılması için yarı-yapılandırılmış AÇİZMM soruları orta çocukluk döneminde çocuğu olan annelere göre tekrar düzenlenmiş görüşme seti kullanılmıştır. Görüşme seti sorularından

alınan cevaplardan annelerin sıklıkla değindiği temalar çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde annelerin sıklıkla değindiği temalar erken dönem örneklemindeki anneler için kullanılan benzer bir yöntemle ele alınmıştır. Ortaya çıkan temalar son haliyle aşağıda açıklamaları ve söz konusu temalara işaret eden örneklerle birlikte sunulmuştur. Ortaya çıkan altı farklı tema aşağıdaki gibi tanımlanmıştır ve annelerin cümleleri birebir yansıtılmıştır.

Orta Çocukluk Döneminde Annelerle Görüşmelere Dayanan Kültürel Temalar

Çocuk Yetiştirmede Özerklik İsteği

Bu tema annelerin çocuklarını yetiştirirken dışarıdan gelecek alternatif bakım davranışlarına karşı kendilerini kötü hissetmeyi içermektedir. Annelerin özellikle büyükanne ve babanın çocuk yetiştirme sürecinde kendi kullandıkları disiplin yöntemlerinin bu yakın akrabalar tarafından etkisiz kılınmasını düşünüyorsa yüksek puanlarla ifade edilebilir. Annelerin AÇİZMM'nin öfke ve pişmanlık alt boyutlarına verdikleri cevaplarla ilişkili çıkabilir ama buradaki temel nokta ebeveynlik pratiklerinin yakın akrabalar tarafından ketleniyor olması ve bunun annede yarattığı rahatsızlığı gösteriyor olması gerekir.

Çocuk Yetiştirmede Özerklik İsteğine Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 2014: "Pişmanlık sorusuna: "çok, eğer öyle bir şansım olsa kesinlikle çocuğumu kendim büyütürdüm. Böyle çok kalabalıkta, rahatlıkla ve şımartılarak değil de her şeyiyle kendim büyütme isterdim. Her şeyiyle. Belki o zaman daha farklı bir çocuk olurdu. O konuda çok pişmanlığım var. Şimdiki aklım olsa, babamın da kırılacağını bilsem, kayınvalidemin de küseceğini bilsem, tartışma da çıksa asla ermeyi ne babaannede kalmasına izin veririm ne de babaannesinin elinde el bebek gül bebek büyümesine izin veririm, kesinlikle. Her şeyiyle kendimin yetiştirmesini isterdim. Kızımı kendim büyüttüm, kimse karışmadı, kızım benim istediğim gibi oldu. Ama oğlumun böyle olması belki de hepimizin suçu. Bu konuda çok pişmanlığım var. Keşke yaşım daha büyük olsaydı, her şeyi düşünebilseydim. O zaman bana da rahat

geliyordu, nasıl olsa annemgil bakıyor, her şeyden anlıyor. Ama şimdiki aklım olsa çocuklarımı benden başka kimseye emanet etmezdim. Annem de olsa kim olursa olsun.” (03:05)

Anne # 2011: *“Pişmanlık sorusuna cevaben: “daha da bilinçli bir anne olabilirdim herhalde. Çünkü eşimin anne ve babası, genelde %90, bizlerde. Ondan dolayı ben çocuklarımla fazla ilgilenemedim. Belki eskiye gitmiş olsaydım sadece kendi başıma yetiştirebileceğim bir ev tutardım. İki çocuğum için de geçerli bu.”(18:29)*

Anne # 2025: *“Pişmanlık sorusuna: “var, kendi başıma yetiştirmek isterdim. Kayınvalide ve görümce vardı. Biraz da hani onlar kendileri Çerkez oldukları için onların şeyine uymak lazımdı. Ama şuanda diyorum ki keşke kendim, kimseye, kimsenin lafına bakmadan keşke yetiştirebilseydim diyorum. Belki de en azından çocuk şuandaki şeyini bilirdi. Şuanda bile yeri geliyor mesela çocuğa şunu şöyle niye yapıyorsun diye üstüne çok gidiyorlar. Şuanda bile çocuğun en azından bir yetişkin olduğunu, ben de belki bilinçsizdim ama bu kurslara katıldıktan sonra bir takım şeyleri öğrendim. Şuanda çocuğun neler hissettiğini neler yaşadığını biliyorum sonuçta. O yüzden tepkimi fazla göstermem. Ama evdekilere bu anlatınca bizim çok bildiğimizi düşünerek pek kayda değer alınmıyoruz. O yüzden çekip de kendi başıma yetiştirebilirdim.” (22:18)*

Anne # 2027: *“Son dönemlerde büyüklerin baskısı çok oluyor. Kız çocuğu, ne biliyim, eli biraz işe yatkın olsun, ev işlerine yardımcı olsun ama ben Ayşenurdan bunları beklemiyorum, ondan tek istediğim sadece okusun, kendi ayakları üstünde dursun onu istiyorum.”(17:50)*

Anne # 2005: “Keşke, o bir dönem babaannenin yanındaydık, keşke o dönemi hiç yaşamamış saysam diye düşünüyorum. Keşke kendim yetiştirseydim diyorum ve bütün gençlere de aynı şeyi söylüyorum.” (22:13)

Kolay Manipule Edilen ya da Etkilenen Çocuk

Bu temada ana konu çocuklara duyulan güvensizlik vurgulanmaktadır. Çocukların her an başkaları (özellikle yaşlıları) tarafından kolayca manipule edilebileceği korkusunu içerir. Çocuklarının iyiye, doğruya yönelimli olduğuna dair inanç kötü modeller tarafından tehdit edileceği fikri yüksektir. Özellikle ilerleyen yıllara yapılan atıflarla, arkadaş etkisinin artacağı düşüncesi ve ailenin kontrolünden çıkabileceği kaygısı baskındır.

Kolay Manipule Edilen Çocuk Temasına Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 2013: “Sude'nin yanlış arkadaş edinmesinden endişeleniyorum sadece. Yoksa akli başında bir çocuk yani. Doğruya ve yanlışla karar verebilecek kapasiteye sahip bir çocuk. Ama arkadaşları beni çok endişelendiriyor. Onun dışında bir endişem yok Sude'yle ilgili. Yanlış arkadaş her şeyi yaptırabilir. Yani sevdiği bi arkadaş, ne biliyim ben, sigara olabilir, uyuşturucu olabilir, belki farklı şeyler olabilir. Yani şuan okulda o kadar çok kızlar şey yapıyorlar ki aralarında, çok farklı olaylar oluyor işte... Arkadaş seçimi endişelendiriyor beni sadece.” (26:00)

Anne # 2014: “Emre hakkında hep endişe duyuyorum. Çok saf. Acaba kanar mı başkalarına ? Bu konuda öğretmenleri de beni uyardı. Çok saf, temiz kalpli. İki arkadaş ne dese yanlarına gidiyor.... Lise beni çok korkutuyor... acaba diyorum bu arkadaş seçmesi lisede de olur mu. Yoksa hani arkadaş baskısıyla ve arkadaş alay etmesiyle yapmadığı şeyleri yapabilir mi, gitmediği yere gidebilir mi. Yönelmediği

şeye yönelebilir mi. Mesela sigaradan nefret eder emre ama acaba alay konusu olur bir şey olur, sigaraya başlar mı. Ya da ne biliyim daha zararlı şeyler yapabilir mi. 2-3 arkadaş kafasını çelip, bi şehir dışına gidebilir mi. Bu yüzden liseden çok korkuyorum.” (05:00)

Anne # 2010: *“Okulda gömlek ve alt etek giyiyorlar. Sınıf öğretmenleri daha önce uyarılmış bunları gömlekler içeride olacak diye. Kızım o gün ‘arkadaşlarına uymuş herhalde’ gömleği içeride bırakmamış.” (16:20)*

Anne # 2005: *“Yeme düzenini değiştirmek isterdim. Arkadaşlarından kötü alışkanlık edindi”. (16:15)*

Anne # 2018: *“Söz dinlemiyor biraz, verileni biraz uygulamıyor. Verilen sözleri hafif uygulasa hem kendinin daha olgunlaşacağını tahmin ediyorum ama bu arkadaş çevresinden mi oluyor kendi yapısında mı olacak o konuda tereddüt ediyorum.” (00:05/2.parça)*

Anne # 2015: *“Musa’nın kalbinde hiç bir şey yok, çok saf bir çocuk. O yüzden ben biraz korkuyorum. İlerde liseye gidecek, arkadaş edinecek, belki arkadaşları iyi yönde de etkileyebilir, kötü yönde de etkileyebilir. O yüzden ben ilerde endişeleniyorum. Kötü insanlarla karşılaşabilir. Çünkü kalbinde hiç bir şey yok. Herkes kendi gibi bilirmiş ya başkasını, bunun kalbinde bir şey olmadığı için, belki biraz insanlarla konuşursa kötü şeyler mi yapar, o yüzden biraz yani endişeliyim.” (26:10)*

Anne # 2025: “Kaygılanıyorum. Şimdi ortam kötü bir ortam. Arkadaş mesela, her şey arkadaşlıklardan geliyor. Şimdiden uyarıyorum. Arkadaşlıklarına dikkat et. İşte yapacağın hareketler bunlar... ama ortamdan korkuyorum, çevreden.” (23:35)

Anne # 2027: “Şimdi arkadaş seçiminde, o kaygım var. İyi arkadaş seçse iyi olur, kötü arkadaş seçse kötü olur. Tek kaygım o yani. Çocuklar birbirlerini çok yönlendiriyorlar. Onun yanlış olduğunun farkındalarsa da farkında değillerse de birbirlerini çok ayartıyorlar. Ondan endişeliyim.” (21.06)

Geleceğe Yatırım Aracı olarak Çocuk

Erken dönem örnekleminde de gözlenen çocuğun ebeveynlerinin kurtarıcısı olarak algılandığı yatırım aracı olarak çocuk teması orta çocukluk örnekleminde de ortaya çıkmıştır. Annelerin kendi idealleri ya da ihtiyaçları doğrultusunda çocuklarının hayatlarını kurma isteğini içerir. Çocuğa yapılan yatırımın karşılığı bu anlamda beklenir. Sıklıkla çocuk kendi gerçekleştiremedikleri hedefleri ve içinde buldukları zor durumun üstesinden gelecek kişiler olarak görülür.

Geleceğe Yatırım Aracı olarak Çocuk Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 2027: “Dilara'nın büyümesiyle beraber bazı şeylerin değişeceğine de inanıyorum. Benim değiştiremeyeceğim şeyleri değiştirecek. Bana dediği bir şey var ‘anne merak etme ben babamı çok değiştirecem’ diyor, çok üzüldüğümü fark ediyor. (19:30)

Anne # 2017: “Mesela, kendi kendime hevesim şöyle. Ufuk'u bir sağlık lisesine, kızımı okutamadım orada, oğlumun okutmak istiyorum hastalığımdan dolayı, hastanede falan bir görevi olursa hem benim elimden tutar, hem de kendi bir yere gelmiş olur diye

düşünüyorum. Mesela hastanede bir sağlık personeli olsa benim hastalığımın dolayı elimden tutacak, ilerde diyalize falan girme ihtimalim var, en azından benim için çok iyi olur. Oralara getirmiş olsam çocuğumu bana faydası olur. Tabi kendini kurtarmış olur, hem devlet işi yani, hem kendini kurtarmış olur hem de benim hastalığında benim elimden tutmuş olur diye düşünüyorum. Umutlanıyorum yani. Şimdi ufuk'a bağladım umutlarımı.” (22.30)

Anne # 2014: “En büyük hayalim, biraz bencillik diyeceksin ama kendi kurtuluşum olarak görüyorum. Ben Emre'nin bir yere gelmesini kendi kurtuluşum olarak görüyorum. Çok sağlıklı bir evliliğim yok, kendi kurtuluşum olarak görüyorum. Emre okuyacak, iyi bir yere gelecek, bana sahip çıkacak, maddi manevi bütün imkânları elinde toplayacak ve benim elimden tutup 'hadi anne' diyecek. Emre'den güç, destek bekliyorum. En büyük hayalim bu benim. O da biliyor.” (10:30)

Özerkliğe Övgü

Annenin çocuğun kendi başına iş yapabilmesi isteğini içerir. Bu bağımsızlık ya da özerklik arzusu duygusal olarak kopmadan ziyade yetkinliğini arttırabilecek aktivitelere daha fazla katılma isteği ile gösterilmektedir. Dış dünyada tehlikelere alışık olabilmesi için bunun bir ihtiyaç olduğu düşünülmekte, erkeksiliğe övgü bulunmaktadır.

Özerkliğe Övgüye Örnek Transkripsiyonlar

Anne # 2005: “bana bağımlılığı da eksi yönü. Bu sonradan olan bir şey. Bunun arkadaşlarla üstüne gidiyoruz sende kalsın bende kalsın gibi ama.. mümkün değil. (09:12)

Anne # 2003: “Ben de aslında anneye çok bağılı, anneci olsun istemiyorum. Bundan eşim de çok rahatsız oluyor. Ama daha çocuk, daha 12-13 yaşında tabi ki anneye bağılı olsun isterim ama hani çok da bağılınsın istemiyorum. .. bazı örnekler var.. çok anneci olanlar, bu hastalıktır aynı zamanda, onun için o kadar öyle de olsun istemiyorum. **‘biraz da erkek gibi erkek olsun yani’**”. (32:00)

Anne # 2029: “bana bu kadar bağılı olmasını engelleyecek ne varsa yapardım herhalde. Çünkü çok aşırı düşkün bana. Evlendiğinde de sıkıntı olacak çünkü.” (21:25)

Anne # 2006: “Çok duygusal Batuhan, bundan zarar görebilir. **Biraz da erkek gibi olmasını isterdim**” (08:00)

Anne # 2017: “Ne ana kuzusu olarak yetiştirdik ne de ihmal ettik. Orta şekilde. Bilmem mesela hep yanımda ya, bilmem biraz anneye bağılı olabilir yani. En ufak birseyde annesine geliyor mesela. Belki anneye karşı biraz bağılı olabilir.” (17:20)

Anne # 2014: “Biraz bağılılığından pişmanım ama bağılı olsun diye bir şey vermedim... yapı olarak özden gelen bir şey gibi geliyor bana.. ama bu kadar bağılı olmasını istemem. Hiç kimseye. Ben annesiyim sevsin saysın ama bu kadar düşkünlik iyi değil, yani ben öyle düşünüyorum. Bana bir şey olsa Aysu kafayı yer gibi geliyor bana. O da çok güzel bir şey değil tabi ki hayat devam ediyor sonuçta, onun için öyle bir tereddüdüm var.”(17:35)

SONUÇ

Bu projenin ikinci çalışması olarak orta çocukluk dönemindeki annelerle yapılan AÇİZMM'ları ve ondan elde edilen verilerin anne ve çocuk değişkenleri ile ilişkisi incelenmiştir. Bulgular hem orta çocukluk dönemi için annelerin zihinsel temsillerini incelemeyi amaçlayan AÇİZMM'larının Türkçe standardizasyonu için hem de ilgili değişkenlerle ilişkilerin doğası için önemli bilgiler vermektedir. Orta çocukluk döneminde çocuğu olan annelerin AÇİZMM'ndan alınan veriler doğrultusunda, içerik analizi sonuçları da kültüre özgü temalar olduğuna işaret etmektedir. Annelerin eğitim düzeyine göre yapılan karşılaştırmalarda ise sadece ilkokulu mezunu annelerin diğer eğitim düzeyindeki annelere göre az az kabul ediciği olduğu bulunmuştur.

Birinci çalışmanın bulguları ile tutarlı olarak AÇİZMM'daki alt boyutlar hem çocukların bağlanması hem de ebeveyn pratiklerinden psikolojik kontrol değişkenleri ile ilişkili bulunmuştur. Demografik özellikler bağlamında yapılan ANOVA'lar annelerin AÇİZMM'dan aldıkları alt puanların çocukların cinsiyetine göre farklılaşmadığını göstermiştir. Annenin ekonomik düzeyi ise çocukla ilişkisindeki yoğunlukla ilgili bulunmuştur. Buna göre, en yüksek yoğunluğu yaşayan grup aylık gelirinin 1000 ile 1500 TL arasında değiştiğini beyan eden anne grubu olmuştur. Bu bulgu, ekonomik gelirin yüksekliğinin çocukla ilişkideki yoğunluğu garanti etmeyeceğini göstermektedir.

Çalışmadaki değişkenleri temel alarak yapılan korelasyon analizi sonuçları ise AÇİZMM'daki alt boyutların çocukların annelerinden algıladıkları psikolojik kontrol (özellikle sevginin esirgenmesi boyutu) değişkeni ile ilişkili olduğudur. Daha kritik bir bulgu ise, annelerin çocuklarına ilişkin zihinsel temsillerinin çocukların öz-denetim ve kontrol algıları ile yüksek korelasyonlarıdır. Kendini-düzenleme ve kontrolün çocukların işlevselliği ile ilişkisi düşünüldüğünde (BAUMEISTER ve VOHS, 2003), çocuğa ilişkin zihinsel temsillerin etkileri büyük önem taşımaktadır. Bunu destekler nitelikte çocukların akademik

benlik algılarının da bu zihinsel model değişkenleri ile etkileri görülmektedir. Çocukların mizaç özelliklerinin annelerin zihinsel temsilleri ile ilişkisi bir bakıma anne-çocuk ilişkisinin karşılıklılık ilkesine vurgu yapmaktadır. Bunlara ek olarak, pek çok aile-çevre modellerinde de dile getirildiği üzere, annenin eşi ile ilişkisi ve aile içindeki genel duygusal iklimin ebeveynler üzerindeki etkileri açıktır (BELSKY, 1999). Bu çalışma da aile içi kaos ile annelerin çocuklarına ilişkin zihinsel temalarından değişime açıklık, algıların zenginliği, bakımda duyarlılık gibi birincil, ilişkiden alınan keyif, yetiştirme sürecindeki öfke, gurur, suçluluk ve hayal kırıklığı gibi ikincil ölçeklerle ilişkili bulunmuştur. Aile içi iklimin önemine vurgu yapan bu bulgular nitel analizlerde ortaya çıkmaktadır.

Farklı anne sınıflandırmaları temelinde yapılan ANOVA'lar da dengeli olarak sınıflandırılan annelerin çocuklarının ilgisiz ve çarpık sınıflandırılan annelerin çocuklarına göre bağlanma güvenliğinde anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldıkları bulunmuştur. İlgisiz ve çarpık zihinsel temsilleri ifade eden annelerin çocukları arasında bağlanma güvenliği açısından böyle bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca, çarpık olarak sınıflandırılan annelerin çocukları, dengeli ve ilgisiz annelerin çocuklarından daha fazla suçluluk yaratma beyan etmişler, dengeli olarak sınıflandırılan annelerin çocukları diğerlerine göre anlamlı olarak daha yüksek öz-denetim becerileri belirtmişlerdir.

Nitel analizlerin sonuçlarına göre ortaya çıkan temalar kısmen de olsa erken dönemdeki temalarla örtüşmektedir-ki bu kültürel temaların yagınlığı için önemli bir işarettir. Orta çocukluk döneminde çıkan en yagın temalardan biri olan çocukların özerkliğini kazanması isteği ile birlikte bu özerklik kazanma sürecindeki çevresel olumsuz etkiler annelerin en büyük kaygısı gibi görünmektedir. Bununla birlikte çocukların hem akademik hem de duygusal olarak güç kazanma isteği bir bakıma çocuktan ekonomik beklentileri beraberinde getirmektedir. Ayrıca, bu yaş dönemindeki çocuğu olan anneler çocuklarını yetiştirirken en çok istedikleri bu süreçte özerk olmaları ve kültürel olarak içiçe geçmişliğin

bir sonucu olabilecek “birlikte bakım”dan uzak durmak istemeleridir. Birlikte bakım ile çocuklarını istedikleri gibi yetiştirememek hem yaşadıkları suçluluğu arttırmakta hem de çocuk temelli bir problem yaşadıklarında bu bakım sürecine atfetmektedirler.

Özet olarak, AÇİZMM’nın orta çocukluk döneminde çocuğu olan anneler için de uygulanabilir bir hale getirilmesiyle Türkçeye özgün bir mülakat seti kazandırılmış oldu. Bu mülakatın çocuk, anne ve aile değişkenleri ile ilişkisinin bulunması ile birlikte gelecekteki çalışmalar için önemli bir adım olmuştur. Ayrıca nitel analizlerden çıkarılabilecek yeni soru maddeleri ile bu temaların çocuk üzerindeki spesifik etkileri sistematik olarak çalışılabilecektir.

KAYNAKÇA

- AINSWORTH, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. (1978).
- ARRINDELL, W. A., Sanavio, E., Aguilar, G., Sica, C., Hatzichristou, C., Eisemann, M. Ve ark. The development of a short form of the EMBU: Its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary, and Italy. *Personality and Individual Differences*, 27, 613-628, (1999).
- AVEZIER, A., Sagi, A., Resnick G., & Gini M. School competence in young adolescence: Links to early attachment relationships beyond concurrent self-perceived competence and representations of relationships. *International Journal of Behavioral Development*, 26, 397-409. (2002).
- BAKERMANS-KRANENBURG, M.J., Van IJzendoorn, M.H., & Juffer, F. Less is more: Meta-analyses of sensitivity and attachment interventions in early childhood. *Psychological Bulletin*, 129, 195-215. (2003).
- BALDWIN, A. L., Socialization and the parent-child relationship. *Child Development*, 19, 127-137, (1948).
- BARBER, B. K., Parental Psychological Control: Revisiting a Neglected Construct. *Child Development*, 67(6), 3296-3319, (1996).

- BARTHOLOMEW, K., & Horowitz, L. M. Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244. (1991).
- BAUMEISTER, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*, 4, 1-44.
- BAUMRIND, D., An exploratory study of socialization effects on black children: Some black-white comparisons. *Child Development*, 43, 261-267, (1972).
- BAUMRIND, D., Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4, 1-103, (1971).
- BAUMRIND, D., Effective parenting during the early adolescent transition. In P. A. Cowan & M. Hetherington (Eds.), *Family transitions* Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, (1991). Pp: 111-163.
- BAUMRIND, D., New directions in socialization research. *Psychological Bulletin*, 35, 639-652, (1980).
- BELIOUS,. Software, MAXQDA (2011).
- BELSKY, J., Interactional and contextual determinants of attachment security. In J. Cassidy and P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment*. New York: The Guilford Press, (1999). Pp: 249-264.
- BELSKY, J., The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55, 83-96, (1984).

BOWLBY, J., *Attachment and loss Vol II: Separation*. New York: Basic Books, (1973).

BOWLBY, J., *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books, (1969).

BRENNAN K. A., & Shaver, P. R., Attachment styles and personality disorders: Their connections to each other and to parental divorce, parental death, and perceptions of parental caregiving. *Journal of Personality*, 66, 835-878, (1998).

BRETHERTON, I., Golby, B. & Cho, E., Attachment and the Transmission of Values. In J.E. Grusec & L. Kuczynski (Eds.), *Parenting and Children's Internalization of Values: A Handbook of Contemporary Theory*. New York: John Wiley & Sons, Inc, (1997). Pp.103-134.

BURI, J. R., Louiselle, P. A., Misukanis, T. M., & Mueller, R. A., Effects of parental authoritarianism and authoritativeness on self-esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14(2), 271–282, (1988).

BUSS, A. H., & Plomin, R., *Temperament: Early developing personality traits*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc, (1984).

BYRNE, B. M., & Shavelson, R. J., On the structure of adolescent selfconcept. *Journal of Educational Psychology*, 78, 474-481, (1986).

CARNELLEY, K. B., & Janoff-Bulman, R. Optimism about love relationships: General vs. specific lessons from one's personal experiences. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9, 5-20. (1992).

CASSIDY, J., The nature of the child's ties. In J. Cassidy & P. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Applications*. New York: Guilford Press, (1999). Pp: 3-20.

- CHAO, R. K., Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training. *Child Development*, 65, 1111–1119, (1994).
- COLLINS, N. L., & Feeney, B. C. (2000). A safe haven: An attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 1053-1073.
- COLLINS, N. L., & Read, S. J. Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663. (1990).
- DARLING, N., & Steinberg, L., Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487–496, (1993).
- DE WOLF , M. S. & Van IJzendoorn, M. H., Sensitivity and Attachment: A Meta- analysis on parental antecedents of infant attachment. *Child Development*, 68(4), 571-591, (1997).
- DEMİRUTKU, K., *Degerler, sosyallesme ve sosyal sapma*. 14. Ulusal Psikoloji Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 6-8 Eylül, (2006).
- ERICKSON, M. F., Sroufe, L. A., & Egeland, B. *The relationship between quality of attachment and behavior problems in preschool in a high risk sample*. In I. Bretherton and E. Waters (Eds.), *Child Development Monographs*, 50(1-2), 147-166. (1985).

- ERTAN, Ö. *Bağlanma stillerinin eş seçimi ile kritik ve kritik olmayan evlilik dönemlerindeki doyum üzerindeki rolü*. Yayınlanmamış master tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara. (2002).
- FINCHAM, F. D., Child development and marital relations. *Child Development*, 69, 543-574, (1998).
- FRALEY, R. C., & Waller, N. G. Adult attachment patterns: A test of the typological model. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 77-114). New York: Guilford Press. (1998).
- FRALEY, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A., An item response theory analysis of selfreport measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350-365, (2000).
- FRANKEL, K.A., & Bates, J.E. Mother-toddler problem solving: Antecedents in attachment, home behavior, and temperament. *Child Development*, 61, 810-819. (1990).
- GEORGE, C., & Solomon, J., Representational models of relationships: Links between caregiving and attachment. *Infant Mental Health Journal*, 17, 198-216. (1996).
- GREENBERG, J., Solomon, S., & Pyszczynski, T., Terror management theory of self-esteem and cultural worldviews: Empirical assessments and conceptual refinements. In M. Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology*, (Vol. 29, New York: Academic Press, (1997). Pp: 61-139.
- GÜNGÖR, D. *Bağlanma stilleri ve zihinsel modellerin kuşaklararası aktarımında anababalık stillerinin rolü*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara. (2000).

- GÜROĞLU, B. *Bağlanma stilleri ve anne tutumlarının Türk ergenlerinin akademik başarısına etkisi*. Yayınlanmamış master tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul. (2002).
- HARMA, The impact of parental control and interparental conflict on adolescent's self-regulation and adjustment. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Sosyal Psikoloji, (2008)
- HAZAN, C., & Shaver, P. R. Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22. (1994).
- HAZAN, C., & Shaver, P. R. Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524. (1987).
- İMAMOĞLU, E. O. Individuation and relatedness: Not opposing, but distinct and complementary. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 129, 367-402. (2003).
- KAGITCIBASI, C., Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403–422, (2005).
- KAGITCIBASI, C., *Family, self, and human development across cultures: Theory and Applications* (2nd Ed.). Lawrence Erlbaum, (2007).
- KENDALL, P., & Wilcox, L.. Self-control in children: Development of a rating scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 47, 1020-1029. (1979)
- KERNS, K.A., Klepac, L., & Cole, A., Peer relationships and preadolescents' perceptions of security in the child-mother relationship. *Developmental psychology*, 32 (3), 457-466, (1996).

- KERR, M., & Stattin, H. What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: Further support for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology*, 36, 366 – 380. (2000).
- KIRKPATRICK L. A., & Davis, K. E. Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512. (1994).
- KONG, C. -K., Hau, K. -T., & Marsh, H. W., Cross-cultural validation of self-concept measures and theoretical models in the Chinese culture. In F. Salili & P. Hoosain (Eds.), *Research on multicultural education and international perspectives*.
- LAMBORN, S. D., Mounts, N. S, Steinberg, L., & Dornbusch, S. M., Patterns of Competence and Adjustment among Adolescents from Authoritative, Authoritarian, Indulgent, and Neglectful Families. *Child Development*. 62, 1049-1065, (1991).
- LUTKENHAUS, P., Grossmann, K. E., & Grossmann, K. Infant-mother attachment at twelve months and style of interaction with a stranger at the age of three years. *Child Development*, 56, 1538-1542. (1985).
- MACCOBY, E., & Martin, J., Socialization in the context of the family: Parentchild interaction. In E. M. Hetherington (Ed.), P. H. Mus- sen (Series Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development*. New York: Wiley, (1983). Pp: 1-101.
- MAIN, M. Exploration, play, and cognitive functioning related to infant-mother attachment. *Infant Behavior and Development*, 6, 167-174. (1983).

- MAIN, M., Kaplan, N., & Cassidy, J., Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. In I. Bretherton & E. Waters (Eds.), *Growing points of attachment theory and research. Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50(1-2), Serial No. 209, (1985).
- MARKUS, M. T., Lindhout, I. E., Boer, F., Hoogendijk, T. H. G., & Arrindell, W. A., Factors of perceived parental rearing styles: the EMBU-C examined in a sample of Dutch primary school children. *Personality and Individual Differences*, 34, 503-519, (2003).
- MARSH, H. W., Plucker, J. A., & Stocking, V. B., The Self- Description Questionnaire II and gifted students: Another look at Plucker, Taylor, Callahan & Tomchin's (1997) "Mirror, Mirror on the Wall." *Educational and Psychological Measurement*, 61, 976– 996, (2001).
- MARSH, H. W., *Self-Description Questionnaire II: Manual*. Sydney, Australia: University of Western Sydney, SELF Research Centre, (1992).
- MATAS, L., Arend, R. A., & Sroufe, L. A. Continuity of adaptation in the second year: The relationship between quality of attachment and later competence. *Child Development*, 49, 547-556. (1978).
- MOILANEN, K. L., Parenting and self-regulation in adolescence: Associations with adolescent behaviors. Unpublished PhD. Dissertation. University of Nebraska, (2005).
- ÖZDEMİR, M., *The psychological effects of the university entrance examination on high school students: The role of self-esteem and anxiety*, (Unpublished Master Thesis). Middle East Technical University, (2002).

ÖZTÜRK, A., Kındap, Y. ve Sayıl, M. *Okul öncesi Dönemde Çocukların Sosyal Bilgi İşleme Becerisi ve Çocukların Davranışsal Tepkileri, Annelerinin Sosyalleştirmesi ve Psikolojik Kontrol Uygulamaları Arasındaki İlişkiler*. Sözel Bildiri sunumu: I. Ulusal Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi, 21-24 Haziran, İzmir Ekonomi Üniversitesi: İzmir, (2007).

PALMER, E. J., & Hollin, C. R., Sociomoral reasoning, perceptions of parenting and self-reported delinquency in adolescents. *Applied Cognitive Psychology*, 15, 85-100, (2001).

PEDERSON, D. R., & Moran, G., Appendix B: Maternal Behavior Q-set. In E. Waters, B. E. Vaughn, G. Posada, & K. Kondo-Ikemura (Eds), Caregiving, cultural, and cognitive perspectives on secure-base behavior and working models: New growing points of attachment theory and research. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 60(2-3, Serial No. 244), 247-254, (1995b).

PEDERSON, D. R., & Moran, G., Expressions of the attachment relationship outside the Strange Situation. *Child Development*, 67, 915-927, (1996).

PEDERSON, D. R., & Moran, G.. A categorical description of infant-mother relationships in the home and its relation to q-sort measures of infant-mother interaction. In E. Waters, B. E. Vaughn, G. Posada, & K. Kondo-Ikemura (Eds), Caregiving, cultural, and cognitive perspectives on secure-base behavior and working models: New growing points of attachment theory and research. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 60(2-3, Serial No. 244), 111-132, (1995a).

- PEDERSON, D. R., Gleason, K. E., Moran, G., & Bento, S., Maternal attachment representations, maternal sensitivity, and the infant-mother attachment relationship. *Developmental Psychology*, 34(5), 925-933, (1998).
- POSADA, G., & Jacobs, A. (2001). Child- mother attachment relationships and culture. *American Psychologist*, 56, 821- 822.
- POSADA, G., Jacobs, A., & Richmond, M.K. Maternal caregiving and infant security in two cultures. *Developmental Psychology*, 38, 67- 78. (2002).
- ROTHBAUM, F., Weisz, J., Pott, M., Miyake, K., & Morelli, G. (2000). Attachment and culture: Security in the United States and Japan. *American Psychologist*. 55, 1093-1104.
- SCHIMEL, J., Landau, M., & Hayes, J., Self-esteem: A human solution to the problem of death. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(3), 1218-1234, (2008).
- SELCUK, E., Gunaydin, G., Sumer, N., & Uysal A. Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji*, 8, 1-11. (2005).
- SHAVER, P. R., Hazan, C., & Bradshaw, D. Love as attachment: The integration of three behavioral systems. In J. R. Sternberg & M. L. Barnes (Eds.), *The psychology of love* (pp. 68-99). New Haven, CT: Yale University Press. (1988).
- SIMPSON, J. A. Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 971-980. (1990).
- SLABACH, E. H., Morrow, J., & Wachs, T. D., Questionnaire measurement of infant and child temperament: Current status and future directions. In Dans J. Strelau et A.

Angleitner (Eds.), *Explorations in temperament: International perspectives on theory and measurement*. New York: Plenum Press, (1991). Pp: 205-234.

SOLOMON, J., & George, C. Defining the caregiving system: Toward a theory of caregiving. *Infant Mental Health Journal*, 17, 183-197. (1996).

STEINBERG, L., Dornbusch, S. M., & Brown, B. B., Ethnic differences in adolescent achievement: An ecological perspective. *American Psychologist*, 47(6), 723-729, (1992).

STEINBERG, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D., & Dornbusch, S. M., Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches. *Journal of Research on Adolescence*, 1(1), 19-36, (1991).

SÜMER ve arkadaşları, *Çocuğun Gelişiminde Bağlanma, ilgi-Bakım ve Aile Dinamiklerinin Etkisi*. TÜBİTAK, SOBAG Projesi. (no: 105K102) TUBİTAK, Ekim 2005 – Ocak 2009. (2008).

SÜMER, N. & Güngör, D., Yetişkin bağlanma stili ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71 – 106, (1990a).

SÜMER, N., & Anafarta, M. Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24,86-101. (2009).

SÜMER, N., & Engin, E. *Role of parenting styles in predicting attachment anxiety and avoidance*. Paper presented at the International Association for Relationship research Conference. Madison, WC, 22-25 July 2004. (2004).

SÜMER, N., & Güngör D. (1999b). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 35-58.

SÜMER, N., Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde Karsılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21, 1-22, (2006).

VAN IJZENDOORN, M. H., & Bakermans-Kranenburg, M. J. Attachment representations in mothers, fathers, adolescents, and clinical groups: A meta-analytic search for normative data. *Journal of Consulting & Clinical Psychology* 64(1), 8-21. (1995).

VAN IJZENDOORN, M. H., & Sagi, A. Cross- cultural patterns of attachment: Universal and contextual dimensions. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds), *Handbook of attachment* (pp. 71- 734). New York: Guilford Press. (1999).

VAN IJZENDOORN, M. H., & Sagi, A. Cultural blindness or selective inattention? *American Psychologist*, 56, 824- 825. (2001).

VAN IJZENDOORN, M. H., Vereijken, C. M. J. L., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Riksen-Walvaren, J. M. Assessing attachment security with the attachment Q-sort: Meta-analytic evidence for the validity of the observer AQS. *Child Development*. (2004).

VAN IJZENDOORN, M. H., Vereijken, C. M. J. L., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Riksen-Walvaren, J. M. Assessing attachment security with the attachment Q-sort: Meta-analytic evidence for the validity of the observer AQS. *Child Development*. (2004).

- WATERS, E. & Deane, K., Defining and assessing individual differences in attachment relationships: Q-methodology and the organization of behavior in infancy and early childhood. In I. Bretherton & E. Waters (Eds.). Growing points of attachment theory and research. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 50*, 41-65, (1985).
- WATERS, E., The Attachment Q-set (Version 3.0). In I. Bretherton & E. Waters (Eds.), Growing points of attachment theory and research. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 50*, 234-246, (1995).
- WATERS, E., Weinfield, N.S., & Hamilton, C.E. The stability of attachment security from infancy to adolescence and early adulthood: Introduction and general discussion. *Child Development, 71(3)*. 703-706. (2000).
- WEINFELD, N.S., Sroufe, L. A., Egeland, B., & Carlson E. A. The nature of individual differences in infant-caregiver attachment. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment* (pp. 68-88). New York: Guilford. (1999).
- WENAR, C., *Developmental Psychopathology: From Infancy through Adolescence* (3rd Edition). New York: McGraw-Hill, Inc, (1994).
- YALÇINKAYA, A. *Turkish daughters' attachment styles, romantic relationships, and recollections of parental acceptance and control*. Unpublished doctoral thesis, Boston University.(1997).
- ZEANAH, C. H., & Benoit, D. (1995). Clinical applications of a parent perception interview in infant mental health. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, 4*, 539–554.

ZEANAH, C. H., Benoit, D., Hirshberg, L., Barton, M. L., & Regan, C. (1994). Mothers' representations of their infants are concordant with infant attachment classifications. *Developmental Issues in Psychiatry and Psychology*, 1, 1-14.

ZEANAH, C. H., Benoit, D., Hirshberg, L., & Barton, M. L. Working model of the child interview: Rating scales and classifications. Unpublished manuscript, New Orleans, Louisiana State University School of Medicine (1993).

ZEANAH, Danis, B., Hirsberg, L., Bet, D., Miller, D., & Heller, S., S. Disorganized attachment associated with partner violence: A research note. *Infant Mental Health Journal*, 20, 77-86. (1999).

EKLER

Ek-1. Telefon Görüşmesi Bilgi Formu

Ek-2. Annelere Verilen Batarya Seti (Erken Dönem)

Ek-3 AÇİZMM Soruları

Ek-4 Orta Çocukluk Dönemi Çocuk Batarya Seti

Ek-5 AÇİZMM Soruları (Orta Çocukluk Dönemi)

Ek-1. Telefon Görüşmesi Bilgi Formu

1956

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
06531 ANKARA -TURKEY

Psikoloji Bölümü
Department of Psychology

Tel: 90 (312) 210 31 82
Faks:90 (312) 210 79 75

Sayın Anneler,

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü olarak TÜBİTAK tarafından desteklenen bir proje yürütmekteyiz. Araştırmamızın önemli bir amacı ebeveynlik ve çocuğun sağlıklı gelişimi üzerine 11-13 yaş arasındaki çocukların ve annelerinin görüşlerini almaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için çocuğunuzun ve sizin yardımınıza ihtiyaç duymaktayız.

Katılımcı olmayı kabul ettiğiniz takdirde sizinle ve çocuğunuzla yaklaşık 1-1,5 saat sürecek görüşmeler yapacağız. Bu görüşmelerin çocuğunuzun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz.

Çalışmaya katılmak tamamen gönüllü bir katkıdır. Hem siz hem de çocuğunuz çalışma sırasında istediğiniz zaman katılımcılıktan ayrılma hakkına sahip olacaksınız. Çalışmaya katılarak bize sağlayacağınız bilgiler çocukların duygusal gelişiminin anlaşılmasına önemli bir katkıda bulunacaktır.

Çalışma sonunda annelere yardımları karşılığında 50 YTL verilecek, çocuklarına da küçük bir hediyemiz olacaktır.

Bu araştırmaya katkıda bulunmaya karar verirseniz iletişim formumuzu doldurarak bize ulaştırınız veya aşağıdaki telefon numaralarından birini kullanarak iletişim bilgilerinizi bize bildiriniz. Araştırma ile ilgili her türlü sorunuzu yanıtlamaktan memnuniyet duyacağız.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Nebi Sümer

Psikoloji Bölüm Başkanı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
Tel: (0312) 210 5111
e-posta: nsumer@metu.edu.tr
web-adresi: <http://www.psy.metu.edu.tr/rrl/indextr.html>

İletişim için	E-posta	Telefon
Selin Salman	selin.salman@gmail.com	+90(312) 210 5966
Prof. Dr. Nebi Sümer	nsumer@metu.edu.tr	+90(312) 210 5111

1956

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
06531 ANKARA-TURKEY

Psikoloji Bölümü
Department of Psychology

Tel: 90 (312) 210 31 82
Faks:90 (312) 210 12 88

PROJE İLETİŞİM FORMU

Adınız, Soyadınız: _____

Telefon Numaranız

Ev: _____

İş: _____

Cep: _____

Çalışıyor musunuz? : _____

Ev Adresiniz: _____

Çalışmaya sizinle katılacak çocuğunuzun ismi: _____

Çocuğunuzun doğum tarihi: (gün/ay/yıl) _____

1956

EK-2 Annelere Verilen Batarya Seti (Erken Dönem)

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
06531 ANKARA -TURKEY

Psikoloji Bölümü
Department of Psychology

Tel: 90 (312) 210 31 82
Faks:90 (312) 210 79 75

Sayın Anne,

Projemiz kapsamında yaptığımız görüşmelere çocuğunuzla birlikte katıldığınız için teşekkür ederiz. Son olarak sizden bazı soruları cevaplandırmanızı istiyoruz. Cevaplandıracağınız sorulardan oluşan anket ektedir. Lütfen her soru grubunun başındaki açıklamaları dikkatlice okuyun ve değerlendirmelerinizi buna göre yapın. Soruları cevaplarken acele etmeyin. Rahatsız edilmeyeceğiniz bir zaman seçin. Hiçbir sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Bu nedenle lütfen değerlendirmelerinizi gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtacak şekilde yapın. Soruları gerçek durumunuzu ve duygularınızı yansıtacak şekilde cevaplamanız bu araştırma için çok büyük önem taşımaktadır. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacak ve bu anketten elde edilen bilgiler yalnızca araştırma amacına yönelik olarak kullanılacaktır.

Araştırma sonuçlarının sağlıklı olması ve çocukların duygusal gelişimini etkileyen faktörlerin saptanması için önemli olan sizin cevaplarınızdır. Bu yüzden, lütfen anketi doldururken sorular hakkında eşinizle ya da başka birileriyle görüş alışverişinde bulunmayın ve soruları eşinizden ya da başkalarından etkilenmeden yalnız başınıza cevaplandırın. Soruların tamamını cevapladıktan sonra, anketi size verilen zarfa koyarak zarfı kapatın. Daha sonra, bu zarfı sizden kapalı bir şekilde biz teslim alacağız.

Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini veya telefon numarasını kullanarak bize yöneltebilirsiniz. Katılımınız için tekrar teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Nebi Sümer

Psikoloji Bölüm Başkanı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
Tel: (0312) 210 5111
e-posta: nsumer@metu.edu.tr
web-adresi: <http://www.psy.metu.edu.tr/rrl>

AİLEYE İLİŞKİN SORULAR

Bu bölüm çocuğunuzun bulunduğu aile ortamı ile ilgili genel sorular içermektedir. Lütfen bu soruları **sizi evinizde ziyaret ettiğimiz zaman evde bulunan çocuğunuzu** düşünerek yanıtlayınız.

1a. Çocuğunuzun nesi oluyorsunuz?

- Öz anne
- Koruyucu anne
- Evlat edinen anne
- Üvey anne
- Diğer (lütfen belirtiniz)

2. Kaç yaşındasınız?

3a. Çocuğunuzun kaç kardeşi var?

(büyük ya da küçük)

- Hiç
- Bir
- İki
- Üç veya daha fazla

3b. Çocuğunuz doğum sırasına göre kaçınıcı?

- İlk (en büyüğü)
- İkinci
- Üçüncü
- Dördüncü veya daha fazla

5. Ailenizde çocuklarınız dışında sizinle yaşayan başkaları var mı?

- Hayır
- Evet (lütfen belirtiniz)

6a. Çocuğunuza sizden başka bakan oluyor mu?

- Evet
- Hayır (soru 7'ye geçiniz)

b. Çocuğunuza sizden başka kim bakıyor? (birden fazla cevap mümkündür)

- Kreş
- Babası
- Aileden biri (lütfen belirtiniz)
- Çocuk bakıcısı eve geliyor
- Komşular
- Diğer (lütfen belirtiniz)

c. Haftada toplam kaç saat bakıyorlar?

- 5 saatten az
- 5-10 saat arası
- 10-20 saat arası
- 20 saatten fazla

7. Çocuğunuza EN ÇOK kimin baktığını aşağıdaki listede sol başta verilen zaman aralıklarına göre işaretleyiniz.

0 – 3 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
3 – 6 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
6 – 9 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
9 – 12 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
1 – 1.5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
1.5 – 2 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
2 – 2.5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
2.5 – 3 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
3 – 3,5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
3,5 – 4 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
4 – 4,5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
4,5 – 5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....

8. Eğitim düzeyinizi işaretleyiniz.

☐	Okuma yazma bilmiyorum
☐	İlkokul
☐	Ortaokul
☐	Lise
☐	Yüksek okul (2 yıllık)
☐	Üniversite (4 yıllık)
☐	Master (Yüksek lisans) veya Doktora

9a. Aile durumunuzu sizin, eşinizin ve çocuğunuzun durumunu en iyi yansıtacak şekilde işaretleyiniz.

☐	Evli ve anne-baba birlikte
☐	Evli ve anne baba ayrı yaşıyor
☐	Boşanmış ve çocuk anne ile yaşıyor
☐	Boşanmış ve çocuk babayla yaşıyor
☐	Boşanmış ve çocuk akraba ile yaşıyor
☐	Diğer (Lütfen belirtiniz).....

b. Evliyseniz:

Ne kadar süredir evlisiniz? yıl ay

Bu kaçınıcı evliliğiniz?

10a. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Ev hanımıyım Çalışıyorum İşsiz Emekli

Varsa, mesleğiniz

11. Eve giren aylık gelir miktarını işaretleyiniz.

1	2	3	4	5	6	7
500 YTL ve altı	500 – 1000 YTL	1000 – 1500 YTL	1500 – 2000 YTL	2000 – 3000 YTL	3000 – 4000 YTL	4000 YTL ve üzeri

12. Aşağıdaki hususlarda çocuğunuzun fiziksel sağlık durumu nasıl? (birden fazla cevap verebilirsiniz)

	Evet	Hayır
Sürekli/kronik bir hastalığı var	☐	☐
Düzenli olarak ilaç kullanıyor	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde hastaneye gitti	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde hastanede yatılı kaldı	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde ameliyat oldu	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde tıbbi tedavi gördü (ameliyat için değil)	☐	☐
Bedensel engelli	☐	☐

13. Şu an sizin ve ailenizin sağlık durumları nasıl? (Lütfen her sütun için tek bir seçenek işaretleyiniz)

	Çocuğunuz	Siz	Babası ya da baba yerine geçen kişi
Çok iyi	☐	☐	☐
İyi	☐	☐	☐
Orta derece	☐	☐	☐
Kötü	☐	☐	☐
Çok kötü	☐	☐	☐

14. Geçen yıl içinde:

a. Yakınlarınızdan hayatını kaybeden oldu mu?	☐ Evet	☐ Hayır
Yakınlığı		
b. Eşinizin yakınlarından hayatını kaybeden oldu mu?	☐ Evet	☐ Hayır
Yakınlığı		
c. Aile üyelerinden birinin uzun süreli (2 aydan fazla) tedavi ya da hastane bakımı gerektiren ciddi bir sağlık sorunu oldu mu?	☐ Evet	☐ Hayır
Yakınlığı Sorun neydi?		

15. Genel olarak yaşamınızdan ne kadar memnunsunuz?

1-----2-----3-----4-----5-----6
Hiç memnun değilim Memnun değilim Biraz memnun değilim Biraz memnunum Memnunum Çok memnunum

<p>Aşağıda çocukların gösterdiği bazı davranışlar sıralanmıştır. SİZİNLE BİRLİKTE ÇALIŞMAYA KATILAN ÇOCUĞUNUZUN gösterdiği davranışları dikkate alarak her bir maddeyi değerlendiriniz ve 1 ile 4 arasındaki uygun bir rakamı gösterilen davranışın sıklığına göre işaretleyiniz. Şayet belirtilen davranış çocuğunuzun hiç göstermediği bir davranışsa, duruma göre 1 ya da 2'yi; çok sık gösterdiği bir davranışsa, duruma göre 4 ya da 3'ü işaretleyiniz.</p> <p>1-----2-----3-----4 Hiçbir zaman Bazen Sık sık Her zaman</p> <p>ÇOCUĞUM....</p>	Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. Utangaçtır.	1	2	3	4
2. Kolayca ağlar.	1	2	3	4
3. İnsanlarla bir arada olmayı sever.	1	2	3	4
4. Yerinde duramaz.	1	2	3	4
5. Tek başına oynamaktansa başkalarıyla oynamayı tercih eder.	1	2	3	4
6. Duygusal olmaya meyillidir.	1	2	3	4
7. Bir şeye başlarken yavaş hareket eder.	1	2	3	4
8. Kolayca arkadaş edinir.	1	2	3	4
9. Uyanır uyanmaz koşuşturmaya başlar.	1	2	3	4
10. Onun için insanlar diğer şeylerden daha ilgi çekicidir.	1	2	3	4
11. Sık sık huysuzlanır ve ağlar.	1	2	3	4
12. Arkadaş canlısıdır.	1	2	3	4
13. Çok enerjiktir.	1	2	3	4
14. Tanımadığı insanlara ısınması zaman alır.	1	2	3	4
15. Kolayca keyfi kaçır.	1	2	3	4
16. Yalnız bir çocuktur.	1	2	3	4
17. Sakin, sessiz oyunları aktif ve hareketli oyunlara tercih eder.	1	2	3	4
18. Yalnızken tek başına, ayrı kalmış hisseder.	1	2	3	4
19. Keyfi kaçtığında şiddetli tepki gösterir.	1	2	3	4
20. Tanımadığı insanlarla kolay arkadaşlık kurar.	1	2	3	4

<p>Aşağıda çocukların özelliklerini tanımlayan bir dizi madde bulunmaktadır. Her bir madde çocuğunuzun şu andaki ya da son 2 ay içindeki durumunu belirtmektedir. Bir madde SİZİNLE BİRLİKTE ÇALIŞMAYA KATILAN ÇOCUĞUNUZ için çok ya da sıklıkla doğru ise 3, bazen ya da biraz doğru ise 2, hiç doğru değilse 1 sayılarını yuvarlak içine alınız. Lütfen tüm maddeleri işaretlemeye çalışınız. Maddelerin çocuğunuza uygun olmadığını düşünseniz bile lütfen maddeleri çok iyi doldurmaya çalışın.</p> <p>1-----2-----3 Doğru Değil Biraz ya da Bazen Doğru Çok ya da Sıklıkla Doğru</p>	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
1. Ağrı ve sızıları vardır (tıbbi nedeni olmadan).	1	2	3
2. Yaşından daha küçük gibi davranır.	1	2	3
3. Yeni şeyleri denemekten korkar.	1	2	3
4. Başkalarıyla göz göze gelmekten kaçınır.	1	2	3
5. Dikkatini uzun süre toplamakta ya da sürdürmekte güçlük çeker.	1	2	3
6. Yerinde rahat oturamaz, huzursuz ve çok hareketlidir.	1	2	3
7. Eşyalarının yerinin değiştirilmesine katlanamaz.	1	2	3
8. Beklemeye tahammülü yoktur, her şeyin anında olmasını ister.	1	2	3
9. Yenmeyecek şeyleri ağızına alıp çiğner.	1	2	3
10. Yetişkinlerin dizinin dibinden ayrılmaz, onlara çok bağımlıdır.	1	2	3
11. Sürekli yardım ister.	1	2	3
12. Kabızdır, kakasını kolay yapamaz (hasta değilken bile).	1	2	3
13. Çok ağlar.	1	2	3
14. Hayvanlara eziyet eder.	1	2	3
15. Karşı gelir.	1	2	3
16. İstekleri anında karşılanmalıdır.	1	2	3
17. Eşyalarına zarar verir.	1	2	3
18. Ailesine ait eşyalara zarar verir.	1	2	3
19. Hasta değilken bile ishal olur, kakası yumuşaktır.	1	2	3
20. Söz dinlemez, kurallara uymaz.	1	2	3
21. Yaşam düzenindeki en ufak bir değişiklikten rahatsız olur.	1	2	3
22. Tek başına uyumak istemez.	1	2	3
23. Kendisiyle konuşulduğunda yanıt vermez.	1	2	3
24. İştahsızdır (açıklayınız).....	1	2	3

	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
25. Diğer çocuklarla anlaşamaz.	1	2	3
26. Nasıl eğleneceğini bilmez, büyümüş de küçülmüş gibi davranır.	1	2	3
27. Hatalı davranışından dolayı suçluluk duymaz.	1	2	3
28. Evden dışarı çıkmak istemez.	1	2	3
29. Güçlkle karşılaştığında çabuk vazgeçer.	1	2	3
30. Kolay kıskanır.	1	2	3
31. Yenilip içilmeyecek şeyleri yer ya da içer (kum, kıl, kalem, silgi gibi) (açıklayınız).....	1	2	3
32. Bazı hayvanlardan, ortamlardan ya da yerlerden korkar. (açıklayınız).....	1	2	3
33. Duyguları kolayca incinir.	1	2	3
34. Çok sık bir yerlerini incitir, başı kazadan kurtulmaz.	1	2	3
35. Çok kavga-dövüş eder.	1	2	3
36. Her şeye burnunu sokar.	1	2	3
37. Anne-babasından ayrıldığında çok tedirgin olur.	1	2	3
38. Uykuya dalmada güçlük çeker.	1	2	3
39. Baş ağrıları vardır (tıbbi nedeni olmadan).	1	2	3
40. Başkalarına vurur.	1	2	3
41. Nefesini tutar.	1	2	3
42. Düşünmeden insanlara ya da hayvanlara zarar verir.	1	2	3
43. Hiçbir neden yokken mutsuz görünür.	1	2	3
44. Öfkelidir.	1	2	3
45. Midesi bulanır, kendini hasta hisseder (tıbbi neden olmadan).	1	2	3
46. Bir yerleri seyirir, tikleri vardır (açıklayınız).....	1	2	3
47. Sinirli ve gergindir.	1	2	3
48. Gece kabusları vardır, korkulu rüyalar görür.	1	2	3

49. Aşırı yemek yer.	1	2	3
	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
50. Aşırı yorgundur.	1	2	3
51. Hiçbir neden yokken panik yaşar.	1	2	3
52. Kakasını yaparken ağrısı, acısı olur.	1	2	3
53. Fiziksel olarak insanlara saldırır, onlara vurur.	1	2	3
54. Burnunu karıştırır, cildini yada vücudunun diğer taraflarını yolar (açıklayınız).....	1	2	3
55. Cinsel organlarıyla çok fazla oynar.	1	2	3
56. Hareketlerinde tam kontrollü değildir, sakardır.	1	2	3
57. Tıbbi nedeni olmayan, görme bozukluğu dışında göz ile ilgili sorunları vardır (açıklayınız).....	1	2	3
58. Cezadan anlamaz; ceza, davranışını değiştirmez.	1	2	3
59. Bir uğraş ya da faaliyetten diğerine çabuk geçer.	1	2	3
60. Döküntüleri ya da başka cilt sorunları vardır (tıbbi nedeni olmayan).	1	2	3
61. Yemek yemeyi reddeder.	1	2	3
62. Hareketli/canlı oyunlar oynamayı reddeder.	1	2	3
63. Başını ve bedenini tekrar tekrar sallar.	1	2	3
64. Gece yatağına gitmemek için direnir.	1	2	3
65. Tuvalet eğitimine karşı direnir (açıklayınız).....	1	2	3
66. Çok bağırır, çağırır çığlık atar.	1	2	3
67. Sevgiye, şefkate tepkisiz görünür.	1	2	3
68. Sıkılgan ve utangaçtır.	1	2	3
69. Bencildir, paylaşmaz.	1	2	3
70. İnsanlara karşı çok az sevgi, şefkat gösterir.	1	2	3
71. Çevresindeki şeylere çok az ilgi gösterir.	1	2	3
72. Canının yanmasından, incinmekten pek az korkar.	1	2	3
73. Çekingen ve ürkektir.	1	2	3

	1	2	3
74. Gece ve gündüz, çocukların çoğundan daha az uyur. (açıklayınız).....	1	2	3
	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
75. Kakasıyla oynar ve onu etrafa bulaştırır.	1	2	3
76. Konuşma sorunu vardır. (açıklayınız).....	1	2	3
77. Bir yere boş gözlerle uzun süre bakar ve dalgın görünür.	1	2	3
78. Mide-karın ağrısı ve krampları vardır (tıbbi nedeni olmayan).	1	2	3
79. Üzgünken birden neşeli, neşeli iken birden üzgün olabilir.	1	2	3
80. Yadırganan, tuhaf davranışları vardır. (açıklayınız).....	1	2	3
81. İnatçı, somurtkan ve rahatsız edicidir.	1	2	3
82. Duyguları değişkendir, bir anı bir anını tutmaz.	1	2	3
83. Çok sık küser, surat asar, somurtur.	1	2	3
84. Uykusunda konuşur, ağlar, bağırır.	1	2	3
85. Öfke nöbetleri vardır, çok çabuk öfkelenir.	1	2	3
86. Temiz, titiz ve düzenlidir.	1	2	3
87. Çok korkak ve kaygılıdır.	1	2	3
88. İşbirliği yapmaz.	1	2	3
89. Hareketsiz ve yavaştır, enerjik değildir.	1	2	3
90. Mutsuz, üzgün, çökmüş ve keyifsizdir.	1	2	3
91. Çok gürültücüdür.	1	2	3
92. Yeni tanıdığı insanlardan ve durumlardan çok tedirgin olur (açıklayınız).....	1	2	3
93. Kusmaları vardır (tıbbi nedeni olmayan).	1	2	3
94. Geceleri sık sık uyanır.	1	2	3
95. Alıp başını gider.	1	2	3
96. Çok ilgi ve dikkat ister.	1	2	3
97. Sızlanır, mızırdanır.	1	2	3

98. İçe kapanıktır, başkalarıyla birlikte olmak istemez.	1	2	3
99. Evhamlıdır.	1	2	3
	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
100. Başkalarının eşyalarını ellerinden alır.	1	2	3
101. Başkalarını ısırır.	1	2	3
102. Başkalarına tekme atar.	1	2	3
103. Başkalarına vurmaya tehdit eder.	1	2	3
104. Kavga, dövüş başlatır.	1	2	3
105. Başkalarına eziyet eder.	1	2	3
106. Çocuğunuzun burada değinilmeyen başka sorunu varsa lütfen yazınız.			

<p>Aşağıda verilen cümlelere ne ölçüde katıldığınızı <u>eşinizle olan ilişkinizi göz önünde bulundurarak cevaplayınız.</u> Her maddenin evliliğinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 5 aralıklı cetvel üzerinde ilgili rakamı yuvarlak içine alarak belirtiniz. Eğer eşinizi kaybettiyseniz veya eşinizden ayrı yaşıyorsanız, aşağıdaki maddeleri <u>bir ilişki içinde bulunduğunuzu varsayarak cevaplayınız.</u></p> <p>1-----2-----3-----4-----5 Hiç Biraz Kararsızım/ Biraz Tamamen katılmıyorum katılmıyorum fikrim yok katılıyorum katılıyorum</p> <p>ÖNEMLİ NOT: Aşağıdaki cümlelerin bazılarında “yakın olmak” veya “yakınlaşmak” ifadeleri geçmektedir. Bu ifadelerle kastedilen eşinizle duygusal yakınlık kurmak, düşüncelerinizi veya başınızdan geçenleri eşinize açmak, eşinize sarılmak ve benzeri davranışlardır. Lütfen ilgili soruları bu tanıma göre cevaplayınız.</p>	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Eşimin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5
2. Gerçekte ne hissettiğimi eşime göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
3. Sıklıkla, eşimin artık benimle olmak istemediği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5
4. Özel duygu ve düşüncelerimi eşimle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5
5. Sıklıkla, eşimin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5
6. Eşime güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
7. Eşimin beni, benim onu önemseydiğim kadar önemsemediğinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5
8. Eşime yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5
9. Sıklıkla, eşimin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5
10. Eşime açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5
12. Eşime fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
13. Benden uzakta olduğunda, eşimin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5
14. Eşim benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5
15. Eşime duygularımı gösterdiğimde, onun benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
16.Eşimle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5
17.Eşimin beni terkedeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5
18.Eşimle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5
19.Eşim kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5
20.Genellikle, eşimle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5
21.Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5
22.Zor zamanlarımda, eşimden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5
23.Eşimin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
24.Eşime hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5
25.Eşimin bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirdiğini hissederim.	1	2	3	4	5
26.Başımdan geçenleri eşimle konuşurum.	1	2	3	4	5
27.Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5
28.Eşim benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5
29.Eşim beni yakından tanırorsa, "gerçek ben"i sevmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5
30.Eşime güvenip dayanmak konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5
31.Eşimden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir.	1	2	3	4	5
32.Eşime güvenip dayanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
33.Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5
34.Eşime şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
35.Eşim beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5
36.Eşim beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5

<p>Aşağıda eşinizle olan ilişkiniz hakkında cümleler verilmiştir. Eşinizle olan ilişkinizi göz önünde bulundurarak bu cümlelere ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz. Her bir ifadenin evliliğinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 5 aralıklı cetvel üzerinde ilgili rakamı yuvarlak içine alarak belirtiniz. Eğer eşinizi kaybettiyseniz veya eşinizden ayrı yaşıyorsanız, bu bölümdeki soruları atlayınız.</p> <p>1-----2-----3-----4-----5 Hiç Biraz Kararsızım/ katılmıyorum katılmıyorum fikrim yok Biraz Tamamen katılmıyorum katılmıyorum katılmıyorum katılmıyorum katılmıyorum</p>	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım/fikrim yok	Biraz Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Eşimle iyi bir ilişkim var.	1	2	3	4	5
2. Eşimle ilişkim çok istikrarlı.	1	2	3	4	5
3. Eşimle ilişkim çok güçlü.	1	2	3	4	5
4. Eşimle ilişkim beni mutlu ediyor.	1	2	3	4	5
5. Eşimle kendimi gerçekten bir bütünün parçası gibi hissediyorum.	1	2	3	4	5
6. Genel olarak evliliğimdeki her şeyden çok memnunum.	1	2	3	4	5

Aşağıda ailelerin karşılaştığı bazı sorunlar verilmekte ve size bunlara ilişkin sorular sorulmaktadır. Her maddeyi okuduktan sonra o maddede belirtilen sorunun **KENDİNİZ VE EŞİNİZ İÇİN UYGUNLUĞUNU** düşününüz ve 1'den (= Hiç uymuyor) 5'e (= Çok uyuyor) kadar sıralanan seçenekler üzerinde size en uygun görünen rakamı yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

1-----2-----3-----4-----5
 Hiç Uymuyor Kararsızım/ Uyuyor Çok Uyuyor
 uymuyor fikrim yok

Hiç Uymuyor

Uymuyor

Kararsızım/fikrim yok

Uyuyor

Çok Uyuyor

A. İLİŞKİYLE İLGİLİ BİR SORUN ORTAYA ÇIKTIĞINDA:

	1	2	3	4	5
1. Her ikimiz de sorunu tartışmaktan kaçınıyoruz.	1	2	3	4	5
2. Her ikimiz de sorunu tartışmaya çalışıyoruz.	1	2	3	4	5
3. Eşim tartışmayı başlatmaya çalışırken, ben tartışmaktan kaçınıyorum.	1	2	3	4	5
Ben tartışmayı başlatmaya çalışırken, eşim tartışmaktan kaçınır.	1	2	3	4	5

B. İLİŞKİYLE İLGİLİ BİR SORUNU TARTIŞIRKEN :

	1	2	3	4	5
1. Her ikimiz de birbirimizi suçlar ve eleştiririz.	1	2	3	4	5
2. Her ikimiz de duygularımızı birbirimize ifade ederiz.	1	2	3	4	5
3. Her ikimiz de birbirimizi olumsuz sonuçlarla tehdit ederiz.	1	2	3	4	5
4. Her ikimiz de mümkün olan çözüm ve anlaşma yollarını ararız.	1	2	3	4	5
5. Eşim ısrarla kusur bulup üstelerken ve isteklerde bulunurken ben karşılık vermem, sessizleşirim veya konuyu daha fazla tartışmayı reddederim.	1	2	3	4	5
Ben ısrarla kusur bulup üstelerken ve isteklerde bulunurken eşim karşılık vermez, sessizleşir veya konuyu daha fazla tartışmayı reddeder.	1	2	3	4	5
6. Eşim beni eleştirirken, ben kendimi savunurum.	1	2	3	4	5
Ben eşimi eleştirirken, eşim kendini savunur.	1	2	3	4	5
7. Eşim bana bir konuda baskı yaparken, ben buna karşı direnirim.	1	2	3	4	5
Ben eşime bir konuda baskı yaparken, eşim buna karşı direnir.	1	2	3	4	5
8. Eşim duygularını ifade ederken, ben mantıklı yaklaşım sebepler gösterir, çözümler ileri sürerim.	1	2	3	4	5
Ben duygularımı ifade ederken, eşim mantıklı yaklaşım sebepler gösterir, çözümler ileri sürer.	1	2	3	4	5
9. Eşim tehdit ederken, ben susar ve/veya geri çekilirim.	1	2	3	4	5
Ben tehdit ederken, eşim susar ve/veya geri çekilir.	1	2	3	4	5
10. Eşim bana kötü sözler söyler ve/veya hakaret eder.	1	2	3	4	5
Ben eşime kötü sözler söyler ve/veya hakaret ederim.	1	2	3	4	5
11. Eşim beni iter, bana vurur ve/veya tekme atar.	1	2	3	4	5
Ben eşimi iter, ona vurur ve/veya tekme atarım.	1	2	3	4	5

	Hiç Uymuyor	Uymuyor	Kararsızım/fikrim yok	Uyuyor	Çok Uyuyor
C. İLİŞKİYLE İLGİLİ BİR SORUNU TARTIŞTIKTAN SONRA:					
1. Her ikimiz de birbirimizin sorunla ilgili düşüncelerini anlamış oluruz.	1	2	3	4	5
2. Tartışmadan sonra her ikimiz de kendi köşemize çekiliriz.	1	2	3	4	5
3. Her ikimiz de sorunun çözüldüğünü düşünürüz.	1	2	3	4	5
4. Her ikimiz de tartışmadan sonra pes etmeyiz.	1	2	3	4	5
5. Tartışmadan sonra her ikimiz de birbirimize özellikle iyi davranmaya çalışırız.	1	2	3	4	5
6. Eşim söylediği veya yaptığından suçluluk duyarken, ben kendimi incitilmiş hissedirim.	1	2	3	4	5
Ben söylediğim veya yaptığımdan suçluluk duyarken, eşim kendini incitilmiş hisseder.	1	2	3	4	5
7. Eşim her şey normale dönmüş gibi davranmaya çalışırken, ben uzak dururum.	1	2	3	4	5
Ben her şey normale dönmüş gibi davranmaya çalışırken, eşim uzak durur.	1	2	3	4	5
8. Eşim beni özür dilemek ve/veya bir daha yapmamam için söz vermeye zorlarken, ben buna direnirim.	1	2	3	4	5
Ben eşimi özür dilemesi ve/veya bir daha yapmaması için söz vermeye zorlarken, eşim buna direnir.	1	2	3	4	5
9. Eşim başkalarından (anne-baba, arkadaş veya çocuklarından) destek arar.	1	2	3	4	5
Ben başkalarından (anne-baba, arkadaş veya çocuklarımdan) destek ararım.	1	2	3	4	5

Çevrenizden Destek

Aşağıda çevrenizden aldığınız destek ve bundan ne derecede memnun olduğunuz hakkında bazı sorular yer almaktadır. Lütfen bu soruları aşağıda verilen ölçüğe göre cevaplayınız.

- 1= hiç memnun değilim
 2= çoğu zaman memnun değilim
 3= orta derecede memnunum
 4= çoğu zaman memnunum
 5= çok memnunum

1. Eşiniz çocuğunuzun bakımında size yardım ediyor mu?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
2. Eşiniz ev işlerinde size yardım ediyor mu?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
3. Başka veliler (anne-babalar) ile görüşüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
4. İhtiyaç duyduğunuzda çocuğunuza bakacak biri var mı?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
5. Siz hasta olduğunuz zaman, size yardım eden oluyor mu (eşiniz işlerini yapan, çocuğa bakan)?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
6. Çocuğunuz yaramazlık yaptığında, bunu eşinizle konuşabiliyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
7. Kişisel sorunlarınız olduğunda, bunu eşinizle konuşabiliyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
8. Eğer çocuğunuz huysuzluk yaparsa, bunu ailenizle veya arkadaşlarınızla konuşabiliyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
9. Kişisel sorunlarınız olduğunda, bunu aileniz veya arkadaşlarınızla konuşabiliyormusunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
10. Arkadaşlarınızla veya tanıdıklarınızla görüşüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
11. Bir kulübe veya derneğe üye misiniz?	☐ evet	☐ hayır			
- Evet ise, oradan destek görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5

12. Komşularınızla görüşüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Evet ise, onlardan destek görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5

13. Anne ve babanızdan çocuğunuzun yetiştirilmesinde yardım alıyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır
- Sizin yönteminizle aynı görüşmeler mi?		
☐ hiç aynı görüşte değil	☐ çoğu zaman aynı görüşte değil	☐ biraz aynı görüşmeler
☐ çoğu zaman aynı görüşmeler	☐ tamamen aynı görüşmeler	

14. Kayınvalide ve kayınpederinizden çocuğunuzun yetiştirilmesinde yardım görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır
- Sizin yönteminizle aynı görüşmeler mi?		
☐ hiç aynı görüşte değil	☐ çoğu zaman aynı görüşte değil	☐ biraz aynı görüşmeler
☐ çoğu zaman aynı görüşmeler	☐ tamamen aynı görüşmeler	

15. Eşinizden çocuğunuzun yetiştirilmesinde yardım görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır
- Sizin yönteminizle aynı görüşte mi?		
☐ hiç aynı görüşte değil	☐ çoğu zaman aynı görüşte değil	☐ biraz aynı görüşte
☐ çoğu zaman aynı görüşte	☐ tamamen aynı görüşte	

Aşağıdaki ifadeler size ve eşinize ne kadar uygun?

1	2	3	(1= hiç değil 2= biraz veya bazen 3= çok veya sürekli)
☐	☐	☐	1. Eşimle aramızdaki ilişki hakkında kaygılanıyorum.
☐	☐	☐	2. Çocuklarımızın eğitimi/bakımı konusunda aynı fikirde değiliz.
☐	☐	☐	3. Eşim ona çok az destek verdiğimi ve ona çok az yardım ettiğimi düşünüyor.
☐	☐	☐	4. Eşim beni çok az destekliyor.
☐	☐	☐	5. Eşim çocuklara karşı çok katı.

Aşağıdaki soruları şu an çalışmakta olduğunuz işinizi düşünerek cevaplayınız. Sizin görüş, duygu ve düşüncenize en uygun olan seçeneği “Hiç Katılmıyorum”dan “Kesinlikle katılıyorum”a giden 1 ile 6 arasındaki uygun gördüğünüz rakamı daire içine alarak belirtiniz.		Hiç Doğru Değil	Pek Doğru Değil	Doğru Değil	Biraz Doğru	Doğru	Çok Doğru
Hiç Doğru Değil 1	Pek Doğru Değil 2	Doğru Değil 3	Biraz Doğru 4	Doğru 5	Çok Doğru 6		
1	Evimizde kargaşa ve dağınıklık çok az olur.	1	2	3	4	5	6
2	Bir şeye ihtiyacımız olduğunda genellikle bulabiliriz.	1	2	3	4	5	6
3	Neredeyse her zaman bir telaş içindeyizdir.	1	2	3	4	5	6
4	Evimizde genellikle her şey yerli yerindedir.	1	2	3	4	5	6
5	Ne kadar uğraşsak uğraşalım, genellikle hep geç kalırız.	1	2	3	4	5	6
6	Evimizde her zaman her şey altüst olur.	1	2	3	4	5	6
7	Evde birbirimizin sözünü kesmeden konuşabiliriz.	1	2	3	4	5	6
8	Evimizde gürültü patırtı eksik olmaz.	1	2	3	4	5	6
9	Ailecek ne planlarsak planlayalım, genelde gerçekleştiremeyiz.	1	2	3	4	5	6
10	Bizim evde gürültüden kendi sesini bile duyamazsın.	1	2	3	4	5	6
11	Sıklıkla, evde başkalarının yaptığı tartışmalar içine ben de çekilirim.	1	2	3	4	5	6
12	Evimiz kafa dinlemek için iyi bir yerdir.	1	2	3	4	5	6
13	Evimizde telefon konuşması bitmek tükenmek bilmez.	1	2	3	4	5	6
14	Evimizde ortam sakindir.	1	2	3	4	5	6
15	Evimizde düzenli bir rutin vardır. Güne başlarken ne olacağı bellidir.	1	2	3	4	5	6

Anket bitmiştir, yardımlarınız için çok teşekkür ederiz.

Ek-3 AÇIZMM Soruları

Bu görüşmenin amacı annelerin çocukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlamaktır. Bu nedenle size (*çocuğun ismi*) 'e ve (*çocuğun ismi*) ile olan ilişkinize dair sorular soracağım ve sizin bu konudaki deneyimlerinizden yararlanacağız.. Görüşme, yaklaşık olarak bir saat sürecektir.

(1) İsterseniz önce çocuğunuzun gelişimi hakkında konuşarak başlayalım. Böylece doğumundan bugüne kadar nasıl geldiğinizi hangi aşamalardan geçtiğinizi de konuşmuş oluruz.

(a) Hamilelik döneminizi anlatabilir misiniz? Hamileliğinizi planlanmış mıydınız, yoksa plan dışı bir hamilelik miydi? Hamileliğiniz süresince fiziksel ve duygusal olarak nasıl hissediyordunuz? O dönemde neler yapıyordunuz? (çalışıyor muydunuz mesela?) *Teşvik soruları ile çocuğun istemli mi yoksa istenmeyen bir doğum sonucu mu olduğunu öğreniniz.* Bu ilk hamileliğiniz miydi? Neden hayatınızın o döneminde hamile kalmak istediniz? Ne zaman gerçekten hamile olduğunuzu anladınız? Hamilelik süresince bebeğiniz hakkındaki izlenimleriniz nelerdi? Bebeğinizin nasıl biri olacağı hakkında neler düşünüyordunuz? (Mesela cinsiyeti, nasıl bir kişiliği olacağı gibi...*Bunları hiç düşünmediğini söylerse.. mesala hayal kurduğunda nasıl bir bebeğinizin olmasını isterdiniz, insan olarak, bir evlat olarak vb.)*

Bu aşamada önemli olan kişinin kolaylıkla anlatmaya başlamasını sağlamak ve hamilelik döneminin kronolojik geçmişine ulaşmaktır. Katılımcının hamilelik dönemine ve bebeğe yönelik (ikisi aynı veya farklı olabilir) tepkilerini ve duygularını aktarabileceği bir ortam hazırlandığından emin olmak için ek teşvik sorularının sorulması gerekebilir.

(b) Biraz da doğum sancısı ve doğum anından bahsedelim. *Başlamadan önce anneye biraz vakit tanıyın.* O sırada hisleriniz ve tepkileriniz nasıldı? Bebeği ilk gördüğünüz andaki tepkiniz ne oldu? Bir kız/erkek olduğunu öğrendiğinizde ilk tepkiniz nasıldı? Bunu aileniz nasıl karşıladı? *Eşinin ve varsa diğer kardeşlerin tepkisini öğrendiğinize emin olun.*

(c) Doğumdan hemen sonraki birkaç günde bebeğinizin herhangi bir sorunu var mıydı? Hastaneden ne kadar sürede çıktınız? *(hastanede doğum yapmamış olabilir. Bunu dikkate alarak soru uygun şekilde değiştirilebilir)* Anne sütüyle mi yoksa biberonla mı beslemeye karar verdiniz? Neden? Emzirerek/biberonla beslerken ne hissettiniz?

(d) Doğumdan sonraki ilk birkaç haftayı anlatır mısınız? Özellikle emzirme/besleme, uyku düzeni, ağlamalar bakımından. *Bu zaman dilimi, eğer doğum öncesi ve doğum aşaması normal geçmişse, bebeğin aileye girişi ile ortaya çıkan duygusal iklimi, aile ortamını vb. yansıttığı için genellikle çok önemlidir.*

(e) Şimdi de bebeğinizin gelişimindeki ilk olarak desteksiz oturma, emekleme, gülümseme, konuşma gibi dönüm noktalarından bahsedelim. *Bebeğin motor, sosyal ve dil gelişiminde farklı, ilerde ya da geride olduğuna dair düşünceleri yakaladığınıza emin olun.* Bebeğinizin ilk zamanlardaki zekası hakkında bir fikriniz var mıydı? Nasıl düşündünüz? Neler düşünüyordunuz?

(f) Bebeğinizin düzenli bir rutini (uyuma, acıkma vb. nelerde belirli bir zamanı) var mıydı? Bu rutine uymadığımızda neler oluyordu?

(g) Bebeğinizin sizden ayrılmaya tepkisi nasıl oluyordu? *Bebeğin farklı yaşlardaki tepkileri*

ile ilgili bilgi almaya çalışın. İlk ya da ikinci yılda bir günden fazla süreyle ayrı kaldığımız oldu mu? Buna bebek nasıl tepki verdi? Bu durum sizin için nasıldı? Siz ayrıldığınızda ne hissetmişsiniz? Neler yaptınız?

(h) Bebeğinizin ismini ne zaman ve nasıl seçtiniz? Sizce bebeğinizin ismi ona ne kadar uyuyor?

(2) Çocuğunuz sıklıkla huysuzlanır mı/huzursuz olur mu? *Daha ayrıntılı sorulara geçmeden önce anneye biraz zaman tanıyın.* Huzursuz/huysuz olduğu anlarda ne yaparsınız? Böyle durumlarda içinizden ne yapmak gelir? Böyle anlarda ne hissedersiniz?

(a) Peki ya duygusal olarak huzursuz ya da üzgün olduğu zamanlar ne yaparsınız? Siznasıl hissedersiniz)? Belirli bir örnek hatırlıyor musunuz (örn. üzgün, kızgın)? *Annenin çocuğın sadece kızgın olduğu değil, aynı zamanda üzgün ve korkmuş olduğu anların örnekleri verdiğiinden de emin olun. Belirli bir olayı anlatmasını istediğinizi belirterek düşünmesi için yeterince uzun bir süre tanıyın. Bu olay olduğunda siz ne yaptınız? İçinizden ne yapmak geldi? Onu bu şekilde görünce siz ne hissettiniz? Eğer anne çok kaygılanır ve aklına belirli bir örnek gelmezse (b) ye geçin.*

(b) Şimdi de çocuğunuzun düştüğünde, yere çarptığında ya da canı yandığında ne yaptığı neler olduğu hakkında konuşalım. Fiziksel olarak bir parça canının yandığı (örneğin, kafayı bir yere çarpma, dirsekteki sıyrık, kesik ya da hafif kanamalar gibi...) bir olayı anlatabilir misiniz? Bu olay gerçekleştiğinde ne yaptınız/ne hissettiniz? *Annenin nasıl hissettiğini ve neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(c) Çocuğunuzun/bebeğinizin hasta olduğunda neler olduğu ve sizin neler hissettiğiniz hakkında konuşalım. (örn. kulak iltihabı, kızamık, nezle/soğuk algınlığı vb. bir hastalık geçirdiğinde) *Annenin nasıl hissettiğini, davranışsal ve duygusal olarak neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(3) Şimdi de çocuğunuzun kişiliği hakkındaki izlenimleriniz, görüşlerinizden bahseder misiniz? *Aşağıdaki belirli tanımlayıcılara yönelmeden önce anneye bu soruyu yanıtlaması için yeterli zaman tanıyın.*

(a) Çocuğunuzun kişiliğini (*gerektiğinde psikolojisini şahsiyetini de diyebilirsiniz*) tanımlamak için 5 kelime (sıfat ya da isim) seçin. Bunların ne olduğunu bana söyledikten sonra, size her biri hakkında sorular soracağım. *Herbiri için: Onu düşündüğünüzde neden bunu söylediniz. Tekrar her biri için: Bu seçtiğiniz kelimeyi örnekleyen bir olay anlatabilir misiniz? Katılımcılara yukarıdaki genel soruya cevap verirken kullandıkları tanımlayıcılardan istediklerini kullanabileceklerini söyleyebilirsiniz, fakat onlara söyledikleri tanımlayıcıları hatırlatmadan önce kendi kendilerine hatırlamaları için zaman tanıyın. Bazı katılımcılar 5 kelime bulmakta zorlanabilir. Eğer 5 tane birden bulamadıklarını farkederseniz, devam edin. Tanımlayıcı örnekler sayılardan daha önemli.(5 kelime tamamlanmamışsa “şimdi onun kişiliğini en iyi anlatan başka bir kelime aklınıza geliyor mu? Bir daha düşünelim” diyebilirsiniz) Şu anki haliyle çocuğunuz size kimi hatırlatıyor? Kime benziyor? Hangi yönleriyle? Bu benzerliği ilk ne zaman farkettiliniz? Eğer ebeveynlerden birine benzetiliyorsa: çocuğunuz hangi yönlerle ona benziyor? Eğer ebeveynlerden birine benzetilmemişse şunları sorun: Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı benziyor? Hangi yönlerden babasına benziyor ya da benzemiyor?*

(a) *Çocuğunuzun sizin ailenizden aldığını düşündüğünüz kişilik özellikleri var mı? Peki Eşinizden veya eşinizin ailesinden aldığını düşündüğünüz özellikleri neler?*

Bildiğiniz diğer çocuklarla kıyasladığınızda, çocuğunuza özgü ve farklı özelliklerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

(4) *Çocuğunuzun başa çıkması en zor davranışı ya da özelliği nedir? Tipik bir örnek verebilir misiniz?*

(a) *Bu davranış ne kadar sıklıkla olur? Çocuğunuz böyle tepki verdiğiğinde içinizden ne yapmak gelir? Çocuğunuz böyle davrandığı zaman nasıl hissedersiniz? Peki bu durumda ne yaparsınız?*

(b) *Sizin bundan hoşlanmadığınızın farkında mıdır? Sizce o davranışı neden yapıyor olabilir?*

Bu zor davranışa, bahsettiğiniz gibi karşılık verdiğinizde çocuğunuz nasıl davranıyor, ne yapıyor? Çocuğunuzun siz böyle davranınca ne hissediyor olabilir?

(d) *Sizce çocuğunuz büyüdükçe bu davranışı değişir mi? Neden böyle düşünüyorsunuz biraz açıkla mısınız?*

(5) *Çocuğunuzla şu anki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız nasıl anlatırsınız, nasıl yorumlarsınız? Cevap için zaman tanıyın.*

(a) *İlişkinizi tanımlayan 5 kelime (sıfat) söyleyebilir misiniz? Her bir kelimeyi bir anı ya da olayla örnekleyebilir misiniz?*

Bebeğinizle ilişkinizde sizi en çok sevindiren, mutlu eden şey nedir? Peki çocuğunuzla olan ilişkinizde neyi değiştirmek isterdiniz?

(6) *Çocuğunuzla olan ilişkinizin onun kişiliğini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? Cevap vermesi için bolca süre tanıyın.*

(7) *Çocuğunuzun doğumundan bu yana ilişkinizde değişiklikler oldu mu? Hangi açılardan? Bu değişimler hakkındaki düşünceleriniz neler?*

(8) *Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı daha yakın? Nereden bu sonuca vardınız? Bu her zaman böyle miydi? Bir değişim bekliyor musunuz (çocuğunuz büyüdükçe örneğin)? Bu değişim sizce nasıl olacak?*

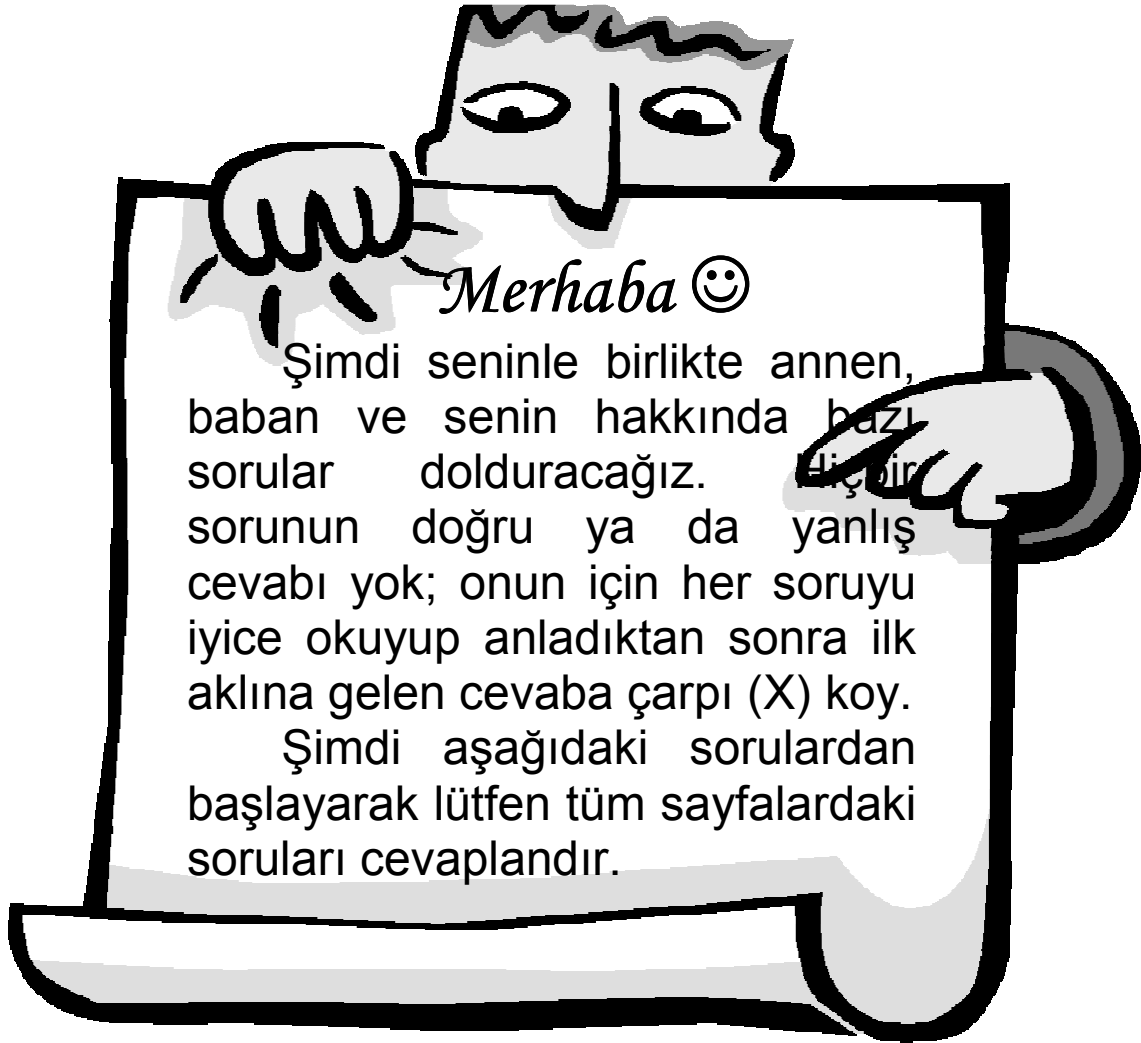
(9) *Çocuğunuz hakkında en çok sevdiğiniz bir anınızı ya da olayı anlatır mısınız – muhtemelen bunu aileden birine ya da bir arkadaşınıza anlatmışsınızdır? Size, bu anıyı düşünmeniz için bir dakika vereceğim. Eğer anne sıkıntı yaşarsa en sevdiği anı olmak zorunda olmadığını, sadece beğenilen hikayelerden bir tanesini anlatmasının yeterli olacağını söyleyin. Bu hikayede sizin hoşunuza giden şey nedir?*

(10) *Bildiğiniz gibi bazen ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl zor olabilir. Sizin (çocuğun ismi) 'e dair hatırladığımız ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl içerisinde yaşanan en kötü anınız neydi?*

- (11) Çocuğunuzla onda olumsuz bir durum yaratığını ya da onu kötü etkilediğini düşündüğünüz bir deneyim, olay yaşadınız mı? Neden böyle olduğunu düşünüyorsunuz? *Dolaylı olarak, ebeveynin yaşanan terslikle ilgili sorumlu hissedip hissetmediğini anlamaya çalışıyoruz. Bu yüzden, biraz sonra yöneltecek olduğunuz daha direkt soruları sormadan önce cevap vermesi için biraz vakit tanıyın.*
- (a) Çocuğunuzu şimdiye kadar ki yetiştirme biçiminizle ilgili herhangi bir pişmanlığınız, keşke öyle yapmasaydım dediğiniz bir şey var mı?
- (b) Şimdiki aklınız olsa ve en başa dönme şansınız olsaydı, neyi, neleri farklı yapardınız?
- (12) Çocuğunuz hakkında endişeleniyor musunuz, kaygı duyuyor musunuz? Hangi konularda endişeleniyorsunuz? Ne kadar endişelenirsiniz (*her bir kaygıyı listeleyin*)?
- (16) Çocuğunuzun zamanını ya da yaşını durdurma şansınız olsaydı, hangi yaşta kalmasını isterdiniz? Neden? Neden o yaşı o kadar çok seviyorsunuz?
- (17) İleriyi düşündüğünüzde, çocuğunuzun gelişiminde en zor olacağını düşündüğünüz dönem sizce hangisidir? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- (18) Çocuğunuzun nasıl bir ergen/genç kız /delikanlı (*duruma göre*) olmasını umuyorsunuz? Neden böyle düşünüyorsunuz? Nedenini açıklar mısınız? Çocuğunuzun hayatının bu döneminde neyin iyi neyin kötü olacağı konusunda beklentileriniz neler?
- (19) Bir an için çocuğunuzu bir yetişkin olarak hayal edin. Büyüyüp bir yetişkin olduğu dönem için ne gibi umutlar ve korkular taşıyorsunuz, hissediyorsunuz?

-
1. Çocuğunuzla bir gününüzü bize anlatabilir misiniz?
 2. Çocuğunuzun oynamaktan hoşlandığı oyunlar ve oyuncaklar nelerdir? Oyunlarına sizi dahil eder mi, yalnız oynamayı mı tercih eder? Oynamak istediğinde başka bir işiniz varsa ne yaparsınız? Oyun oynarken neler yaptığınızı anlatır mısınız?
 3. En çok hangi konularda sorun yaşarsınız? Sözüünüzden çıktığı zaman ne yaparsınız? Çocuğunuz kucağınızda dinlenir mi, vakit geçirir mi? Kucağınızdayken neler yaparsınız?
 4. Beraber dışarıya gider misiniz? Nerelere gidersiniz? Dışarıda neler yaptığınızı anlatır mısınız?
 5. Misafir geldiğinde çocuğunuz neler yapar? Siz neler yapmasını istersiniz?
 6. Çocuğunuzla nelerden konuşursunuz? Konuşmayı genelde kim başlatır?
 7. Çocuğunuzun yemekle arası nasıl? Yemediği olur mu? Yemediği zamanlar ne yaparsınız? (Yemeğini kendisi mi yer siz mi yedirirsiniz? diye eklenebilir)
 8. Çocuğunuzun banyo ile arası nasıl? Banyo yaparken size zorluk çıkarıyor mu? Eğer öyle ise, siz bununla baş etmek için neler yapıyorsunuz?

9. Çocuğunuzun uykuyla arası nasıl? Uyumaya giderken neler yaparsınız? Yalnız mı uyur, sizi yanında ister mi?
10. Tuvalet eğitimine başladınız mı? Evet ise, bunu çocuğunuza nasıl verdiniz? (ne kadar sürdü? neler yaptınız?) Hayır ise, bu eğitimi vermek için neler yapmayı planlıyorsunuz?

Cinsiyetin: Kız Erkek

Doğum Tarihi:.....

Senden küçük ya da büyük kardeşin var mı? Evet Kaç tane? _____ Hayır

Annenin eğitim durumu nedir?

- Okuma-yazma bilmiyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Üniversite mezunu

Babanın eğitim durumu nedir?

- Okuma-yazma bilmiyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Üniversite mezunu

ANNEM VE BEN – 1

Aşağıda annenle ilgili bazı cümleler var. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin.** (Eğer hem annen hem de üvey annen varsa, birlikte yaşadığın hangisiyse ona göre cevap ver; eğer annen hayatta değilse annen yerine koyduğun kişiyi düşünerek soruları cevaplandır.)

1. Annem, ben birşey söylerken konuyu değiştirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

2. Annem ben konuşurken sözümü keser.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

3. Annem ben konuşurken bitirmemi beklemeden cümlemleri tamamlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

4. Annem bazı konulardaki hislerimi ve düşüncelerimi değiştirmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

5. Annem ne hissettiğimi ya da düşündüğümü biliyormuş gibi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

6. Annem çoğu konuda ne düşüneceğimi, nasıl hissetmem gerektiğini söylemekten hoşlanır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

7. Annem beni eleştirirken geçmişte yaptığım hataları hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Annem yaptığım bazı davranışların "aptalca, ahmakça" olduğunu söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Annem ailedeki diğer kişilerin sorunları için beni suçlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Annem bana karşı sabırsız davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Ben etraftayken, annem birden parlar, duygusal davranışlar gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Annem bana karşı bazen sıcak davranırken bazen de şikayet edip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Annem sorular sorup, onu rahatsız etmemden hoşlanmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Annem benimle birlikteyken huysuzlaşır, ruh hali değişir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Annem benimle birlikteyken kolaylıkla sabrı taşar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Annemi hayal kırıklığına uğrattığımda, beni görmezden gelmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Annemin dikkatini çekmeye çalışırken beni görmezden gelir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Annemi üzdüğümde onu memnun edine kadar benimle konuşmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Annem aynı fikirde olmadığım da bana karşı soğuk ve daha az samimi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Annemin ben konuşurken bana pek dikkatini vermediğini düşünürüm.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

21. Annemi hayal kırıklığına uğrattığımda bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

22. Annem benim onun çocukluğunda olduğu kadar iyi olmadığını söyleyip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

23. Annem bana kızdığı zaman bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

24. Annem, benim için ne kadar çok çalışıp yorulduğunu söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

25. Annem "benim ne hissettiğime önem verseydin beni üzecek bu şeyleri yapmazdın" vb. der.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

26. Annem yaptığı her şeyi benim için yaptığını hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

27. Annem ben yanlış davrandığımda hayal kırıklığını gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

28. Annem, kötü davranışlarımdan, yaramazlıklarımdan utanmam gerektiğini söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

29. Beklentilerini yerine getirmediğimde annem kendisini utandırdığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

30. Annem yanlış davrandığım her zaman cezalandırılacağımı söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

31. Ben yanlış davrandığım zaman annem hayal kırıklığına uğradığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

32. Annem diğer çocuklar kadar iyi olmadığımı söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

ANNEM VE BEN – 2

Aşağıda anne ve babaların çocukları hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sizden **annenizi** düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Cevaplarınızı size en çok uyan dört seçenekten birini karalayarak belirtiniz.

1. Annen kiminle zaman geçirdiğini bilir mi?

Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

2. Annen boş zamanlarını nasıl geçirdiğini bilir mi?

Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

3. Annen parayı nelere, nasıl harcadığını bilir mi?

Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

4. Annen okuldan sonra nereye gittiğini bilir mi?

Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

5. Annen haftasonu ve tatillerde ne yaptığını bilir mi?

Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

6. Annen okulda yaşadığın sorunları bilir mi?

Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

7. Bir yere gitmek için ayrıldığında annene ya da başka bir büyüğüne nereye gittiğini söyler misin?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Arkadaşlarıyla dışarıya çıktığında annene kaçta evde olacağını söyler misin?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Annen evde olmadığı ve senin evden çıkman gerekiyorsa nereye gittiğini söylemek için ona not bırakır ya da telefon eder misin?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Annen evde olmadığına ona nasıl ulaşacağını bilir misin?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Annen hangi derslerden ödevin olduğunu bilir mi?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Annen derslerin hakkında öğretmenlerin ile görüşür mü?

Hayır Evet, baze Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Annen sınav sonuçlarını, önemli ödevlerini bilir mi?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Annen senin farklı derslerdeki durumunu ve başarını bilir mi?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Annene okulda derslerinin nasıl gittiğini söyler misin?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Annene okulda gününün nasıl geçtiğini anlatır mısın? (örneğin, sınavlarının nasıl geçtiğini, öğretmenlerinle aranın nasıl olduğunu vb.)

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Annenle boş zamanlarında yaptıkların hakkında konuşur musun?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Arkadaşlarıyla oynayıp eve geldiğinde neler yaptığını annene anlatır mısın?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Annenle arkadaşların hakkında konuşur musun?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Arkadaşların size geldiğinde annen onlarla konuşur mu?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

BABAM VE BEN – 1

Aşağıda annenle ilgili bazı cümleler var. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin.** (Eğer hem annen hem de üvey annen varsa, birlikte yaşadığın hangisiyse ona göre cevap ver; eğer annen hayatta değilse annen yerine koyduğun kişiyi düşünerek soruları cevaplandır.)

1. Babam, ben birşey söylerken konuyu değiştirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

2. Babam ben konuşurken sözümü keser.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

3. Babam ben konuşurken bitirmemi beklemeden cümlemleri tamamlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

4. Babam bazı konulardaki hislerimi ve düşüncelerimi değiştirmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

5. Babam ne hissettiğimi ya da düşündüğümü biliyormuş gibi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

6. Babam çoğu konuda ne düşüneceğimi, nasıl hissetmem gerektiğini söylemekten hoşlanır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

7. Babam beni eleştirirken geçmişte yaptığım hataları hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Babam yaptığım bazı davranışların "aptalca, ahmakça" olduğunu söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Babam ailedeki diğer kişilerin sorunları için beni suçlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Babam bana karşı sabırsız davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Ben etraftayken, babam birden parlar, duygusal davranışlar gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Babam bana karşı bazen sıcak davranırken bazen de şikayet edip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Babam sorular sorup, onu rahatsız etmemden hoşlanmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Babam benimle birlikteyken huysuzlaşır, ruh hali değişir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Babam benimle birlikteyken kolaylıkla sabrı taşar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Babamı hayal kırıklığına uğrattığımda, beni görmezden gelmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Babamın dikkatini çekmeye çalışırken beni görmezden gelir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Babamı üzdüğümde onu memnun edine kadar benimle konuşmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Babam aynı fikirde olmadığında bana karşı soğuk ve daha az samimi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Babamın ben konuşurken bana pek dikkatini vermediğini düşünürüm.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

21. Babamı hayal kırıklığına uğrattığımda bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

22. Babam benim onun çocukluğunda olduğu kadar iyi olmadığını söyleyip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

23. Babam bana kızdığı zaman bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

24. Babam, benim için ne kadar çok çalışıp yorulduğunu söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

25. Babam "benim ne hissettiğime önem verseydin beni üzecek bu şeyleri yapmazdın" vb. der.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

26. Babam yaptığı herşeyi benim için yaptığını hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

27. Babam ben yanlış davrandığımda hayal kırıklığını gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

28. Babam, kötü davranışlarımdan, yaramazlıklarımdan utanmam gerektiğini söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

29. Beklentilerini yerine getirmediğimde babam kendisini utandırdığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

30. Babam yanlış davrandığım her zaman cezalandırılacağımı söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

31. Ben yanlış davrandığım zaman babam hayal kırıklığına uğradığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

32. Babam diğer çocuklar kadar iyi olmadığımı söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

Aşağıda anne ve babaların çocukları hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sizden **babanızı** düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Cevaplarınızı size en çok uyan dört seçenekten birini karalayarak belirtiniz.

1. Baban kiminle zaman geçirdiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

2. Baban boş zamanlarını nasıl geçirdiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

3. Baban parayı nelere, nasıl harcadığını bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

4. Baban okuldan sonra nereye gittiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

5. Baban haftasonu ve tatillerden yaptığını bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

6. Baban okulda yaşadığın sorunları bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

7. Bir yere gitmek için ayrıldığında babana ya da başka bir büyüğüne nereye gittiğini söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Arkadaşlarıyla dışarıya çıktığında babana kaçta evde olacağını söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Baban evde olmadığı ve senin evden çıkman gerekiyorsa nereye gittiğini söylemek için ona not bırakır ya da telefon eder misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Baban evde olmadığı ona nasıl ulaşacağını bilir misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Baban hangi derslerden ödevin olduğunu bilir mi?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Baban derslerin hakkında öğretmenlerin ile görüşür mü?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Baban sınav sonuçlarını, önemli ödevlerini bilir mi?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Baban senin farklı derslerdeki durumunu ve başarını bilir mi?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Babana okulda derslerinin nasıl gittiğini söyler misin?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Babana okulda gününün nasıl geçtiğini anlatır mısın? (örneğin, sınavlarının nasıl geçtiğini, öğretmenlerle aranın nasıl olduğunu vb.)

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Babanla boş zamanlarında yaptıkların hakkında konuşur musun?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Arkadaşlarıyla oynayıp eve geldiğinde neler yaptığını babana anlatır mısın?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Babanla arkadaşların hakkında konuşur musun?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Arkadaşların size geldiğinde baban onlarla konuşur mu?

Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

NASIL BİRİYİM-1

Şimdi aşağıdaki özelliklerin seni ne kadar tanımladığına karar vermek gerekecek. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin**. Eğer o cümlenin seni tamamen tanımladığını düşünüyorsan "*bana çok benziyor*"u işaretlemelisin. O cümle seni biraz tanımlıyorsa "*bana biraz benziyor*"u, seni tanımlamıyorsa "*bana benzemiyor*"u ve seni hiç tanımlamıyorsa "*bana hiç benzemiyor*"u işaretlemelisin.

1. Üzgün olduğumda kendimi iyi hissettirecek birşeyler yapabilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

2. Sıkıldığımda yerimde duramam/oturamam.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

3. Birine kızgın olduğumda bile, etraftaki diğer insanlara normal davranabilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

4. Stres altındayken yapmam gereken işleri yapmakta iyiyimdir.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

5. Yorgun olsam bile, yeni bir işe başlayabilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

6. Küçük sorunlar beni uzun-vadeli planlarımdan alıkoyabilir.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

7. Eğlenceli birşeyler yaparken, yapmam gereken diğer işleri unuturum.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

8. Sıkıcı bir derste, dikkatimi toplamakta zorlanırım.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

9. Meşgul edilerek ve dikkatim dağıtılarak kesilsem bile, yaptığım işe kolayca geri dönebilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

10. Etrafta başka işler olurken dikkatimi yaptığım işe yoğunlaştırmakta zorlanırım.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

11. Ne kadar daha çalışmam gerektiğini/gerekeceğini hiçbir zaman bilemem.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

12. Stres altındayken planlar yapmak ve büyük işler yapmaya başlamakta zorlanırım.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

13. Heyecanlandığımda ya da kızdığımda kolayca sakinleşebilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

14. Birşey istediğim gibi gitmediğinde amacıma ulaşmak için davranışlarımı değiştirebilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

15. Arkadaşlarım dışarı gitmek istediğinde, kendimi çalışmak için tutabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

16. İşler istediğim gibi gitmiyorsa, kontrolümü kaybederim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

17. Birşeyi çok istiyorsam, ona hemen sahip olmak isterim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

18. Biriyle ciddi bir anlaşmazlığa düştüğümde kontrolümü kaybetmeden sakince konuşabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

19. Yapmam gereken çok sıkıcı olsa bile o işe yoğunlaşabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

20. Tepem atıp, birşeyler fırlatmak istediğimde kendimi durdurabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

21. Sonu nereye varacağı belli olmasa da dikkatli çalışabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

22. Dışarıya belirtmeden de duygularımın ne olduğunun farkındayım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

23. Arkadaşlarım konuşurken bile işime konsantre olabilir.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

24. Bir hedefe ulaşmak için heyecanlandığımda (örn., yeni bir okula gitmek vb.), kolayca o hedef için çalışmaya başlayabilir.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

25. Plan ve hedeflerim zor olsa da onlara bağlı kalacak bir yol bulurum.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

26. Uzun vadeli bir projem olduğunda, üzerinde sabırla çalışabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

27. Birşeyi yapmamam gerektiğini biliyorsam, kendimi tutabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

28. Yemek istediğim miktarı kontrol etmekte zorlanırım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

29. Eğlenceli birşey yaparken zamanın farkında olmam.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

30. Önceden planlama yapılması gereken büyük işlere başlamakta zorlanırım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

31. Neye ağlayacağımı önceden hissederim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

32. Yorgunken beni heyecanlandırabilecek şeylere ilgi duymakta zorlanırım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

NASIL BİRİYİM-2

Şimdi sana seninle ilgili bazı sorular soracağız. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin. Ancak bu anketin biraz farklı bir yolla doldurulması gerekiyor. Aşağıdaki sorularda, “AMA” yazan kutunun hemen sağında ve solunda iki çocuk tanımlanmaktadır. Önce bunları oku ve hangisine daha çok benzediğine karar ver. Sonra da seçtiğin tarafa git. Bu çocuğa çok benziyorsan “Bana çok benziyor” kutucuğunu”, biraz benziyorsan “Bana biraz benziyor” kutucuğunu işaretle.**

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar için sözlerini tutmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için sözlerini tutmak zordur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar diğer çocuklar tarafından çağrılmasa bile onların oyunlarına zorla girer.	AMA	Bazı çocuklar diğer çocuklar tarafından çağrılmazsa onların oyunlarına katılmazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar çok heyecanlandığında ya da morali bozulduğunda kolayca sakinleşebilirler.	AMA	Bazı çocuklar çok heyecanlandığında ya da morali bozulduğunda kolayca sakinleşemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocukların yaptığı bütün işlerin kalitesi aynıdır.	AMA	Bazı çocukların yaptığı işlerin kalitesi farklı farklıdır.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar uzun vadeli amaçlar için çalışabilirler.	AMA	Bazı çocuklar uzun vadeli amaçlar için çalışamazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir soru sorduğunda sabırla cevabını bekler.	AMA	Bazı çocuklar bir soru sorduğunda cevabı beklemeden başka bir soruya geçerler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar arkadaşları ile konuşurken sabırla onları dinler.	AMA	Bazı çocuklar arkadaşları ile konuşurken sabırla onları dinlemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir işi tamamlayıncaya kadar üzerinde ısrarla durur.	AMA	Bazı çocuklar bir işi tamamlayıncaya kadar o iş üzerinde ısrarla durmaz.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar ilgili yetişkinlerin (ebeveyn, öğretmen, doktor vb.) talimat	AMA	Bazı çocuklar ilgili yetişkinlerin (ebeveyn, öğretmen, doktor vb.) talimat ve	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

☐	☐	ve yönlendirmelerini yerine getirir.		yönlendirmelerini yerine getirmez.	☐	☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar gördüğü herşeyi hemen ister.	AMA	Bazı çocuklar gördüğü herşeyi hemen istemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar gerektiğinde sabırla sırasını bekler.	AMA	Bazı çocuklar gerektiğinde sıralarını sabırla bekleyemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar için yerinde sessizce oturmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için yerinde sessizce oturmak zordur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar grup faaliyetlerinde diğer herkesle uyumlu çalışabilirler.	AMA	Bazı çocuklar grup faaliyetlerinde diğerleri ile uyumlu çalışamazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklara yapması gerektiği işleri birkaç kez hatırlatılması gerekir.	AMA	Bazı çocuklara yapması gereken işlerin bir kere söylenmesi yeterlidir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir büyük tarafından azarlandığında ona uygunsuz cevap verir.	AMA	Bazı çocuklar bir büyük tarafından azarlandığında onlara uygunsuz cevap vermez.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocukların kaza yapma ya da kendini incitme yatkınlığı vardır.	AMA	Bazı çocukların böyle bir yatkınlığı yoktur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar günlük iş ya da görevlerini unutmaz veya ihmal ederler.	AMA	Bazı çocuklar günlük iş ya da görevlerini unutmaz veya ihmal etmezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocukların bir işin başına oturup yapamadığı günler olur.	AMA	Bazı çocuklar bir işin başına oturursa o işi kesinlikle bitirir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar seçme şansı verilse bugün küçük oyuncacı yarın alacağı büyük oyuncacı tercih eder.	AMA	Bazı çocuklar seçme şansı verilse yarın elde edeceği büyük oyuncacı tercih eder.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar başkalarının oyuncaklarını ellerinden kapar.	AMA	Bazı çocuklar başkalarının oyuncaklarını almak için izin ister ve bekler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar başkaları birşeylerle uğraşırken onları rahatsız eder.	AMA	Bazı çocuklar başkaları birşeylerle uğraşırken onları rahatsız etmez.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar kuralları çiğnerler.	AMA	Bazı çocuklar kurallara uyarlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir yere giderken etrafa, yola dikkat etmezler.	AMA	Bazı çocuklar bir yere giderken etrafa, yola dikkat ederler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar tek bir soruya aynı anda birden çok cevap vermeye çalışırlar	AMA	Bazı çocuklar bir soru sorulduğunda sadece bir tek cevap verirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir iş yaparken dikkati kolayca dağılır.	AMA	Bazı çocuklar bir iş yaparken dikkati kolayca dağılmaz.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar dikkatsizdir.	AMA	Bazı çocuklar dikkatlidir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar arkadaşları ile uyumlu oynar (kurallara uymak, işbirliği yapmak, sırasını beklemek gibi...)	AMA	Bazı çocuklar arkadaşları ile uyumlu oynamaz.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar sadece bir faaliyet üzerine yoğunlaşmayı tercih ederler.	AMA	Bazı çocuklar bir faaliyetten diğerine geçerler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar verilen bir iş önce çok zor geldiğinde hemen hayal kırıklığına uğrayıp vazgeçerler.	AMA	Bazı çocuklar verilen bir iş önce çok zor geldiğinde hayal kırıklığına uğramadan o iş üzerinde çalışmaya devam ederler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar diğer çocukların oyunlarını bozarlar.	AMA	Bazı çocuklar diğer çocukların oyunlarını bozmazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir davranışta bulunmadan önce düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar hiç düşünmeden davranışta bulunurlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir işe dikkatlerini verirlerse o işte daha iyi olabilirler.	AMA	Bazı çocuklar dikkatlerini bir işe daha fazla verseler de onlar için birşey değişmez.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar aynı anda birden fazla işi yapmaya çalışır.	AMA	Bazı çocuklar sadece bir işe odaklanmayı tercih eder.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

DERSLERİM NASIL?

Aşağıda, bazı derslerin hakkında verilen ifadelerin senin için ne kadar doğru olduğunu değerlendirmen gerekiyor. Lütfen aşağıdaki tüm maddeleri belirtilen ders için cevapla. Seni en iyi anlatan **tek bir seçenek işaretlemen gerekiyor**.

1. Kendimi yaşitlarımla karşılaştırdığımda Matematikte iyiyim.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
2. Matematik dersinde hep yüksek notlar alırım.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
3. Matematik dersinde başarılı olma umudum yoktur.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
4. Matematik konularını çabucak öğrenirim.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
5. Matematikte şimdiye kadar hep iyi yaptım.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
6. Matematik dersine çalışmak benim için çok kolaydır	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
7. Kendimi yaşitlarımla karşılaştırdığımda Türkçede iyiyim.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
8. Türkçe dersinde hep yüksek notlar alırım.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
9. Türkçe dersinde başarılı olma umudum yoktur.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
10. Türkçe konularını çabucak öğrenirim.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
11. Türkçede şimdiye kadar hep iyi yaptım.	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru
12. Türkçe dersine çalışmak benim için çok kolaydır	☐ Çok yanlış	☐ Yanlış	☐ Doğru	☐ Çok doğru

NASIL BİRİYİM? - 1

Şimdi sana seninle ve annenle ilgili bazı sorular soracağız. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin. Ancak bu anketin biraz farklı bir yolla doldurulması gerekiyor. Aşağıdaki sorularda, “AMA” yazan kutunun hemen sağında ve solunda iki çocuk tanımlanmaktadır. Önce bunları oku ve hangisine daha çok benzediğine karar ver. Sonra da seçtiğin tarafa git. Bu çocuğa çok benziyorsan “Bana çok benziyor” kutucuğunu”, biraz benziyorsan “Bana biraz benziyor” kutucuğunu işaretle.**

1.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerine kolayca güvenirlir.	AMA	Bazı çocuklar annelerine güvenip güvenemeyecekleri konusunda emin değildirlir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

2.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar yaptıkları her şeye annelerinin çok karıştığını düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar kendi başlarına bir şeyler yapmalarına annelerinin izin verdiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	--	---	---

3.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak zordur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	--	---	---

4.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirdiğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirmediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	--	---	---

5.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten pek hoşlanmazlar.	AMA	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten hoşlanırlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

6.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar her şeyde annelerine ihtiyaç duymaz.	AMA	Bazı çocuklar annelerine hemen hemen her şey için ihtiyaç duyar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

7.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar “Keşke anneme daha yakın olabilseydim” derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerine olan yakınlıklarıyla mutludurlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

8.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten sevmediğinden endişe duyarlar.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları sevdiğinden emindirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

9.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları anladığını hissederler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları anlamadığını hissederler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

10.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları terk etmeyeceğinden gerçekten emindirler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları terk edebileceğinden bazen endişelenirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	--	---	---

11.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olamayacağını düşünerek endişelenirler.	AMA	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olacağından emindirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

12.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin kendilerini dinlemediğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten dinlediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

13.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına giderler.	AMA	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına pek gitmezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

14.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar "Keşke annem sorunlarımla daha çok ilgilense" derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlara yeterince yardım ettiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

15.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar anneleri etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissederler.	AMA	Bazı çocuklar anneleri etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissetmezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	--	---	---

Ek-5 AÇIZMM Soruları (Orta Çocukluk Dönemi)

Bu görüşmenin amacı annelerin çocukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlamaktır. Bu nedenle size (*çocuğun ismi*) 'e ve (*çocuğun ismi*) ile olan ilişkinize dair sorular soracağım ve sizin bu konudaki deneyimlerinizden yararlanacağız.. Görüşme, yaklaşık olarak bir saat sürecektir.

(2) İsterseniz önce çocuğunuzun gelişimi hakkında konuşarak başlayalım. Böylece doğumundan bugüne kadar nasıl geldiğinizi hangi aşamalardan geçtiğinizi de konuşmuş oluruz.

(a) Hamilelik döneminizi anlatabilir misiniz? Hamileliğinizi planlanmış mıydınız, yoksa plan dışı bir hamilelik miydi? Hamileliğiniz süresince fiziksel ve duygusal olarak nasıl hissediyordunuz? O dönemde neler yapıyordunuz? (çalışıyor muydunuz mesela?) *Teşvik soruları ile çocuğun istemli mi yoksa istenmeyen bir doğum sonucu mu olduğunu öğreniniz.* Bu ilk hamileliğiniz miydi? Neden hayatınızın o döneminde hamile kalmak istediniz? Ne zaman gerçekten hamile olduğunuzu anladınız? Hamilelik süresince bebeğiniz hakkındaki izlenimleriniz nelerdi? Bebeğinizin nasıl biri olacağı hakkında neler düşünüyordunuz? (Mesela cinsiyeti, nasıl bir kişiliği olacağı gibi...*Bunları hiç düşünmediğini söylerse.. mesala hayal kurduğunda nasıl bir bebeğinizin olmasını isterdiniz, insan olarak, bir evlat olarak vb.*)

Bu aşamada önemli olan kişinin kolaylıkla anlatmaya başlamasını sağlamak ve hamilelik döneminin kronolojik geçmişine ulaşmaktır. Katılımcının hamilelik dönemine ve bebeğe yönelik (ikisi aynı veya farklı olabilir) tepkilerini ve duygularını aktarabileceği bir ortam hazırlandığından emin olmak için ek teşvik sorularının sorulması gerekebilir.

(b) Biraz da doğum sancısı ve doğum anından bahsedelim. *Başlamadan önce anneye biraz vakit tanıyın.* O sırada hisleriniz ve tepkileriniz nasıldı? Bebeği ilk gördüğünüz andaki tepkiniz ne oldu? Bir kız/erkek olduğunu öğrendiğinizde ilk tepkiniz nasıldı? Bunu aileniz nasıl karşıladı? *Eşinin ve varsa diğer kardeşlerin tepkisini öğrendiğinize emin olun.*

(c) Doğumdan hemen sonraki birkaç günde bebeğinizin herhangi bir sorunu var mıydı? Hastaneden ne kadar sürede çıktınız? (*hastanede doğum yapmamış olabilir. Bunu dikkate alarak soru uygun şekilde değiştirilebilir*) Anne sütüyle mi yoksa biberonla mı beslemeye karar verdiniz? Neden? Emzirerek/biberonla beslerken ne hissettiniz?

(d) Doğumdan sonraki ilk birkaç haftayı anlatır mısınız? Özellikle emzirme/besleme, uyku düzeni, ağlamalar bakımından. *Bu zaman dilimi, eğer doğum öncesi ve doğum aşaması normal geçmişse, bebeğin aileye girişi ile ortaya çıkan duygusal iklimi, aile ortamını vb. yansıttığı için genellikle çok önemlidir.*

(e) Şimdi de bebeğinizin gelişimindeki ilk olarak desteksiz oturma, emekleme, gülümseme, konuşma gibi dönüm noktalarından bahsedelim. *Bebeğin motor, sosyal ve dil gelişiminde farklı, ilerde ya da geride olduğuna dair düşünceleri yakaladığınıza emin olun.* Bebeğinizin ilk zamanlardaki zekası hakkında bir fikriniz var mıydı? Nasıl düşündünüz? Neler düşünüyordunuz?

(f) Bebeğinizin düzenli bir rutini (uyuma, acıkma vb. nelerde belirli bir zamanı) var mıydı? Bu rutine uymadığımızda neler oluyordu?

(i) Bebeğinizin sizden ayrılmaya tepkisi nasıl oluyordu? *Bebeğin farklı yaşlardaki tepkileri ile ilgili bilgi almaya çalışın.* İlk ya da ikinci yılda bir günden fazla süreyle ayrı kaldığınız oldu mu? Buna bebek nasıl tepki verdi? Bu durum sizin için nasıldı? Siz ayrıldığınızda ne hissetmişsiniz? Neler yaptınız?

(j) Bebeğinizin ismini ne zaman ve nasıl seçtiniz? Sizce bebeğinizin ismi ona ne kadar uyuyor?

(2) Çocuğunuz sıklıkla huysuzlanır mı/huzursuz olur mu? *Daha ayrıntılı sorulara geçmeden önce anneye biraz zaman tanıyın.* Huzursuz/huysuz olduğu anlarda ne yaparsınız? Böyle durumlarda içinizden ne yapmak gelir? Böyle anlarda ne hissedersiniz?

(d) Peki ya duygusal olarak huzursuz ya da üzgün olduğu zamanlar ne yaparsınız? Siznasıl hissedersiniz)? Belirli bir örnek hatırlıyor musunuz (örn. üzgün, kızgın)? *Annenin çocuğunuz sadece kızgın olduğu değil, aynı zamanda üzgün ve korkmuş olduğu anların örnekleri verdiğinizden de emin olun. Belirli bir olayı anlatmasını istediğinizi belirterek düşünmesi için yeterince uzun bir süre tanıyın. Bu olay olduğunda siz ne yaptınız? İçinizden ne yapmak geldi? Onu bu şekilde görünce siz ne hissettiniz? Eğer anne çok kaygılanır ve aklına belirli bir örnek gelmezse (b) ye geçin.*

(e) Şimdi de çocuğunuzun düştüğünde, yere çarptığında ya da canı yandığında ne yaptığı neler olduğu hakkında konuşalım. Fiziksel olarak bir parça canının yandığı (örneğin, kafayı bir yere çarpma, dirsekteki sıyrık, kesik ya da hafif kanamalar gibi...) bir olayı anlatabilir misiniz? Bu olay gerçekleştiğinde ne yaptınız/ne hissettiniz? *Annenin nasıl hissettiğini ve neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(f) Çocuğunuzun/bebeğinizin hasta olduğunda neler olduğu ve sizin neler hissettiğiniz hakkında konuşalım. (örn. kulak iltihabı, kızamık, nezle/soğuk algınlığı vb. bir hastalık geçirdiğinde) *Annenin nasıl hissettiğini, davranışsal ve duygusal olarak neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(13) Şimdi de çocuğunuzun kişiliği hakkındaki izlenimleriniz, görüşlerinizden bahseder misiniz? *Aşağıdaki belirli tanımlayıcılara yönelmeden önce anneye bu soruyu yanıtlaması için yeterli zaman tanıyın.*

(a) Çocuğunuzun kişiliğini (*gerektiğinde psikolojisini şahsiyetini de diyebilirsiniz*) tanımlamak için 5 kelime (sıfat ya da isim) seçin. Bunların ne olduğunu bana söyledikten sonra, size her biri hakkında sorular soracağım. *Herbiri için: Onu düşündüğünüzde neden bunu söylediniz. Tekrar her biri için: Bu seçtiğiniz kelimeyi örnekleyen bir olay anlatabilir misiniz? Katılımcılara yukarıdaki genel soruya cevap verirken kullandıkları tanımlayıcılardan istediklerini kullanabileceklerini söyleyebilirsiniz, fakat onlara söyledikleri tanımlayıcıları hatırlatmadan önce kendi kendilerine hatırlamaları için zaman tanıyın. Bazı katılımcılar 5 kelime bulmakta zorlanabilir. Eğer 5 tane birden bulamadıklarını farkederseniz, devam edin. Tanımlayıcı örnekler sayılardan daha önemli.(5 kelime tamamlanmamışsa “şimdi onun kişiliğini en iyi anlatan başka bir kelime aklınıza geliyor mu? Bir daha düşünelim” diyebilirsiniz) Şu anki haliyle çocuğunuz size kimi hatırlatıyor? Kime benziyor? Hangi yönleriyle? Bu benzerliği ilk ne zaman farkettileriz? Eğer ebeveynlerden birine benzetiliyorsa: çocuğunuz hangi yönlerle ona benziyor? Eğer ebeveynlerden birine benzetilmemişse şunları sorun: Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı benziyor? Hangi yönlerden babasına benziyor ya da benzemiyor?*

(b) *Çocuğunuzun sizin ailenizden aldığını düşündüğünüz kişilik özellikleri var mı? Peki Eşinizden veya eşinizin ailesinden aldığını düşündüğünüz özellikleri neler?*

Bildiğiniz diğer çocuklarla kıyasladığınızda, çocuğunuza özgü ve farklı özelliklerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

(14) *Çocuğunuzun başa çıkması en zor davranışı ya da özelliği nedir? Tipik bir örnek verebilir misiniz?*

(c) *Bu davranış ne kadar sıklıkla olur? Çocuğunuz böyle tepki verdiğinde içinizden ne yapmak gelir? Çocuğunuz böyle davrandığı zaman nasıl hissedersiniz? Peki bu durumda ne yaparsınız?*

(d) *Sizin bundan hoşlanmadığınızın farkında mıdır? Sizce o davranışı neden yapıyor olabilir?*

Bu zor davranışa, bahsettiğiniz gibi karşılık verdiğinizde çocuğunuz nasıl davranıyor, ne yapıyor? Çocuğunuz siz böyle davranınca ne hissediyor olabilir?

(d) *Sizce çocuğunuz büyüdükçe bu davranışı değişir mi? Neden böyle düşünüyorsunuz biraz açıkla mısınız?*

(15) *Çocuğunuzla şu anki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız nasıl anlatırsınız, nasıl yorumlarsınız? Cevap için zaman tanıyın.*

(b) *İlişkinizi tanımlayan 5 kelime (sıfat) söyleyebilir misiniz? Her bir kelimeyi bir anı ya da olayla örneklebilir misiniz?*

Bebeğinizle ilişkinizde sizi en çok sevindiren, mutlu eden şey nedir? Peki çocuğunuzla olan ilişkinizde neyi değiştirmek isterdiniz?

(16) *Çocuğunuzla olan ilişkinizin onun kişiliğini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? Cevap vermesi için bolca süre tanıyın.*

(17) *Çocuğunuzun doğumundan bu yana ilişkinizde değişiklikler oldu mu? Hangi açılardan? Bu değişimler hakkındaki düşünceleriniz neler?*

(18) *Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı daha yakın? Nereden bu sonuca vardınız? Bu her zaman böyle miydi? Bir değişim bekliyor musunuz (çocuğunuz büyüdükçe örneğin)? Bu değişim sizce nasıl olacak?*

(19) *Çocuğunuz hakkında en çok sevdiğiniz bir anınızı ya da olayı anlatır mısınız – muhtemelen bunu aileden birine ya da bir arkadaşınıza anlatmışsınızdır? Size, bu anıyı düşünmeniz için bir dakika vereceğim. Eğer anne sıkıntı yaşarsa en sevdiği anı olmak zorunda olmadığını, sadece beğenilen hikayelerden bir tanesini anlatmasının yeterli olacağını söyleyin. Bu hikayede sizin hoşunuza giden şey nedir?*

(20) *Bildiğiniz gibi bazen ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl zor olabilir. Sizin (çocuğun ismi) 'e dair hatırladığınız ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl içerisinde yaşanan en kötü anınız neydi?*

- (21) Çocuğunuzla onda olumsuz bir durum yaratıldığını ya da onu kötü etkilediğini düşündüğünüz bir deneyim, olay yaşadınız mı? Neden böyle olduğunu düşünüyorsunuz? *Dolaylı olarak, ebeveynin yaşanan terslikle ilgili sorumlu hissedip hissetmediğini anlamaya çalışıyoruz. Bu yüzden, biraz sonra yöneltecek olduğunuz daha direkt soruları sormadan önce cevap vermesi için biraz vakit tanıyın.*
- (c) Çocuğunuzun şimdiye kadar ki yetiştirilme biçiminizle ilgili herhangi bir pişmanlığınız, keşke öyle yapmasaydım dediğiniz bir şey var mı?
- (d) Şimdiki aklınız olsa ve en başa dönme şansınız olsaydı, neyi, neleri farklı yapardınız?
- (22) Çocuğunuz hakkında endişeleniyor musunuz, kaygı duyuyor musunuz? Hangi konularda endişeleniyorsunuz? Ne kadar endişelenirsiniz (*her bir kaygıyı listeleyin*)?
- (16) Çocuğunuzun zamanını ya da yaşını durdurma şansınız olsaydı, hangi yaşta kalmasını isterdiniz? Neden? Neden o yaşı o kadar çok seviyorsunuz?
- (17) İleriyi düşündüğünüzde, çocuğunuzun gelişiminde en zor olacağını düşündüğünüz dönem sizce hangisidir? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- (18) Çocuğunuzun nasıl bir ergen/genç kız /delikanlı (*duruma göre*) olmasını umuyorsunuz? Neden böyle düşünüyorsunuz? Nedenini açıklar mısınız? Çocuğunuzun hayatının bu döneminde neyin iyi neyin kötü olacağı konusunda beklentileriniz neler?
- (19) Bir an için çocuğunuzun bir yetişkin olarak hayal edin. Büyüyüp bir yetişkin olduğu dönem için ne gibi umutlar ve korkular taşıyorsunuz, hissediyorsunuz?
-
11. Çocuğunuzla bir gününüzü bize anlatabilir misiniz?
12. Çocuğunuzun oynamaktan hoşlandığı oyunlar ve oyuncaklar nelerdir? Oyunlarına sizi dahil eder mi, yalnız oynamayı mı tercih eder? Oynamak istediğinde başka bir işiniz varsa ne yaparsınız? Oyun oynarken neler yaptığınızı anlatır mısınız?
13. En çok hangi konularda sorun yaşarsınız? Sözüünüzden çıktığı zaman ne yaparsınız? Çocuğunuz kucağınızda dinlenir mi, vakit geçirir mi? Kucağınızdayken neler yaparsınız?
14. Beraber dışarıya gider misiniz? Nerelere gidersiniz? Dışarıda neler yaptığınızı anlatır mısınız?
15. Misafir geldiğinde çocuğunuz neler yapar? Siz neler yapmasını istersiniz?
16. Çocuğunuzla nelerden konuşursunuz? Konuşmayı genelde kim başlatır?
17. Çocuğunuzun yemekle arası nasıl? Yemediği olur mu? Yemediği zamanlar ne yaparsınız? (Yemeğini kendisi mi yer siz mi yedirirsiniz? diye eklenebilir)
18. Çocuğunuzun banyo ile arası nasıl? Banyo yaparken size zorluk çıkarıyor mu? Eğer öyle ise, siz bununla baş etmek için neler yapıyorsunuz?

19. Çocuğunuzun uykıyla arası nasıl? Uyumaya giderken neler yaparsınız? Yalnız mı uyur, sizi yanında ister mi?
20. Tuvalet eğitime başladınız mı? Evet ise, bunu çocuğunuza nasıl verdiniz? (ne kadar sürdü? neler yaptınız?) Hayır ise, bu eğitimi vermek için neler yapmayı planlıyorsunuz?

**TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU**

Proje No: 109K599
Proje Başlığı: Kültüre Özgü İlgı-Bakım ve Ebeveyn Davranışlarının Yapılandırılmış Görüşmelerle Derinlemesine İncelenmesi
Proje Yürütücüsü ve Araştırmacılar: Prof. Dr. Nebi SÜMER
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Başkanlığı, Çankaya/ANKARA
Destekleyen Kuruluş(ların) Adı ve Adresi: --
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: 01/03/2010 – 01/05/2011
Öz (en çok 70 kelime) Çocuğun gelişiminde annenin erken dönemdeki zihinsel temsillerinin önemi pekçok çalışma tarafından gösterilmiştir. Bu çalışma ile annelerin çocuklarına ilişkin zihinsel temsillerinin ortaya çıkarılması için hazırlanmış mülakat soruları hem Türkçeye kazandırılmış, hem de mülakat sorularına verilen cevaplara yapılan içerik analizi ile farklı yaş dönemlerinde annelerin kültüre özgü ilgi-bakım ve ebeveyn davranışları incelenmiştir. Mülakattan elde edilen sonuçlar çocuk ve anne değişkenleri ile ele alınmış, bulgular ilgili yazın çerçevesinde tartışılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Duyarlılık, İçsel Çalışan Model, Duygusal Gelişim, İçerik Analizi
Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu mu? Evet ☐ Gerekli Değil ☒ <small>Fikri Ürün Bildirim Formu'nun tesliminden sonra 3 ay içerisinde patent başvurusu yapılmalıdır.</small>
Projeden Yapılan Yayınlar: --
Ekte Bulunan "ARDEB Başarı Öyküsü Formu", "Kazanımlar" Bölümünde Belirtilen Kriterlere Göre Proje Çıktılarının Başarı Öyküsü Niteliği Taşındığını Düşünüyorsanız "ARDEB Başarı Öyküsü Formu"nu doldurunuz.

1956

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
06531 ANKARA -TURKEY

Ek-1. Telefon Görüşmesi Bilgi Formu

Psikoloji Bölümü
Department of Psychology

Tel: 90 (312) 210 31 82
Faks:90 (312) 210 79 75

Sayın Anneler,

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü olarak TÜBİTAK tarafından desteklenen bir proje yürütmekteyiz. Araştırmamızın önemli bir amacı ebeveynlik ve çocuğun sağlıklı gelişimi üzerine 11-13 yaş arasındaki çocukların ve annelerinin görüşlerini almaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için çocuğunuzun ve sizin yardımınıza ihtiyaç duymaktayız.

Katılımcı olmayı kabul ettiğiniz taktirde sizinle ve çocuğunuzla yaklaşık 1-1,5 saat sürecek görüşmeler yapacağız. Bu görüşmelerin çocuğunuzun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz.

Çalışmaya katılmak tamamen gönüllü bir katkıdır. Hem siz hem de çocuğunuz çalışma sırasında istediğiniz zaman katılımcılıktan ayrılmaya hakkına sahip olacaksınız. Çalışmaya katılarak bize sağlayacağınız bilgiler çocukların duygusal gelişiminin anlaşılmasına önemli bir katkıda bulunacaktır.

Çalışma sonunda annelere yardımları karşılığında 50 YTL verilecek, çocuklarına da küçük bir hediyemiz olacaktır.

Bu araştırmaya katkıda bulunmaya karar verirseniz iletişim formumuzu doldurarak bize ulaştırınız veya aşağıdaki telefon numaralarından birini kullanarak iletişim bilgilerinizi bize bildirin. Araştırma ile ilgili her türlü sorunuzu yanıtlamaktan memnuniyet duyacağız.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Nebi Sümer

Psikoloji Bölüm Başkanı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
Tel: (0312) 210 5111
e-posta: nsumer@metu.edu.tr
web-adresi: <http://www.psy.metu.edu.tr/rrl/indextr.html>

İletişim için	E-posta	Telefon
Selin Salman	selin.salman@gmail.com	+90(312) 210 5966
Prof. Dr. Nebi Sümer	nsumer@metu.edu.tr	+90(312) 210 5111

1956

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
06531 ANKARA-TURKEY

Psikoloji Bölümü
Department of Psychology

Tel: 90 (312) 210 31 82
Faks:90 (312) 210 12 88

PROJE İLETİŞİM FORMU

Adınız, Soyadınız: _____

Telefon Numaranız

Ev: _____

İş: _____

Cep: _____

Çalışıyor musunuz? : _____

Ev Adresiniz: _____

Çalışmaya sizinle katılacak çocuğunuzun ismi: _____

Çocuğunuzun doğum tarihi: (gün/ay/yıl) _____

1956

Psikoloji Bölümü
Department of Psychology

EK-2 Annelere Verilen Batarya Seti (Erken Dönem)

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
06531 ANKARA -TURKEY

Tel: 90 (312) 210 31 82
Faks:90 (312) 210 79 75

Sayın Anne,

Projemiz kapsamında yaptığımız görüşmelere çocuğunuzla birlikte katıldığınız için teşekkür ederiz. Son olarak sizden bazı soruları cevaplandırmanızı istiyoruz. Cevaplandıracağınız sorulardan oluşan anket ektedir. Lütfen her soru grubunun başındaki açıklamaları dikkatlice okuyun ve değerlendirmelerinizi buna göre yapın. Soruları cevaplarken acele etmeyin. Rahatsız edilmeyeceğiniz bir zaman seçin. Hiçbir sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Bu nedenle lütfen değerlendirmelerinizi gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtacak şekilde yapın. Soruları gerçek durumunuzu ve duygularınızı yansıtacak şekilde cevaplamanız bu araştırma için çok büyük önem taşımaktadır. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacak ve bu ankettten elde edilen bilgiler yalnızca araştırma amacına yönelik olarak kullanılacaktır.

Araştırma sonuçlarının sağlıklı olması ve çocukların duygusal gelişimini etkileyen faktörlerin saptanması için önemli olan sizin cevaplarınızdır. Bu yüzden, lütfen anketi doldururken sorular hakkında eşinizle ya da başka birileriyle görüş alışverişinde bulunmayın ve soruları eşinizden ya da başkalarından etkilenmeden yalnız başınıza cevaplandırın. Soruların tamamını cevapladıktan sonra, anketi size verilen zarfa koyarak zarfı kapatın. Daha sonra, bu zarfı sizden kapalı bir şekilde biz teslim alacağız.

Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini veya telefon numarasını kullanarak bize yöneltebilirsiniz. Katılımınız için tekrar teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Nebi Sümer

Psikoloji Bölüm Başkanı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
Tel: (0312) 210 5111
e-posta: nsumer@metu.edu.tr
web-adresi: <http://www.psy.metu.edu.tr/rrl>

AİLEYE İLİŞKİN SORULAR

Bu bölüm çocuğunuzun bulunduğu aile ortamı ile ilgili genel sorular içermektedir. Lütfen bu soruları **sizi evinizde ziyaret ettiğimiz zaman evde bulunan çocuğunuzu** düşünerek yanıtlayınız.

1a. Çocuğunuzun nesi oluyorsunuz?

- Öz anne
- Koruyucu anne
- Evlat edinen anne
- Üvey anne
- Diğer (lütfen belirtiniz)

2. Kaç yaşındasınız?

3a. Çocuğunuzun kaç kardeşi var? (büyük ya da küçük)

- Hiç
- Bir
- İki
- Üç veya daha fazla

3b. Çocuğunuz doğum sırasına göre kaçınıcı?

- İlk (en büyüğü)
- İkinci
- Üçüncü
- Dördüncü veya daha fazla

5. Ailenizde çocuklarınız dışında sizinle yaşayan başkaları var mı?

- Hayır
- Evet (lütfen belirtiniz)

6a. Çocuğunuza sizden başka bakan oluyor mu?

- Evet
- Hayır (soru 7'ye geçiniz)

b. Çocuğunuza sizden başka kim bakıyor? (birden fazla cevap mümkün)

- Kreş
- Babası
- Aileden biri (lütfen belirtiniz)
- Çocuk bakıcısı eve geliyor
- Komşular
- Diğer (lütfen belirtiniz)

c. Haftada toplam kaç saat bakıyorlar?

- 5 saatten az
- 5-10 saat arası
- 10-20 saat arası
- 20 saatten fazla

7. Çocuğunuza EN ÇOK kimin baktığını aşağıdaki listede sol başta verilen zaman aralıklarına göre işaretleyiniz.

0 – 3 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
3 – 6 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
6 – 9 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
9 – 12 ay	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
1 – 1.5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
1.5 – 2 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
2 – 2.5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
2.5 – 3 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
3 – 3,5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
3,5 – 4 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
4 – 4,5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....
4,5 – 5 yaş	☐ Anne	☐ Baba	☐ Aileden biri (lütfen belirtiniz)	☐ Çocuk bakıcısı	☐ Kreş	☐ Komşu	☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....

8. Eğitim düzeyinizi işaretleyiniz.

☐	Okuma yazma bilmiyorum
☐	İlkokul
☐	Ortaokul
☐	Lise
☐	Yüksek okul (2 yıllık)
☐	Üniversite (4 yıllık)
☐	Master (Yüksek lisans) veya Doktora

9a. Aile durumunuzu sizin, eşinizin ve çocuğunuzun durumunu en iyi yansıttak şekilde işaretleyiniz.

☐ Evli ve anne-baba birlikte
☐ Evli ve anne baba ayrı yaşıyor
☐ Boşanmış ve çocuk anne ile yaşıyor
☐ Boşanmış ve çocuk babayla yaşıyor
☐ Boşanmış ve çocuk akraba ile yaşıyor
☐ Diğer (Lütfen belirtiniz).....

b. Evliyseniz:

Ne kadar süredir evlisiniz? yıl ay

Bu kaçınıcı evliliğiniz?

10a. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Ev hanımıyım Çalışıyorum İşsiz Emekli

Varsa, mesleğiniz

11. Eve giren aylık gelir miktarını işaretleyiniz.

1	2	3	4	5	6	7
500 YTL ve altı	500 – 1000 YTL	1000 – 1500 YTL	1500 – 2000 YTL	2000 – 3000 YTL	3000 – 4000 YTL	4000 YTL ve üzeri

12. Aşağıdaki hususlarda çocuğunuzun fiziksel sağlık durumu nasıl? (birden fazla cevap verebilirsiniz)

	Evet	Hayır
Sürekli/kronik bir hastalığı var	☐	☐
Düzenli olarak ilaç kullanıyor	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde hastaneye gitti	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde hastanede yatılı kaldı	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde ameliyat oldu	☐	☐
Geçtiğimiz 12 ay içerisinde tıbbi tedavi gördü (ameliyat için değil)	☐	☐
Bedensel engelli	☐	☐

13. Şu an sizin ve ailenizin sağlık durumları nasıl? (Lütfen her sütun için tek bir seçenek işaretleyiniz)

	Çocuğunuz	Siz	Babası ya da baba yerine geçen kişi
Çok iyi	☐	☐	☐
İyi	☐	☐	☐
Orta derece	☐	☐	☐
Kötü	☐	☐	☐
Çok kötü	☐	☐	☐

14. Geçen yıl içinde:

a. Yakınlarınızdan hayatını kaybeden oldu mu?	☐ Evet	☐ Hayır
Yakınlığı		
b. Eşinizin yakınlarından hayatını kaybeden oldu mu?	☐ Evet	☐ Hayır
Yakınlığı		
c. Aile üyelerinden birinin uzun süreli (2 aydan fazla) tedavi ya da hastane bakımı gerektiren ciddi bir sağlık sorunu oldu mu?	☐ Evet	☐ Hayır
Yakınlığı Sorun neydi?		

15. Genel olarak yaşamınızdan ne kadar memnunsunuz?

1-----2-----3-----4-----5-----6
Hiç memnun değilim Memnun değilim Biraz memnun değilim Biraz memnunum Memnunum Çok memnunum

Aşağıda çocukların gösterdiği bazı davranışlar sıralanmıştır. **SİZİNLE BİRLİKTE ÇALIŞMAYA KATILAN ÇOCUĞUNUZUN gösterdiği davranışları dikkate alarak** her bir maddeyi değerlendiriniz ve 1 ile 4 arasındaki uygun bir rakamı gösterilen **davranışın sıklığına göre** işaretleyiniz. Şayet belirtilen davranış çocuğunuzun hiç göstermediği bir davranışsa, duruma göre 1 ya da 2'yi; çok sık gösterdiği bir davranışsa, duruma göre 4 ya da 3'ü işaretleyiniz.

1-----2-----3-----4
Hiçbir zaman Bazen Sık sık Her zaman

ÇOCUĞUM....

	Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. Utangaçtır.	1	2	3	4
2. Kolayca ağlar.	1	2	3	4
3. İnsanlarla bir arada olmayı sever.	1	2	3	4
4. Yerinde duramaz.	1	2	3	4
5. Tek başına oynamaktansa başkalarıyla oynamayı tercih eder.	1	2	3	4
6. Duygusal olmaya meyillidir.	1	2	3	4
7. Bir şeye başlarken yavaş hareket eder.	1	2	3	4
8. Kolayca arkadaş edinir.	1	2	3	4
9. Uyanır uyanmaz koşuşturmaya başlar.	1	2	3	4
10. Onun için insanlar diğer şeylerden daha ilgi çekicidir.	1	2	3	4
11. Sık sık huysuzlanır ve ağlar.	1	2	3	4
12. Arkadaş canlısıdır.	1	2	3	4
13. Çok enerjiktir.	1	2	3	4
14. Tanımadığı insanlara ısınması zaman alır.	1	2	3	4
15. Kolayca keyfi kaçır.	1	2	3	4
16. Yalnız bir çocuktur.	1	2	3	4
17. Sakin, sessiz oyunları aktif ve hareketli oyunlara tercih eder.	1	2	3	4
18. Yalnızken tek başına, ayrı kalmış hisseder.	1	2	3	4
19. Keyfi kaçtığı anda şiddetli tepki gösterir.	1	2	3	4
20. Tanımadığı insanlarla kolay arkadaşlık kurar.	1	2	3	4

Aşağıda çocukların özelliklerini tanımlayan bir dizi madde bulunmaktadır. Her bir madde çocuğunuzun **şu andaki ya da son 2 ay içindeki** durumunu belirtmektedir. Bir madde **SİZİNLE BİRLİKTE ÇALIŞMAYA KATILAN ÇOCUĞUNUZ** için çok ya da sıklıkla doğru ise 3, bazen ya da biraz doğru ise 2, hiç doğru değilse 1 sayılarını yuvarlak içine alınız. Lütfen tüm maddeleri işaretlemeye çalışınız. Maddelerin çocuğunuza uygun olmadığını düşünseniz bile lütfen maddeleri çok iyi doldurmaya çalışın.

1-----2-----3
Doğru Değil Biraz ya da Bazen Doğru Çok ya da Sıklıkla Doğru

	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
1. Ağrı ve sızıları vardır (tıbbi nedeni olmadan).	1	2	3
2. Yaşından daha küçük gibi davranır.	1	2	3
3. Yeni şeyleri denemekten korkar.	1	2	3
4. Başkalarıyla göz göze gelmekten kaçınır.	1	2	3
5. Dikkatini uzun süre toplamakta ya da sürdürmekte güçlük çeker.	1	2	3
6. Yerinde rahat oturamaz, huzursuz ve çok hareketlidir.	1	2	3
7. Eşyalarının yerinin değiştirilmesine katlanamaz.	1	2	3
8. Beklemeye tahammülü yoktur, her şeyin anında olmasını ister.	1	2	3
9. Yenmeyecek şeyleri ağızına alıp çiğner.	1	2	3
10. Yetişkinlerin dizinin dibinden ayrılmaz, onlara çok bağımlıdır.	1	2	3
11. Sürekli yardım ister.	1	2	3
12. Kabızdır, kakasını kolay yapamaz (hasta değilken bile).	1	2	3
13. Çok ağlar.	1	2	3
14. Hayvanlara eziyet eder.	1	2	3
15. Karşı gelir.	1	2	3
16. İstekleri anında karşılanmalıdır.	1	2	3
17. Eşyalarına zarar verir.	1	2	3
18. Ailesine ait eşyalara zarar verir.	1	2	3
19. Hasta değilken bile ishal olur, kakası yumuşaktır.	1	2	3
20. Söz dinlemez, kurallara uymaz.	1	2	3
21. Yaşam düzenindeki en ufak bir değişiklikten rahatsız olur.	1	2	3
22. Tek başına uyumak istemez.	1	2	3
23. Kendisiyle konuşulduğunda yanıt vermez.	1	2	3
24. İştahsızdır (açıklayınız).....	1	2	3

	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
25. Diğer çocuklarla anlaşamaz.	1	2	3
26. Nasıl eğleneceğini bilmez, büyümüş de küçülmüş gibi davranır.	1	2	3
27. Hatalı davranışından dolayı suçluluk duymaz.	1	2	3
28. Evden dışarı çıkmak istemez.	1	2	3
29. Güçlkle karşılaştığında çabuk vazgeçer.	1	2	3
30. Kolay kıskanır.	1	2	3
31. Yenilip içilmeyecek şeyleri yer ya da içer (kum, kıl, kalem, silgi gibi) (açıklayınız).....	1	2	3
32. Bazı hayvanlardan, ortamlardan ya da yerlerden korkar. (açıklayınız).....	1	2	3
33. Duyguları kolayca incinir.	1	2	3
34. Çok sık bir yerlerini incitir, başı kazadan kurtulmaz.	1	2	3
35. Çok kavga-dövüş eder.	1	2	3
36. Her şeye burnunu sokar.	1	2	3
37. Anne-babasından ayrıldığında çok tedirgin olur.	1	2	3
38. Uykuya dalmada güçlük çeker.	1	2	3
39. Baş ağrıları vardır (tıbbi nedeni olmadan).	1	2	3
40. Başkalarına vurur.	1	2	3
41. Nefesini tutar.	1	2	3
42. Düşünmeden insanlara ya da hayvanlara zarar verir.	1	2	3
43. Hiçbir neden yokken mutsuz görünür.	1	2	3
44. Öfkelidir.	1	2	3
45. Midesi bulanır, kendini hasta hisseder (tıbbi neden olmadan).	1	2	3
46. Bir yerleri seyirir, tikleri vardır (açıklayınız).....	1	2	3
47. Sinirli ve gergindir.	1	2	3
48. Gece kabusları vardır, korkulu rüyalar görür.	1	2	3
49. Aşırı yemek yer.	1	2	3

	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
50. Aşırı yorgundur.	1	2	3
51. Hiçbir neden yokken panik yaşar.	1	2	3
52. Kakasını yaparken ağrısı, acısı olur.	1	2	3
53. Fiziksel olarak insanlara saldırır, onlara vurur.	1	2	3
54. Burnunu karıştırır, cildini yada vücudunun diğer taraflarını yolar (açıklayınız).....	1	2	3
55. Cinsel organlarıyla çok fazla oynar.	1	2	3
56. Hareketlerinde tam kontrollü değildir, sakardır.	1	2	3
57. Tıbbi nedeni olmayan, görme bozukluğu dışında göz ile ilgili sorunları vardır (açıklayınız).....	1	2	3
58. Cezadan anlamaz; ceza, davranışını değiştirmez.	1	2	3
59. Bir uğraş ya da faaliyetten diğerine çabuk geçer.	1	2	3
60. Döküntüleri ya da başka cilt sorunları vardır (tıbbi nedeni olmayan).	1	2	3
61. Yemek yemeyi reddeder.	1	2	3
62. Hareketli/canlı oyunlar oynamayı reddeder.	1	2	3
63. Başını ve bedenini tekrar tekrar sallar.	1	2	3
64. Gece yatağına gitmemek için direnir.	1	2	3
65. Tuvalet eğitimine karşı direnir (açıklayınız).....	1	2	3
66. Çok bağırır, çağırır çığlık atar.	1	2	3
67. Sevgiye, şefkate tepkisiz görünür.	1	2	3
68. Sıkılğan ve utangaçtır.	1	2	3
69. Bencildir, paylaşmaz.	1	2	3
70. İnsanlara karşı çok az sevgi, şefkat gösterir.	1	2	3
71. Çevresindeki şeylere çok az ilgi gösterir.	1	2	3
72. Canının yanmasından, incinmekten pek az korkar.	1	2	3
73. Çekingen ve ürkektir.	1	2	3
74. Gece ve gündüz, çocukların çoğundan daha az uyur. (açıklayınız).....	1	2	3

	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
75. Kakasıyla oynar ve onu etrafa bulaştırır.	1	2	3
76. Konuşma sorunu vardır. (açıklayınız).....	1	2	3
77. Bir yere boş gözlerle uzun süre bakar ve dalgın görünür.	1	2	3
78. Mide-karın ağrısı ve krampları vardır (tıbbi nedeni olmayan).	1	2	3
79. Üzgünken birden neşeli, neşeli iken birden üzgün olabilir.	1	2	3
80. Yadırganan, tuhaf davranışları vardır. (açıklayınız).....	1	2	3
81. İnatçı, somurtkan ve rahatsız edicidir.	1	2	3
82. Duyguları değişkendir, bir anı bir anını tutmaz.	1	2	3
83. Çok sık küser, surat asar, somurtur.	1	2	3
84. Uykusunda konuşur, ağlar, bağırır.	1	2	3
85. Öfke nöbetleri vardır, çok çabuk öfkelenir.	1	2	3
86. Temiz, titiz ve düzenlidir.	1	2	3
87. Çok korkak ve kaygılıdır.	1	2	3
88. İşbirliği yapmaz.	1	2	3
89. Hareketsiz ve yavaştır, enerjik değildir.	1	2	3
90. Mutsuz, üzgün, çökmüş ve keyifsizdir.	1	2	3
91. Çok gürültücüdür.	1	2	3
92. Yeni tanıdığı insanlardan ve durumlardan çok tedirgin olur (açıklayınız).....	1	2	3
93. Kusmaları vardır (tıbbi nedeni olmayan).	1	2	3
94. Geceleri sık sık uyanır.	1	2	3
95. Alıp başını gider.	1	2	3
96. Çok ilgi ve dikkat ister.	1	2	3
97. Sızlanır, mızırdanır.	1	2	3
98. İçe kapanıktır, başkalarıyla birlikte olmak istemez.	1	2	3
99. Evhamlıdır.	1	2	3

	Doğru Değil	Biraz ya da Bazen Doğru	Çok ya da Sıklıkla Doğru
100. Başkalarının eşyalarını ellerinden alır.	1	2	3
101. Başkalarını ısırır.	1	2	3
102. Başkalarına tekme atar.	1	2	3
103. Başkalarına vurmaya tehdit eder.	1	2	3
104. Kavga, dövüş başlatır.	1	2	3
105. Başkalarına eziyet eder.	1	2	3
106. Çocuğunuzun burada değinilmeyen başka sorunu varsa lütfen yazınız.			

Aşağıda verilen cümlelere ne ölçüde katıldığınızı **eşinizle olan ilişkinizi göz önünde bulundurarak cevaplayınız.** Her maddenin evliliğinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 5 aralıklı cetvel üzerinde ilgili rakamı yuvarlak içine alarak belirtiniz. Eğer eşinizi kaybettiyseniz veya eşinizden ayrı yaşıyorsanız, aşağıdaki maddeleri **bir ilişki içinde bulunduğunuzu varsayarak cevaplayınız.**

1-----2-----3-----4-----5
Hiç Biraz Kararsızım/ Biraz Tamamen
katılmıyorum katılmıyorum fikrim yok katılıyorum katılıyorum

ÖNEMLİ NOT: Aşağıdaki cümlelerin bazılarında “yakın olmak” veya “yakınlaşmak” ifadeleri geçmektedir. Bu ifadelerle kastedilen eşinizle duygusal yakınlık kurmak, düşüncelerinizi veya başınızdaki geçenerleri eşinize açmak, eşinize sarılmak ve benzeri davranışlardır. Lütfen ilgili soruları bu tanıma göre cevaplayınız.

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Eşimin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5
2. Gerçekte ne hissettiğimi eşime göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
3. Sıklıkla, eşimin artık benimle olmak istemediği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5
4. Özel duygu ve düşüncelerimi eşimle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5
5. Sıklıkla, eşimin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5
6. Eşime güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
7. Eşimin beni, benim onu önemseydiğim kadar önemsemediğinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5
8. Eşime yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5
9. Sıklıkla, eşimin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5
10. Eşime açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5
12. Eşime fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
13. Benden uzakta olduğunda, eşimin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5
14. Eşim benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5
15. Eşime duygularımı gösterdiğimde, onun benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
16.Eşimle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5
17.Eşimin beni terkedeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5
18.Eşimle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5
19.Eşim kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5
20.Genellikle, eşimle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5
21.Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5
22.Zor zamanlarımda, eşimden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5
23.Eşimin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
24.Eşiime hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5
25.Eşimin bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirdiğini hissedirim.	1	2	3	4	5
26.Başımdan geçenleri eşimle konuşurum.	1	2	3	4	5
27.Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5
28.Eşim benimle çok yakınlaştığında gergin hissedirim.	1	2	3	4	5
29.Eşim beni yakından tanırorsa, "gerçek ben"i sevmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5
30.Eşiime güvenip dayanmak konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5
31.Eşimden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir.	1	2	3	4	5
32.Eşiime güvenip dayanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
33.Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5
34.Eşiime şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
35.Eşim beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5
36.Eşim beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5

Aşağıda eşinizle olan ilişkiniz hakkında cümleler verilmiştir. Eşinizle olan ilişkinizi göz önünde bulundurarak bu cümlelere ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz. Her bir ifadenin evliliğinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılarındaki 5 aralıklı cetvel üzerinde ilgili rakamı yuvarlak içine alarak belirtiniz. Eğer eşinizi kaybettiyseniz veya eşinizden ayrı yaşıyorsanız, bu bölümdeki soruları atlayınız.

1-----2-----3-----4-----5
Hiç Biraz Kararsızım/ Biraz Tamamen
katılmıyorum katılmıyorum fikrim yok katılıyorum katılıyorum

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım/fikrim yok	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Eşimle iyi bir ilişkim var.	1	2	3	4	5
2. Eşimle ilişkim çok istikrarlı.	1	2	3	4	5
3. Eşimle ilişkim çok güçlü.	1	2	3	4	5
4. Eşimle ilişkim beni mutlu ediyor.	1	2	3	4	5
5. Eşimle kendimi gerçekten bir bütünün parçası gibi hissediyorum.	1	2	3	4	5
6. Genel olarak evliliğimdeki her şeyden çok memnunum.	1	2	3	4	5

Aşağıda ailelerin karşılaştığı bazı sorunlar verilmekte ve size bunlara ilişkin sorular sorulmaktadır. Her maddeyi okuduktan sonra o maddede belirtilen sorunun **KENDİNİZ VE EŞİNİZ İÇİN UYGUNLUĞUNU** düşününüz ve 1'den (= Hiç uymuyor) 5'e (= Çok uyuyor) kadar sıralanan seçenekler üzerinde size en uygun görünen rakamı yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

1-----2-----3-----4-----5
Hiç Uymuyor Kararsızım/ Uyuyor Çok Uymuyor
fikirim yok

Hiç Uymuyor

Uymuyor

Kararsızım/fikrim yok

Uyuyor

Çok Uyuyor

A. İLİŞKİYLE İLGİLİ BİR SORUN ORTAYA ÇIKTIĞINDA:

1. Her ikimiz de sorunu tartışmaktan kaçınıyoruz.	1	2	3	4	5
2. Her ikimiz de sorunu tartışmaya çalışıyoruz.	1	2	3	4	5
3. Eşim tartışmayı başlatmaya çalışırken, ben tartışmaktan kaçınıyorum. Ben tartışmayı başlatmaya çalışırken, eşim tartışmaktan kaçınıyor.	1	2	3	4	5

B. İLİŞKİYLE İLGİLİ BİR SORUNU TARTIŞIRKEN :

1. Her ikimiz de birbirimizi suçlar ve eleştiririz.	1	2	3	4	5
2. Her ikimiz de duygularımızı birbirimize ifade ederiz.	1	2	3	4	5
3. Her ikimiz de birbirimizi olumsuz sonuçlarla tehdit ederiz.	1	2	3	4	5
4. Her ikimiz de mümkün olan çözüm ve anlaşma yollarını ararız.	1	2	3	4	5
5. Eşim ısrarla kusur bulup üstelerken ve isteklerde bulunurken ben karşılık vermem, sessizleşirim veya konuyu daha fazla tartışmayı reddederim. Ben ısrarla kusur bulup üstelerken ve isteklerde bulunurken eşim karşılık vermez, sessizleşir veya konuyu daha fazla tartışmayı reddeder.	1	2	3	4	5
6. Eşim beni eleştirirken, ben kendimi savunurum. Ben eşimi eleştirirken, eşim kendini savunur.	1	2	3	4	5
7. Eşim bana bir konuda baskı yaparken, ben buna karşı direnirim. Ben eşime bir konuda baskı yaparken, eşim buna karşı direnir.	1	2	3	4	5
8. Eşim duygularını ifade ederken, ben mantıklı yaklaşım sebepleri gösterir, çözümler ileri sürerim. Ben duygularımı ifade ederken, eşim mantıklı yaklaşım sebepleri gösterir, çözümler ileri sürer.	1	2	3	4	5
9. Eşim tehdit ederken, ben susar ve/veya geri çekilirim. Ben tehdit ederken, eşim susar ve/veya geri çekilir.	1	2	3	4	5
10. Eşim bana kötü sözler söyler ve/veya hakaret eder. Ben eşime kötü sözler söyler ve/veya hakaret ederim.	1	2	3	4	5
11. Eşim beni iter, bana vurur ve/veya tekme atar. Ben eşimi iter, ona vurur ve/veya tekme atarım.	1	2	3	4	5

Hiç Uymuyor	Uymuyor	Kararsızım/fikrim yok	Uyuyor	Çok Uyuyor
-------------	---------	-----------------------	--------	------------

C. İLİŞKİYLE İLGİLİ BİR SORUNU TARTIŞTIKTAN SONRA:

1. Her ikimiz de birbirimizin sorunla ilgili düşüncelerini anlamış oluruz.	1	2	3	4	5
2. Tartışmadan sonra her ikimiz de kendi köşemize çekiliriz.	1	2	3	4	5
3. Her ikimiz de sorunun çözüldüğünü düşünürüz.	1	2	3	4	5
4. Her ikimiz de tartışmadan sonra pes etmeyiz.	1	2	3	4	5
5. Tartışmadan sonra her ikimiz de birbirimize özellikle iyi davranmaya çalışırız.	1	2	3	4	5
6. Eşim söylediği veya yaptığından suçluluk duyarken, ben kendimi incitilmiş hissedirim.	1	2	3	4	5
Ben söylediğim veya yaptığımdan suçluluk duyarken, eşim kendini incitilmiş hisseder.	1	2	3	4	5
7. Eşim her şey normale dönmüş gibi davranmaya çalışırken, ben uzak dururum.	1	2	3	4	5
Ben her şey normale dönmüş gibi davranmaya çalışırken, eşim uzak durur.	1	2	3	4	5
8. Eşim beni özür dilemek ve/veya bir daha yapmamam için söz vermeye zorlarken, ben buna direnirim.	1	2	3	4	5
Ben eşimi özür dilemesi ve/veya bir daha yapmaması için söz vermeye zorlarken, eşim buna direnir.	1	2	3	4	5
9. Eşim başkalarından (anne-baba, arkadaş veya çocuklarından) destek arar.	1	2	3	4	5
Ben başkalarından (anne-baba, arkadaş veya çocuklarımdan) destek ararım.	1	2	3	4	5

Çevrenizden Destek

Aşağıda çevrenizden aldığınız destek ve bundan ne derecede memnun olduğunuz hakkında bazı sorular yer almaktadır. Lütfen bu soruları aşağıda verilen ölçeğe göre cevaplayınız.

- 1= hiç memnun değilim
2= çoğu zaman memnun değilim
3= orta derecede memnunum
4= çoğu zaman memnunum
5= çok memnunum

1. Eşiniz çocuğunuzun bakımında size yardım ediyor mu?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
2. Eşiniz ev işlerinde size yardım ediyor mu?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
3. Başka veliler (anne-babalar) ile görüşüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
4. İhtiyaç duyduğunuzda çocuğunuza bakacak biri var mı?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
5. Siz hasta olduğunuz zaman, size yardım eden oluyor mu (ev işlerini yapan, çocuğa bakan)?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
6. Çocuğunuz yaramazlık yaptığında, bunu eşinizle konuşabiliyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
7. Kişisel sorunlarınız olduğunda, bunu eşinizle konuşabiliyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
8. Eğer çocuğunuz huysuzluk yaparsa, bunu ailenizle veya arkadaşlarınızla konuşabiliyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
9. Kişisel sorunlarınız olduğunda, bunu aileniz veya arkadaşlarınızla konuşabiliyormusunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
10. Arkadaşlarınızla veya tanıdıklarınızla görüşüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
11. Bir kulübe veya derneğe üye misiniz?	☐ evet	☐ hayır			
- Evet ise, oradan destek görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5
12. Komşularınızla görüşüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Evet ise, onlardan destek görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır			
- Bundan memnun musunuz?	1	2	3	4	5

13. Anne ve babanızdan çocuğunuzun yetiştirilmesinde yardım alıyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır		
- Sizin yönteminizle aynı görüşmeler mi?				
☐ hiç aynı görüşte değiller	☐ çoğu zaman aynı görüşte değiller	☐ biraz aynı görüşmeler	☐ çoğu zaman aynı görüşmeler	☐ tamamen aynı görüşmeler

14. Kayınvalide ve kayınpederinizden çocuğunuzun yetiştirilmesinde yardım görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır		
- Sizin yönteminizle aynı görüşmeler mi?				
☐ hiç aynı görüşte değiller	☐ çoğu zaman aynı görüşte değiller	☐ biraz aynı görüşmeler	☐ çoğu zaman aynı görüşmeler	☐ tamamen aynı görüşmeler

15. Eşinizden çocuğunuzun yetiştirilmesinde yardım görüyor musunuz?	☐ evet	☐ hayır		
- Sizin yönteminizle aynı görüşte mi?				
☐ hiç aynı görüşte değil	☐ çoğu zaman aynı görüşte değil	☐ biraz aynı görüşte	☐ çoğu zaman aynı görüşte	☐ tamamen aynı görüşte

Aşağıdaki ifadeler size ve eşinize ne kadar uygun?

1	2	3	(1= hiç değil 2= biraz veya bazen 3= çok veya sürekli)
☐	☐	☐	1. Eşimle aramızdaki ilişki hakkında kaygılanıyorum.
☐	☐	☐	2. Çocuklarımızın eğitimi/bakımı konusunda aynı fikirde değiliz.
☐	☐	☐	3. Eşim ona çok az destek verdiğimi ve ona çok az yardım ettiğimi düşünüyor.
☐	☐	☐	4. Eşim beni çok az destekliyor.
☐	☐	☐	5. Eşim çocuklara karşı çok katı.

Aşağıdaki soruları şu an çalışmakta olduğunuz işinizi düşünerek cevaplayınız. Sizin görüş, duygu ve düşüncenize en uygun olan seçeneği “Hiç Katılmıyorum”dan “Kesinlikle katılıyorum”a giden 1 ile 6 arasındaki uygun gördüğünüz rakamı daire içine alarak belirtiniz.		Hiç Doğru Değil	Pek Doğru Değil	Doğru Değil	Biraz Doğru	Doğru	Çok Doğru
Hiç Doğru Değil 1	Pek Doğru Değil 2	Doğru Değil 3	Biraz Doğru 4	Doğru 5	Çok Doğru 6		
1	Evimizde kargaşa ve dağınıklık çok az olur.	1	2	3	4	5	6
2	Bir şeye ihtiyacımız olduğunda genellikle bulabiliriz.	1	2	3	4	5	6
3	Neredeyse her zaman bir telaş içindeyizdir.	1	2	3	4	5	6
4	Evimizde genellikle her şey yerli yerindedir.	1	2	3	4	5	6
5	Ne kadar uğraşsak uğraşalım, genellikle hep geç kalırız.	1	2	3	4	5	6
6	Evimizde her zaman her şey altüst olur.	1	2	3	4	5	6
7	Evde birbirimizin sözünü kesmeden konuşabiliriz.	1	2	3	4	5	6
8	Evimizde gürültü patırtı eksik olmaz.	1	2	3	4	5	6
9	Ailecek ne planlarsak planlayalım, genelde gerçekleştiremeyiz.	1	2	3	4	5	6
10	Bizim evde gürültüden kendi sesini bile duyamazsın.	1	2	3	4	5	6
11	Sıklıkla, evde başkalarının yaptığı tartışmalar içine ben de çekilirim.	1	2	3	4	5	6
12	Evimiz kafa dinlemek için iyi bir yerdir.	1	2	3	4	5	6
13	Evimizde telefon konuşması bitmek tükenmek bilmez.	1	2	3	4	5	6
14	Evimizde ortam sakindir.	1	2	3	4	5	6
15	Evimizde düzenli bir rutin vardır. Güne başlarken ne olacağı bellidir.	1	2	3	4	5	6

Anket bitmiştir, yardımlarınız için çok teşekkür ederiz.

Bu görüşmenin amacı annelerin çocukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlamaktır. Bu nedenle size (*çocuğun ismi*) 'e ve (*çocuğun ismi*) ile olan ilişkinize dair sorular soracağım ve sizin bu konudaki deneyimlerinizden yararlanacağız.. Görüşme, yaklaşık olarak bir saat sürecektir.

(1) İsterseniz önce çocuğunuzun gelişimi hakkında konuşarak başlayalım. Böylece doğumundan bugüne kadar nasıl geldiğinizi hangi aşamalardan geçtiğinizi de konuşmuş oluruz.

(a) Hamilelik döneminizi anlatabilir misiniz? Hamileliğinizi planlanmış mıydınız, yoksa plan dışı bir hamilelik miydi? Hamileliğiniz süresince fiziksel ve duygusal olarak nasıl hissediyordunuz? O dönemde neler yapıyordunuz? (çalışıyor muydunuz mesela?) *Teşvik soruları ile çocuğun istemli mi yoksa istenmeyen bir doğum sonucu mu olduğunu öğreniniz.* Bu ilk hamileliğiniz miydi? Neden hayatınızın o döneminde hamile kalmak istediniz? Ne zaman gerçekten hamile olduğunuzu anladınız? Hamilelik süresince bebeğiniz hakkındaki izlenimleriniz nelerdi? Bebeğinizin nasıl biri olacağı hakkında neler düşünüyordunuz? (Mesela cinsiyeti, nasıl bir kişiliği olacağı gibi...*Bunları hiç düşünmediğini söylerse.. mesala hayal kurduğunda nasıl bir bebeğinizin olmasını isterdiniz, insan olarak, bir evlat olarak vb.*)

Bu aşamada önemli olan kişinin kolaylıkla anlatmaya başlamasını sağlamak ve hamilelik döneminin kronolojik geçmişine ulaşmaktır. Katılımcının hamilelik dönemine ve bebeğe yönelik (ikisi aynı veya farklı olabilir) tepkilerini ve duygularını aktarabileceği bir ortam hazırlandığından emin olmak için ek teşvik sorularının sorulması gerekebilir.

(b) Biraz da doğum sancısı ve doğum anından bahsedelim. *Başlamadan önce anneye biraz vakit tanıyın.* O sırada hisleriniz ve tepkileriniz nasıldı? Bebeği ilk gördüğünüz andaki tepkiniz ne oldu? Bir kız/erkek olduğunu öğrendiğinizde ilk tepkiniz nasıldı? Bunu aileniz nasıl karşıladı? *Eşinin ve varsa diğer kardeşlerin tepkisini öğrendiğinize emin olun.*

(c) Doğumdan hemen sonraki birkaç günde bebeğinizin herhangi bir sorunu var mıydı? Hastaneden ne kadar sürede çıktınız? *(hastanede doğum yapmamış olabilir. Bunu dikkate alarak soru uygun şekilde değiştirilebilir)* Anne sütüyle mi yoksa biberonla mı beslemeye karar verdiniz? Neden? Emzirerek/biberonla beslerken ne hissettiniz?

(d) Doğumdan sonraki ilk birkaç haftayı anlatır mısınız? Özellikle emzirme/besleme, uyku düzeni, ağlamalar bakımından. *Bu zaman dilimi, eğer doğum öncesi ve doğum aşaması normal geçmişse, bebeğin aileye girişi ile ortaya çıkan duygusal iklimi, aile ortamını vb. yansıttığı için genellikle çok önemlidir.*

(e) Şimdi de bebeğinizin gelişimindeki ilk olarak desteksiz oturma, emekleme, gülümseme, konuşma gibi dönüm noktalarından bahsedelim. *Bebeğin motor, sosyal ve dil gelişiminde farklı, ilerde ya da geride olduğuna dair düşünceleri yakaladığınıza emin olun.* Bebeğinizin ilk zamanlardaki zekası hakkında bir fikriniz var mıydı? Nasıl düşündünüz? Neler düşünüyordunuz?

(f) Bebeğinizin düzenli bir rutini (uyuma, acıkma vb. nelerde belirli bir zamanı) var mıydı? Bu rutine uymadığımızda neler oluyordu?

(g) Bebeğinizin sizden ayrılmaya tepkisi nasıl oluyordu? *Bebeğin farklı yaşlardaki tepkileri*

ile ilgili bilgi almaya çalışın. İlk ya da ikinci yılda bir günden fazla süreyle ayrı kaldığınız oldu mu? Buna bebek nasıl tepki verdi? Bu durum sizin için nasıldı? Siz ayrıldığınızda ne hissetmişsiniz? Neler yaptınız?

(h) Bebeğinizin ismini ne zaman ve nasıl seçtiniz? Sizce bebeğinizin ismi ona ne kadar uyuyor?

(2) Çocuğunuz sıklıkla huysuzlanır mı/huzursuz olur mu? *Daha ayrıntılı sorulara geçmeden önce anneye biraz zaman tanıyın.* Huzursuz/huysuz olduğu anlarda ne yaparsınız? Böyle durumlarda içinizden ne yapmak gelir? Böyle anlarda ne hissedersiniz?

(a) Peki ya duygusal olarak huzursuz ya da üzgün olduğu zamanlar ne yaparsınız? Sıznasıl hissedersiniz? Belirli bir örnek hatırlıyor musunuz (örn. üzgün, kızgın)? *Annenin çocuğun sadece kızgın olduğu değil, aynı zamanda üzgün ve korkmuş olduğu anların örnekleri verdiğiinden de emin olun. Belirli bir olayı anlatmasını istediğinizi belirterek düşünmesi için yeterince uzun bir süre tanıyın. Bu olay olduğunda siz ne yaptınız? İçinizden ne yapmak geldi? Onu bu şekilde görünce siz ne hissettiniz? Eğer anne çok kaygılanır ve aklına belirli bir örnek gelmezse (b) ye geçin.*

(b) Şimdi de çocuğunuzun düştüğünde, yere çarptığında ya da canı yandığında ne yaptığı neler olduğu hakkında konuşalım. Fiziksel olarak bir parça canının yandığı (örneğin, kafayı bir yere çarpma, dirsekteki sıyrık, kesik ya da hafif kanamalar gibi...) bir olayı anlatabilir misiniz? Bu olay gerçekleştiğinde ne yaptınız/ne hissettiniz? *Annenin nasıl hissettiğini ve neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(c) Çocuğunuzun/bebeğinizin hasta olduğunda neler olduğu ve sizin neler hissettiğiniz hakkında konuşalım. (örn. kulak iltihabı, kızamık, nezle/soğuk algınlığı vb. bir hastalık geçirdiğinde) *Annenin nasıl hissettiğini, davranışsal ve duygusal olarak neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(3) Şimdi de çocuğunuzun kişiliği hakkındaki izlenimleriniz, görüşlerinizden bahseder misiniz? *Aşağıdaki belirli tanımlayıcılara yönelmeden önce anneye bu soruyu yanıtlaması için yeterli zaman tanıyın.*

(a) Çocuğunuzun kişiliğini (gerektiğinde psikolojisini şahsiyetini de diyebilirsiniz) tanımlamak için 5 kelime (sıfat ya da isim) seçin. Bunların ne olduğunu bana söyledikten sonra, size her biri hakkında sorular soracağım. *Herbiri için: Onu düşündüğünüzde neden bunu söylediniz. Tekrar her biri için: Bu seçtiğiniz kelimeyi örnekleyen bir olay anlatabilir misiniz? Katılımcılara yukarıdaki genel soruya cevap verirken kullandıkları tanımlayıcılardan istediklerini kullanabileceklerini söyleyebilirsiniz, fakat onlara söyledikleri tanımlayıcıları hatırlatmadan önce kendi kendilerine hatırlamaları için zaman tanıyın. Bazı katılımcılar 5 kelime bulmakta zorlanabilir. Eğer 5 tane birden bulamadıklarını farkederseniz, devam edin. Tanımlayıcı örnekler sayılardan daha önemli. (5 kelime tamamlanmamışsa “şimdi onun kişiliğini en iyi anlatan başka bir kelime aklınıza geliyor mu? Bir daha düşünelim” diyebilirsiniz) Şu anki haliyle çocuğunuz size kimi hatırlatıyor? Kime benziyor? Hangi yönleriyle? Bu benzerliği ilk ne zaman farkettiler? Eğer ebeveynlerden birine benzetiliyorsa: çocuğunuz hangi yönlerle ona benziyor? Eğer ebeveynlerden birine benzetilmemişse şunları sorun: Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı benziyor? Hangi yönlerden babasına benziyor ya da benzemiyor?*

(a) Çocuğunuzun sizin ailenizden aldığını düşündüğünüz kişilik özellikleri var mı? Peki Eşinizden veya eşinizin ailesinden aldığını düşündüğünüz özellikleri neler?

Bildiğiniz diğer çocuklarla kıyasladığınızda, çocuğunuza özgü ve farklı özelliklerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

(4) Çocuğunuzun başa çıkması en zor davranışı ya da özelliği nedir? Tipik bir örnek verebilir misiniz?

(a) Bu davranış ne kadar sıklıkla olur? Çocuğunuz böyle tepki verdiğiğinde içinizden ne yapmak gelir? Çocuğunuz böyle davrandığı zaman nasıl hissedersiniz? Peki bu durumda ne yaparsınız?

(b) Sizin bundan hoşlanmadığınızın farkında mıdır? Sizce o davranışı neden yapıyor olabilir?

Bu zor davranışa, bahsettiğiniz gibi karşılık verdiğinizde çocuğunuz nasıl davranıyor, ne yapıyor? Çocuğunuzun siz böyle davranınca ne hissediyor olabilir?

(d) Sizce çocuğunuz büyüdükçe bu davranışı değişir mi? Neden böyle düşünüyorsunuz biraz açıkla mısınız?

(5) Çocuğunuzla şu anki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız nasıl anlatırsınız, nasıl yorumlarsınız? *Cevap için zaman tanıyın.*

(a) İlişkinizi tanımlayan 5 kelime (sıfat) söyleyebilir misiniz? Her bir kelimeyi bir anı ya da olayla örnekleyebilir misiniz?

Bebeğinizle ilişkinizde sizi en çok sevindiren, mutlu eden şey nedir? Peki çocuğunuzla olan ilişkinizde neyi değiştirmek isterdiniz?

(6) Çocuğunuzla olan ilişkinizin onun kişiliğini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? *Cevap vermesi için bolca süre tanıyın.*

(7) Çocuğunuzun doğumundan bu yana ilişkinizde değişiklikler oldu mu? Hangi açılardan? Bu değişimler hakkındaki düşünceleriniz neler?

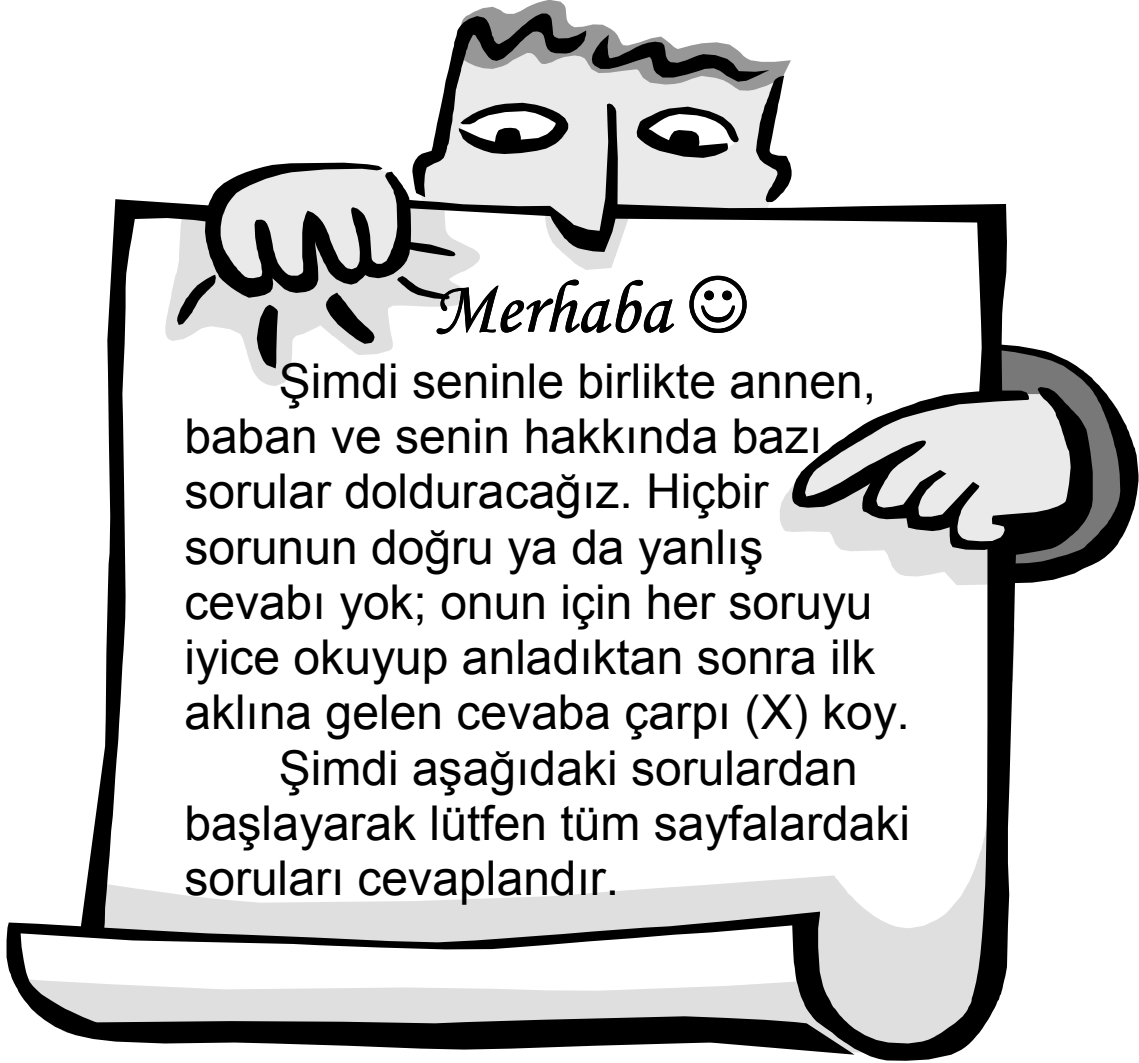
(8) Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı daha yakın? Nereden bu sonuca vardınız? Bu her zaman böyle miydi? Bir değişim bekliyor musunuz (çocuğunuz büyüdükçe örneğin)? Bu değişim sizce nasıl olacak?

(9) Çocuğunuz hakkında en çok sevdiğiniz bir anınızı ya da olayı anlatır mısınız – muhtemelen bunu aileden birine ya da bir arkadaşınıza anlatmışsınızdır? Size, bu anıyı düşünmeniz için bir dakika vereceğim. *Eğer anne sıkıntı yaşarsa en sevdiği anı olmak zorunda olmadığını, sadece beğenilen hikayelerden bir tanesini anlatmasının yeterli olacağını söyleyin. Bu hikayede sizin hoşunuza giden şey nedir?*

(10) Bildiğiniz gibi bazen ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl zor olabilir. Sizin (çocuğun ismi) 'e dair hatırladığımız ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl içerisinde yaşanan en kötü anınız neydi?

- (11) Çocuğunuzla onda olumsuz bir durum yaratığını ya da onu kötü etkilediğini düşündüğünüz bir deneyim, olay yaşadınız mı? Neden böyle olduğunu düşünüyorsunuz? *Dolaylı olarak, ebeveynin yaşanan terslikle ilgili sorumlu hissedip hissetmediğini anlamaya çalışıyoruz. Bu yüzden, biraz sonra yöneltecek olduğunuz daha direkt soruları sormadan önce cevap vermesi için biraz vakit tanıyın.*
- (a) Çocuğunuzu şimdiye kadar ki yetiştirme biçiminizle ilgili herhangi bir pişmanlığınız, keşke öyle yapmasaydım dediğiniz bir şey var mı?
- (b) Şimdiki aklınız olsa ve en başa dönme şansınız olsaydı, neyi, neleri farklı yapardınız?
- (12) Çocuğunuz hakkında endişeleniyor musunuz, kaygı duyuyor musunuz? Hangi konularda endişeleniyorsunuz? Ne kadar endişelenirsiniz *(her bir kaygıyı listeleyin)*?
- (16) Çocuğunuzun zamanını ya da yaşını durdurma şansınız olsaydı, hangi yaşta kalmasını isterdiniz? Neden? Neden o yaşı o kadar çok seviyorsunuz?
- (17) İleriyi düşüdüğünüzde, çocuğunuzun gelişiminde en zor olacağını düşündüğünüz dönem sizce hangisidir? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- (18) Çocuğunuzun nasıl bir ergen/genç kız /delikanlı *(duruma göre)* olmasını umuyorsunuz? Neden böyle düşünüyorsunuz? Nedenini açıklar mısınız? Çocuğunuzun hayatının bu döneminde neyin iyi neyin kötü olacağı konusunda beklentileriniz neler?
- (19) Bir an için çocuğunuzu bir yetişkin olarak hayal edin. Büyüyüp bir yetişkin olduğu dönem için ne gibi umutlar ve korkular taşıyorsunuz, hissediyorsunuz?
-
1. Çocuğunuzla bir gününüzü bize anlatabilir misiniz?
 2. Çocuğunuzun oynamaktan hoşlandığı oyunlar ve oyuncaklar nelerdir? Oyunlarına sizi dahil eder mi, yalnız oynamayı mı tercih eder? Oynamak istediğinde başka bir işiniz varsa ne yaparsınız? Oyun oynarken neler yaptığınızı anlatır mısınız?
 3. En çok hangi konularda sorun yaşarsınız? Sözüünüzden çıktığı zaman ne yaparsınız? Çocuğunuz kucağınızda dinlenir mi, vakit geçirir mi? Kucağınızdayken neler yaparsınız?
 4. Beraber dışarıya gider misiniz? Nerelere gidersiniz? Dışarıda neler yaptığınızı anlatır mısınız?
 5. Misafir geldiğinde çocuğunuz neler yapar? Siz neler yapmasını istersiniz?
 6. Çocuğunuzla nelerden konuşursunuz? Konuşmayı genelde kim başlatır?
 7. Çocuğunuzun yemekle arası nasıl? Yemediği olur mu? Yemediği zamanlar ne yaparsınız? *(Yemeğini kendisi mi yer siz mi yedirirsiniz? diye eklenebilir)*
 8. Çocuğunuzun banyo ile arası nasıl? Banyo yaparken size zorluk çıkarıyor mu? Eğer öyle ise, siz bununla baş etmek için neler yapıyorsunuz?

9. Çocuğunuzun uykıyla arası nasıl? Uyumaya giderken neler yaparsınız? Yalnız mı uyur, sizi yanında ister mi?
10. Tuvalet eğitime başladınız mı? Evet ise, bunu çocuğunuza nasıl verdiniz? (ne kadar sürdü? neler yaptınız?) Hayır ise, bu eğitimi vermek için neler yapmayı planlıyorsunuz?

Cinsiyetin: Kız Erkek

Doğum Tarihi:.....

Senden küçük ya da büyük kardeşin var mı? Evet Kaç tane? _____ Hayır

Annenin eğitim durumu nedir?

- Okuma-yazma bilmiyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Üniversite mezunu

Babanın eğitim durumu nedir?

- Okuma-yazma bilmiyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu
 Lise mezunu Üniversite mezunu

ANNEM VE BEN – 1

Aşağıda annenle ilgili bazı cümleler var. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin.** (Eğer hem annen hem de üvey annen varsa, birlikte yaşadığın hangisiyse ona göre cevap ver; eğer annen hayatta değilse annen yerine koyduğun kişiyi düşünerek soruları cevaplandır.)

1. Annem, ben birşey söylerken konuyu değiştirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

2. Annem ben konuşurken sözümü keser.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

3. Annem ben konuşurken bitirmemi beklemeden cümlemleri tamamlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

4. Annem bazı konulardaki hislerimi ve düşüncelerimi değiştirmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

5. Annem ne hissettiğimi ya da düşündüğümü biliyormuş gibi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

6. Annem çoğu konuda ne düşüneceğimi, nasıl hissetmem gerektiğini söylemekten hoşlanır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

7. Annem beni eleştirirken geçmişte yaptığım hataları hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Annem yaptığım bazı davranışların "aptalca, ahmakça" olduğunu söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Annem ailedeki diğer kişilerin sorunları için beni suçlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Annem bana karşı sabırsız davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Ben etraftayken, annem birden parlar, duygusal davranışlar gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Annem bana karşı bazen sıcak davranırken bazen de şikayet edip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Annem sorular sorup, onu rahatsız etmemden hoşlanmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Annem benimle birlikteyken huysuzlaşır, ruh hali değişir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Annem benimleyken kolaylıkla sabrı taşar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Annemi hayal kırıklığına uğrattığımda, beni görmezden gelmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Annemin dikkatini çekmeye çalışırken beni görmezden gelir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Annemi üzdüğümde onu memnun edine kadar benimle konuşmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Annem aynı fikirde olmadığımda bana karşı soğuk ve daha az samimi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Annemin ben konuşurken bana pek dikkatini vermediğini düşünürüm.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

21. Annemi hayal kırıklığına uğrattığımda bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

22. Annem benim onun çocukluğunda olduğu kadar iyi olmadığını söyleyip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

23. Annem bana kızdığı zaman bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

24. Annem, benim için ne kadar çok çalışıp yorulduğunu söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

25. Annem“benim ne hissettiğime önem verseydin beni üzecek bu şeyleri yapmazdın”vb. der.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

26. Annem yaptığı herşeyi benim için yaptığını hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

27. Annem ben yanlış davrandığımda hayal kırıklığını gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

28. Annem, kötü davranışlarımdan, yaramazlıklarımdan utanmam gerektiğini söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

29. Beklentilerini yerine getirmediğimde annem kendisini utandırdığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

30. Annem yanlış davrandığım her zaman cezalandırılacağımı söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

31. Ben yanlış davrandığım zaman annem hayal kırıklığına uğradığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

32. Annem diğer çocuklar kadar iyi olmadığımı söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

ANNEM VE BEN – 2

Aşağıda anne ve babaların çocukları hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sizden **annenizi** düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Cevaplarınızı size en çok uyan dört seçenekten birini karalayarak belirtiniz.

1. Annen kiminle zaman geçirdiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

2. Annen boş zamanlarını nasıl geçirdiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

3. Annen parayı nelere, nasıl harcadığını bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

4. Annen okuldan sonra nereye gittiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

5. Annen haftasonu ve tatillerde ne yaptığını bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

6. Annen okulda yaşadığın sorunları bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

7. Bir yere gitmek için ayrıldığında annene ya da başka bir büyüğüne nereye gittiğini söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Arkadaşlarıyla dışarıya çıktığında annene kaçta evde olacağını söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Annen evde olmadığı ve senin evden çıkman gerekiyorsa nereye gittiğini söylemek için ona not bırakır ya da telefon eder misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Annen evde olmadığı ona nasıl ulaşacağını bilir misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Annen hangi derslerden ödevin olduğunu bilir mi?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Annen derslerin hakkında öğretmenlerin ile görüşür mü?

- Hayır Evet, baze Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Annen sınav sonuçlarını, önemli ödevlerini bilir mi?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Annen senin farklı derslerdeki durumunu ve başarını bilir mi?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Annene okulda derslerinin nasıl gittiğini söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Annene okulda gününün nasıl geçtiğini anlatır mısın? (örneğin, sınavlarının nasıl geçtiğini, öğretmenlerle aran nasıl olduğunu vb.)

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Annenle boş zamanlarında yaptıkların hakkında konuşur musun?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Arkadaşlarınla oynayıp eve geldiğinde neler yaptığını annene anlatır mısın?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Annenle arkadaşların hakkında konuşur musun?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Arkadaşların size geldiğinde annen onlarla konuşur mu?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

BABAM VE BEN – 1

Aşağıda annenle ilgili bazı cümleler var. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin.** (Eğer hem annen hem de üvey annen varsa, birlikte yaşadığın hangisiyse ona göre cevap ver; eğer annen hayatta değilse annen yerine koyduğun kişiyi düşünerek soruları cevaplandır.)

1. Babam, ben birşey söylerken konuyu değiştirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

2. Babam ben konuşurken sözümü keser.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

3. Babam ben konuşurken bitirmemi beklemeden cümlemi tamamlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

4. Babam bazı konulardaki hislerimi ve düşüncelerimi değiştirmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

5. Babam ne hissettiğimi ya da düşündüğümü biliyormuş gibi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

6. Babam çoğu konuda ne düşüneceğimi, nasıl hissetmem gerektiğini söylemekten hoşlanır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

7. Babam beni eleştirirken geçmişte yaptığım hataları hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Babam yaptığım bazı davranışların "aptalca, ahmakça" olduğunu söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Babam ailedeki diğer kişilerin sorunları için beni suçlar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Babam bana karşı sabırsız davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Ben etraftayken, babam birden parlar, duygusal davranışlar gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Babam bana karşı bazen sıcak davranırken bazen de şikayet edip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Babam sorular sorup, onu rahatsız etmemden hoşlanmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Babam benimle birlikteyken huysuzlaşır, ruh hali değişir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Babam benimle birlikteyken kolaylıkla sabrı taşar.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Babamı hayal kırıklığına uğrattığımda, beni görmezden gelmeye çalışır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Babamın dikkatini çekmeye çalışırken beni görmezden gelir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Babamı üzdüğümde onu memnun edine kadar benimle konuşmaz.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Babam aynı fikirde olmadığım da bana karşı soğuk ve daha az samimi davranır.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Babamın benimle konuşurken bana pek dikkatini vermediğini düşünürüm.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

21. Babamı hayal kırıklığına uğrattığımda bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

22. Babam benim onun çocukluğunda olduğu kadar iyi olmadığını söyleyip durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

23. Babam bana kızdığı zaman bunu bana hissettirir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

24. Babam, benim için ne kadar çok çalışıp yorulduğunu söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

25. Babam "benim ne hissettiğime önem verseydin beni üzecek bu şeyleri yapmazdın" vb. der.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

26. Babam yaptığı her şeyi benim için yaptığını hatırlatıp durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

27. Babam benim yanlış davrandığımda hayal kırıklığını gösterir.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

28. Babam, kötü davranışlarımdan, yaramazlıklarımdan utanmam gerektiğini söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

29. Beklentilerini yerine getirmediğimde babam kendisini utandırdığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

30. Babam yanlış davrandığım her zaman cezalandırılacağımı söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

31. Ben yanlış davrandığım zaman babam hayal kırıklığına uğradığını söyler.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

32. Babam diğer çocuklar kadar iyi olmadığımı söyler durur.

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

Aşağıda anne ve babaların çocukları hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sizden **babanızı** düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Cevaplarınızı size en çok uyan dört seçenekten birini karalayarak belirtiniz.

1. Baban kiminle zaman geçirdiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

2. Baban boş zamanlarını nasıl geçirdiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

3. Baban parayı nelere, nasıl harcadığını bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

4. Baban okuldan sonra nereye gittiğini bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

5. Baban haftasonu ve tatillerden yaptığı bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

6. Baban okulda yaşadığın sorunları bilir mi?

- Hiç bilmez Evet, bazen bilir Evet, çoğu zaman bilir Evet, her zaman bilir

7. Bir yere gitmek için ayrıldığında babana ya da başka bir büyüğüne nereye gittiğini söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

8. Arkadaşlarıyla dışarıya çıktığında babana kaçta evde olacağını söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

9. Baban evde olmadığı ve senin evden çıkman gerekiyorsa nereye gittiğini söylemek için ona not bırakır ya da telefon eder misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

10. Baban evde olmadığı ona nasıl ulaşacağını bilir misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

11. Baban hangi derslerden ödevin olduğunu bilir mi?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

12. Baban derslerin hakkında öğretmenlerin ile görüşür mü?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

13. Baban sınav sonuçlarını, önemli ödevlerini bilir mi?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

14. Baban senin farklı derslerdeki durumunu ve başarını bilir mi?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

15. Babana okulda derslerinin nasıl gittiğini söyler misin?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

16. Babana okulda gününün nasıl geçtiğini anlatır mısın? (örneğin, sınavlarının nasıl geçtiğini, öğretmenlerinle aran nasıl olduğunu vb.)

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

17. Babanla boş zamanlarında yaptıkların hakkında konuşur musun?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

18. Arkadaşlarınla oynayıp eve geldiğinde neler yaptığını babana anlatır mısın?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

19. Babanla arkadaşların hakkında konuşur musun?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

20. Arkadaşların size geldiğinde baban onlarla konuşur mu?

- Hayır Evet, bazen Evet, çoğu zaman Evet, her zaman

NASIL BİRİYİM-1

Şimdi aşağıdaki özelliklerin seni ne kadar tanımladığına karar vermen gerekecek. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin**. Eğer o cümlenin seni tamamen tanımladığını düşünüyorsan “*bana çok benziyor*”u işaretlemelisin. O cümle seni biraz tanımlıyorsa “*bana biraz benziyor*”u, seni tanımlamıyorsa “*bana benzemiyor*”u ve seni hiç tanımlamıyorsa “*bana hiç benzemiyor*”u işaretlemelisin.

1. Üzgün olduğumda kendimi iyi hissetirecek birşeyler yapabilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

2. Sıkıldığımda yerimde duramam/oturamam.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

3. Birine kızgın olduğumda bile, etraftaki diğer insanlara normal davranabilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

4. Stres altındayken yapmam gereken işleri yapmakta iyiyimdir.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

5. Yorgun olsam bile, yeni bir işe başlayabilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

6. Küçük sorunlar beni uzun-vadeli planlarımdan alıkoyabilir.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

7. Eğlenceli birşeyler yaparken, yapmam gereken diğer işleri unuturum.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

8. Sıkıcı bir derste, dikkatimi toplamakta zorlanırım.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

9. Meşgul edilerek ve dikkatim dağıtılarak kesilsem bile, yaptığım işe kolayca geri dönebilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

10. Etrafta başka işler olurken dikkatimi yaptığım işe yoğunlaştırmakta zorlanırım.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

11. Ne kadar daha çalışmam gerektiğini/gerekeceğini hiçbir zaman bilemem.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

12. Stres altındayken planlar yapmak ve büyük işler yapmaya başlamakta zorlanırım.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

13. Heyecanlandığımda ya da kızdığımda kolayca sakinleşebilirim.

Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

14. Birşey istediğim gibi gitmediğinde amacıma ulaşmak için davranışlarımı değiştirebilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

15. Arkadaşlarım dışarı gitmek istediğinde, kendimi çalışmak için tutabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

16. İşler istediğim gibi gitmiyorsa, kontrolümü kaybederim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

17. Birşeyi çok istiyorsam, ona hemen sahip olmak isterim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

18. Biriyle ciddi bir anlaşmazlığa düştüğümde kontrolümü kaybetmeden sakince konuşabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

19. Yapmam gereken çok sıkıcı olsa bile o işe yoğunlaşabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

20. Tepem atıp, birşeyler fırlatmak istediğimde kendimi durdurabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

21. Sonu nereye varacağı belli olmasa da dikkatli çalışabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

22. Dışarıya belirtmeden de duygularımın ne olduğunun farkındayım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

23. Arkadaşlarım konuşurken bile işime konsantre olabilir.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

24. Bir hedefe ulaşmak için heyecanlandığımda (örn., yeni bir okula gitmek vb.), kolayca o hedef için çalışmaya başlayabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

25. Plan ve hedeflerim zor olsa da onlara bağlı kalacak bir yol bulurum.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

26. Uzun vadeli bir projem olduğunda, üzerinde sabırla çalışabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

27. Birşeyi yapmamam gerektiğini biliyorsam, kendimi tutabilirim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

28. Yemek istediğim miktarı kontrol etmekte zorlanırım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

29. Eğlenceli birşey yaparken zamanın farkında olmam.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

30. Önceden planlama yapılması gereken büyük işlere başlamakta zorlanırım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

31. Neye ağlayacağımı önceden hissederim.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

32. Yorgunken beni heyecanlandırabilecek şeylere ilgi duymakta zorlanırım.

- Bana hiç benzemiyor Bana benzemiyor Bana biraz benziyor Bana çok benziyor

NASIL BİRİYİM-2

Şimdi sana seninle ilgili bazı sorular soracağız. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin. Ancak bu anketin biraz farklı bir yolla doldurulması gerekiyor. Aşağıdaki sorularda, “AMA” yazan kutunun hemen sağında ve solunda iki çocuk tanımlanmaktadır. Önce bunları oku ve hangisine daha çok benzediğine karar ver. Sonra da seçtiğin tarafa git. Bu çocuğa çok benziyorsan “Bana çok benziyor” kutucuğunu”, biraz benziyorsan “Bana biraz benziyor” kutucuğunu işaretle.**

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar için sözlerini tutmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için sözlerini tutmak zordur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar diğer çocuklar tarafından çağrılmasa bile onların oyunlarına zorla girer.	AMA	Bazı çocuklar diğer çocuklar tarafından çağrılmazsa onların oyunlarına katılmazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar çok heyecanlandığında ya da morali bozulduğunda kolayca sakinleşebilirler.	AMA	Bazı çocuklar çok heyecanlandığında ya da morali bozulduğunda kolayca sakinleşemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocukların yaptığı bütün işlerin kalitesi aynıdır.	AMA	Bazı çocukların yaptığı işlerin kalitesi farklı farklıdır.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar uzun vadeli amaçlar için çalışabilirler.	AMA	Bazı çocuklar uzun vadeli amaçlar için çalışamazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir soru sorduğunda sabırla cevabını bekler.	AMA	Bazı çocuklar bir soru sorduğunda cevabı beklemeden başka bir soruya geçerler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar arkadaşları ile konuşurken sabırla onları dinler.	AMA	Bazı çocuklar arkadaşları ile konuşurken sabırla onları dinlemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir işi tamamlayıncaya kadar üzerinde ısrarla durur.	AMA	Bazı çocuklar bir işi tamamlayıncaya kadar o iş üzerinde ısrarla durmaz.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

Ek-4 Orta Çocukluk Dönemi Çocuk Batarya Seti

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar ilgili yetişkinlerin (ebeveyn, öğretmen, doktor vb.) talimat ve yönlendirmelerini yerine getirir.	AMA	Bazı çocuklar ilgili yetişkinlerin (ebeveyn, öğretmen, doktor vb.) talimat ve yönlendirmelerini yerine getirmez.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar gördüğü herşeyi hemen ister.	AMA	Bazı çocuklar gördüğü herşeyi hemen istemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar gerektiğinde sabırla sırasını bekler.	AMA	Bazı çocuklar gerektiğinde sıralarını sabırla bekleyemezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar için yerinde sessizce oturmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için yerinde sessizce oturmak zordur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar grup faaliyetlerinde diğer herkesle uyumlu çalışabilirler.	AMA	Bazı çocuklar grup faaliyetlerinde diğerleri ile uyumlu çalışamazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklara yapması gerektiği işleri birkaç kez hatırlatılması gerekir.	AMA	Bazı çocuklara yapması gereken işlerin bir kere söylenmesi yeterlidir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir büyük tarafından azarlandığında ona uygunsuz cevap verir.	AMA	Bazı çocuklar bir büyük tarafından azarlandığında onlara uygunsuz cevap vermez.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocukların kaza yapma ya da kendini incitme yatkınlığı vardır.	AMA	Bazı çocukların böyle bir yatkınlığı yoktur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar günlük iş ya da görevlerini unutur veya ihmal ederler.	AMA	Bazı çocuklar günlük iş ya da görevlerini unutmaz veya ihmal etmezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocukların bir işin başına oturup yapamadığı günler olur.	AMA	Bazı çocuklar bir işin başına oturursa o işi kesinlikle bitirir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

Ek-4 Orta Çocukluk Dönemi Çocuk Batarya Seti

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar seçme şansı verilse bugün alacağı küçük oyuncacı yarın alacağı büyük oyuncacı tercih eder.	AMA	Bazı çocuklar seçme şansı verilse yarın elde edeceği büyük oyuncacı tercih eder.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar başkalarının oyuncaklarını ellerinden kapar.	AMA	Bazı çocuklar başkalarının oyuncaklarını almak için izin ister ve bekler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar başkaları birşeylerle uğraşırken onları rahatsız eder.	AMA	Bazı çocuklar başkaları birşeylerle uğraşırken onları rahatsız etmez.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar kuralları çiğnerler.	AMA	Bazı çocuklar kurallara uyarlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir yere giderken etrafa, yola dikkat etmezler.	AMA	Bazı çocuklar bir yere giderken etrafa, yola dikkat ederler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar tek bir soruya aynı anda birden çok cevap vermeye çalışırlar	AMA	Bazı çocuklar bir soru sorulduğunda sadece bir tek cevap verirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir iş yaparken dikkati kolayca dağılır.	AMA	Bazı çocuklar bir iş yaparken dikkati kolayca dağılmaz.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar dikkatsizdir.	AMA	Bazı çocuklar dikkatlidir.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar arkadaşları ile uyumlu oynar (kurallara uymak, işbirliği yapmak, sırasını beklemek gibi...)	AMA	Bazı çocuklar arkadaşları ile oynarken uyumlu değildirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

Ek-4 Orta Çocukluk Dönemi Çocuk Batarya Seti

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar sadece bir faaliyet üzerine yoğunlaşmayı tercih ederler.	AMA	Bazı çocuklar bir faaliyetten diğerine geçerler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar verilen bir iş önce çok zor geldiğinde hemen hayal kırıklığına uğrayıp vazgeçerler.	AMA	Bazı çocuklar verilen bir iş önce çok zor geldiğinde hayal kırıklığına uğramadan o iş üzerinde çalışmaya devam ederler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar diğer çocukların oyunlarını bozarlar.	AMA	Bazı çocuklar diğer çocukların oyunlarını bozmazlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir davranışta bulunmadan önce düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar hiç düşünmeden davranışta bulunurlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar bir işe dikkatlerini verirlerse o işte daha iyi olabilirler.	AMA	Bazı çocuklar dikkatlerini bir işe daha fazla verseler de onlar için birşey değişmez.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar aynı anda birden fazla işi yapmaya çalışır.	AMA	Bazı çocuklar sadece bir işe odaklanmayı tercih eder.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐

DERSLERİM NASIL?

Aşağıda, bazı derslerin hakkında verilen ifadelerin senin için ne kadar doğru olduğunu değerlendirmen gerekiyor. Lütfen aşağıdaki tüm maddeleri belirtilen ders için cevapla. Seni en iyi anlatan **tek bir seçenek işaretlemen gerekiyor.**

1. Kendimi yaşitlarımla karşılaştırdığımda Matematikte iyiyim.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

2. Matematik dersinde hep yüksek notlar alırım.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

3. Matematik dersinde başarılı olma umudum yoktur.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

4. Matematik konularını çabucak öğrenirim.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

5. Matematikte şimdiye kadar hep iyi yaptım.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

6. Matematik dersine çalışmak benim için çok kolaydır

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

7. Kendimi yaşitlarımla karşılaştırdığımda Türkçede iyiyim.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

8. Türkçe dersinde hep yüksek notlar alırım.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

9. Türkçe dersinde başarılı olma umudum yoktur.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

10. Türkçe konularını çabucak öğrenirim.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

11. Türkçede şimdiye kadar hep iyi yaptım.

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

12. Türkçe dersine çalışmak benim için çok kolaydır

- Çok yanlış Yanlış Doğru Çok doğru

NASIL BİRİYİM? - 1

Şimdi sana seninle ve annenle ilgili bazı sorular soracağız. Her bir cümle için **sadece bir tane kutucuğu işaretleyeceksin. Ancak bu anketin biraz farklı bir yolla doldurulması gerekiyor. Aşağıdaki sorularda, "AMA" yazan kutunun hemen sağında ve solunda iki çocuk tanımlanmaktadır. Önce bunları oku ve hangisine daha çok benzediğine karar ver. Sonra da seçtiğin tarafa git. Bu çocuğa çok benziyorsan "Bana çok benziyor" kutucuğunu", biraz benziyorsan "Bana biraz benziyor" kutucuğunu işaretle.**

1.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerine kolayca güvenirler.	AMA	Bazı çocuklar annelerine güvenip güvenemeyecekleri konusunda emin değildirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

2.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar yaptıkları her şeye annelerinin çok karıştığını düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar kendi başlarına bir şeyler yapmalarına annelerinin izin verdiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	--	---	---

3.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak kolaydır.	AMA	Bazı çocuklar için annelerinin yardım edeceğine inanmak zordur.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	--	---	---

4.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirdiğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlarla yeterince zaman geçirmediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	--	---	---

5.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten pek hoşlanmazlar.	AMA	Bazı çocuklar annelerine ne düşündüklerini veya hissettiklerini söylemekten hoşlanırlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

6.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar her şeyde annelerine ihtiyaç duymaz.	AMA	Bazı çocuklar annelerine hemen hemen her şey için ihtiyaç duyar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

7.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar "Keşke anneme daha yakın olabilseydim" derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerine olan yakınlıklarıyla mutludurlar.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

8.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten sevmediğinden endişe duyarlar.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları sevdiğinden emindirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

9.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları anladığını hissederler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları anlamadığını hissederler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

10.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin onları terk etmeyeceğinden gerçekten emindirler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları terk edebileceğinden bazen endişelenirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	--	---	---

11.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olamayacağını düşünerek endişelenirler.	AMA	Bazı çocuklar ihtiyaç duyduklarında annelerinin yanlarında olacağından emindirler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	---	---	---

12.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar annelerinin kendilerini dinlemediğini düşünürler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onları gerçekten dinlediğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

13.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına giderler.	AMA	Bazı çocuklar üzgün olduklarında annelerinin yanına pek gitmezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

14.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar "Keşke annem sorunlarımla daha çok ilgilense" derler.	AMA	Bazı çocuklar annelerinin onlara yeterince yardım ettiğini düşünürler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	--	------------	---	---	---

15.

Bana çok benziyor ☐	Bana biraz benziyor ☐	Bazı çocuklar anneleri etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissederler.	AMA	Bazı çocuklar anneleri etrafta olduğunda kendilerini daha iyi hissetmezler.	Bana biraz benziyor ☐	Bana çok benziyor ☐
---	---	---	------------	--	---	---

Bu görüşmenin amacı annelerin çocukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlamaktır. Bu nedenle size (*çocuğun ismi*) 'e ve (*çocuğun ismi*) ile olan ilişkinize dair sorular soracağım ve sizin bu konudaki deneyimlerinizden yararlanacağız.. Görüşme, yaklaşık olarak bir saat sürecektir.

(1) İsterseniz önce çocuğunuzun gelişimi hakkında konuşarak başlayalım. Böylece doğumundan bugüne kadar nasıl geldiğinizi hangi aşamalardan geçtiğinizi de konuşmuş oluruz.

(a) Hamilelik döneminizi anlatabilir misiniz? Hamileliğinizi planlanmış mıydınız, yoksa plan dışı bir hamilelik miydi? Hamileliğiniz süresince fiziksel ve duygusal olarak nasıl hissediyordunuz? O dönemde neler yapıyordunuz? (çalışıyor muydunuz mesela?) *Teşvik soruları ile çocuğun istemli mi yoksa istenmeyen bir doğum sonucu mu olduğunu öğreniniz.* Bu ilk hamileliğiniz miydi? Neden hayatınızın o döneminde hamile kalmak istediniz? Ne zaman gerçekten hamile olduğunuzu anladınız? Hamilelik süresince bebeğiniz hakkındaki izlenimleriniz nelerdi? Bebeğinizin nasıl biri olacağı hakkında neler düşünüyordunuz? (Mesela cinsiyeti, nasıl bir kişiliği olacağı gibi...*Bunları hiç düşünmediğini söylerse.. mesala hayal kurduğunda nasıl bir bebeğinizin olmasını isterdiniz, insan olarak, bir evlat olarak vb.*)

Bu aşamada önemli olan kişinin kolaylıkla anlatmaya başlamasını sağlamak ve hamilelik döneminin kronolojik geçmişine ulaşmaktır. Katılımcının hamilelik dönemine ve bebeğe yönelik (ikisi aynı veya farklı olabilir) tepkilerini ve duygularını aktarabileceği bir ortam hazırlandığından emin olmak için ek teşvik sorularının sorulması gerekebilir.

(b) Biraz da doğum sancısı ve doğum anından bahsedelim. *Başlamadan önce anneye biraz vakit tanıyın.* O sırada hisleriniz ve tepkileriniz nasıldı? Bebeği ilk gördüğünüz andaki tepkiniz ne oldu? Bir kız/erkek olduğunu öğrendiğinizde ilk tepkiniz nasıldı? Bunu aileniz nasıl karşıladı? *Eşinin ve varsa diğer kardeşlerin tepkisini öğrendiğinize emin olun.*

(c) Doğumdan hemen sonraki birkaç günde bebeğinizin herhangi bir sorunu var mıydı? Hastaneden ne kadar sürede çıktınız? *(hastanede doğum yapmamış olabilir. Bunu dikkate alarak soru uygun şekilde değiştirilebilir)* Anne sütüyle mi yoksa biberonla mı beslemeye karar verdiniz? Neden? Emzirerek/biberonla beslerken ne hissettiniz?

(d) Doğumdan sonraki ilk birkaç haftayı anlatır mısınız? Özellikle emzirme/besleme, uyku düzeni, ağlamalar bakımından. *Bu zaman dilimi, eğer doğum öncesi ve doğum aşaması normal geçmişse, bebeğin aileye girişi ile ortaya çıkan duygusal iklimi, aile ortamını vb. yansıttığı için genellikle çok önemlidir.*

(e) Şimdi de bebeğinizin gelişimindeki ilk olarak desteksiz oturma, emekleme, gülümseme, konuşma gibi dönüm noktalarından bahsedelim. *Bebeğin motor, sosyal ve dil gelişiminde farklı, ilerde ya da geride olduğuna dair düşünceleri yakaladığınıza emin olun.* Bebeğinizin ilk zamanlardaki zekası hakkında bir fikriniz var mıydı? Nasıl düşündünüz? Neler düşünüyordunuz?

(f) Bebeğinizin düzenli bir rutini (uyuma, acıkma vb. nelerde belirli bir zamanı) var mıydı? Bu rutine uymadığımızda neler oluyordu?

(g) Bebeğinizin sizden ayrılmaya tepkisi nasıl oluyordu? *Bebeğin farklı yaşlardaki tepkileri*

ile ilgili bilgi almaya çalışın. İlk ya da ikinci yılda bir günden fazla süreyle ayrı kaldığınız oldu mu? Buna bebek nasıl tepki verdi? Bu durum sizin için nasıldı? Siz ayrıldığınızda ne hissetmişsiniz? Neler yaptınız?

(h) Bebeğinizin ismini ne zaman ve nasıl seçtiniz? Sizce bebeğinizin ismi ona ne kadar uyuyor?

(2) Çocuğunuz sıklıkla huysuzlanır mı/huzursuz olur mu? *Daha ayrıntılı sorulara geçmeden önce anneye biraz zaman tanıyın.* Huzursuz/huysuz olduğu anlarda ne yaparsınız? Böyle durumlarda içinizden ne yapmak gelir? Böyle anlarda ne hissedersiniz?

(a) Peki ya duygusal olarak huzursuz ya da üzgün olduğu zamanlar ne yaparsınız? Siznasıl hissedersiniz? Belirli bir örnek hatırlıyor musunuz (örn. üzgün, kızgın)? *Annenin çocuğun sadece kızgın olduğu değil, aynı zamanda üzgün ve korkmuş olduğu anların örnekleri verdiğiinden de emin olun. Belirli bir olayı anlatmasını istediğinizi belirterek düşünmesi için yeterince uzun bir süre tanıyın. Bu olay olduğunda siz ne yaptınız? İçinizden ne yapmak geldi? Onu bu şekilde görünce siz ne hissettiniz? Eğer anne çok kaygılanır ve aklına belirli bir örnek gelmezse (b) ye geçin.*

(b) Şimdi de çocuğunuzun düştüğünde, yere çarptığında ya da canı yandığında ne yaptığı neler olduğu hakkında konuşalım. Fiziksel olarak bir parça canının yandığı (örneğin, kafayı bir yere çarpma, dirsekteki sıyrık, kesik ya da hafif kanamalar gibi...) bir olayı anlatabilir misiniz? Bu olay gerçekleştiğinde ne yaptınız/ne hissettiniz? *Annenin nasıl hissettiğini ve neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(c) Çocuğunuzun/bebeğinizin hasta olduğunda neler olduğu ve sizin neler hissettiğiniz hakkında konuşalım. (örn. kulak iltihabı, kızamık, nezle/soğuk algınlığı vb. bir hastalık geçirdiğinde) *Annenin nasıl hissettiğini, davranışsal ve duygusal olarak neler yaptığını yakaladığınızdan emin olun.*

(3) Şimdi de çocuğunuzun kişiliği hakkındaki izlenimleriniz, görüşlerinizden bahseder misiniz? *Aşağıdaki belirli tanımlayıcılara yönelmeden önce anneye bu soruyu yanıtlaması için yeterli zaman tanıyın.*

(a) Çocuğunuzun kişiliğini (gerektiğinde psikolojisini şahsiyetini de diyebilirsiniz) tanımlamak için 5 kelime (sıfat ya da isim) seçin. Bunların ne olduğunu bana söyledikten sonra, size her biri hakkında sorular soracağım. *Herbiri için: Onu düşündüğünüzde neden bunu söylediniz. Tekrar her biri için: Bu seçtiğiniz kelimeyi örnekleyen bir olay anlatabilir misiniz? Katılımcılara yukarıdaki genel soruya cevap verirken kullandıkları tanımlayıcılardan istediklerini kullanabileceklerini söyleyebilirsiniz, fakat onlara söyledikleri tanımlayıcıları hatırlatmadan önce kendi kendilerine hatırlamaları için zaman tanıyın. Bazı katılımcılar 5 kelime bulmakta zorlanabilir. Eğer 5 tane birden bulamadıklarını farkederseniz, devam edin. Tanımlayıcı örnekler sayılardan daha önemli. (5 kelime tamamlanmamışsa “şimdi onun kişiliğini en iyi anlatan başka bir kelime aklınıza geliyor mu? Bir daha düşünelim” diyebilirsiniz) Şu anki haliyle çocuğunuz size kimi hatırlatıyor? Kime benziyor? Hangi yönleriyle? Bu benzerliği ilk ne zaman farkettiler? Eğer ebeveynlerden birine benzetiliyorsa: çocuğunuz hangi yönlerle ona benziyor? Eğer ebeveynlerden birine benzetilmemişse şunları sorun: Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı benziyor? Hangi yönlerden babasına benziyor ya da benzemiyor?*

(a) Çocuğunuzun sizin ailenizden aldığını düşündüğünüz kişilik özellikleri var mı? Peki Eşinizden veya eşinizin ailesinden aldığını düşündüğünüz özellikleri neler?

Bildiğiniz diğer çocuklarla kıyasladığınızda, çocuğunuza özgü ve farklı özelliklerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

(4) Çocuğunuzun başa çıkması en zor davranışı ya da özelliği nedir? Tipik bir örnek verebilir misiniz?

(a) Bu davranış ne kadar sıklıkla olur? Çocuğunuz böyle tepki verdiğiğinde içinizden ne yapmak gelir? Çocuğunuz böyle davrandığı zaman nasıl hissedersiniz? Peki bu durumda ne yaparsınız?

(b) Sizin bundan hoşlanmadığınızın farkında mıdır? Sizce o davranışı neden yapıyor olabilir?

Bu zor davranışa, bahsettiğiniz gibi karşılık verdiğinizde çocuğunuz nasıl davranıyor, ne yapıyor? Çocuğunuzun siz böyle davranınca ne hissediyor olabilir?

(d) Sizce çocuğunuz büyüdükçe bu davranışı değişir mi? Neden böyle düşünüyorsunuz biraz açıkla mısınız?

(5) Çocuğunuzla şu anki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız nasıl anlatırsınız, nasıl yorumlarsınız? *Cevap için zaman tanıyın.*

(a) İlişkinizi tanımlayan 5 kelime (sıfat) söyleyebilir misiniz? Her bir kelimeyi bir anı ya da olayla örnekleyebilir misiniz?

Bebeğinizle ilişkinizde sizi en çok sevindiren, mutlu eden şey nedir? Peki çocuğunuzla olan ilişkinizde neyi değiştirmek isterdiniz?

(6) Çocuğunuzla olan ilişkinizin onun kişiliğini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? *Cevap vermesi için bolca süre tanıyın.*

(7) Çocuğunuzun doğumundan bu yana ilişkinizde değişiklikler oldu mu? Hangi açılardan? Bu değişimler hakkındaki düşünceleriniz neler?

(8) Çocuğunuz size mi yoksa babasına mı daha yakın? Nereden bu sonuca vardınız? Bu her zaman böyle miydi? Bir değişim bekliyor musunuz (çocuğunuz büyüdükçe örneğin)? Bu değişim sizce nasıl olacak?

(9) Çocuğunuz hakkında en çok sevdiğiniz bir anınızı ya da olayı anlatır mısınız – muhtemelen bunu aileden birine ya da bir arkadaşınıza anlatmışsınızdır? Size, bu anıyı düşünmeniz için bir dakika vereceğim. *Eğer anne sıkıntı yaşarsa en sevdiği anı olmak zorunda olmadığını, sadece beğenilen hikayelerden bir tanesini anlatmasının yeterli olacağını söyleyin. Bu hikayede sizin hoşunuza giden şey nedir?*

(10) Bildiğiniz gibi bazen ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl zor olabilir. Sizin (çocuğun ismi) 'e dair hatırladığımız ilk (çocuğun yaşı) ay/yıl içerisinde yaşanan en kötü anınız neydi?

- (11) Çocuğunuzla onda olumsuz bir durum yaratığını ya da onu kötü etkilediğini düşündüğünüz bir deneyim, olay yaşadınız mı? Neden böyle olduğunu düşünüyorsunuz? *Dolaylı olarak, ebeveynin yaşanan terslikle ilgili sorumlu hissedip hissetmediğini anlamaya çalışıyoruz. Bu yüzden, biraz sonra yöneltecek olduğunuz daha direkt soruları sormadan önce cevap vermesi için biraz vakit tanıyın.*
- (a) Çocuğunuzu şimdiye kadar ki yetiştirme biçiminizle ilgili herhangi bir pişmanlığınız, keşke öyle yapmasaydım dediğiniz bir şey var mı?
- (b) Şimdiki aklınız olsa ve en başa dönme şansınız olsaydı, neyi, neleri farklı yapardınız?
- (12) Çocuğunuz hakkında endişeleniyor musunuz, kaygı duyuyor musunuz? Hangi konularda endişeleniyorsunuz? Ne kadar endişelenirsiniz *(her bir kaygıyı listeleyin)*?
- (16) Çocuğunuzun zamanını ya da yaşını durdurma şansınız olsaydı, hangi yaşta kalmasını isterdiniz? Neden? Neden o yaşı o kadar çok seviyorsunuz?
- (17) İleriyi düşüdüğünüzde, çocuğunuzun gelişiminde en zor olacağını düşündüğünüz dönem sizce hangisidir? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- (18) Çocuğunuzun nasıl bir ergen/genç kız /delikanlı *(duruma göre)* olmasını umuyorsunuz? Neden böyle düşünüyorsunuz? Nedenini açıklar mısınız? Çocuğunuzun hayatının bu döneminde neyin iyi neyin kötü olacağı konusunda beklentileriniz neler?
- (19) Bir an için çocuğunuzu bir yetişkin olarak hayal edin. Büyüyüp bir yetişkin olduğu dönem için ne gibi umutlar ve korkular taşıyorsunuz, hissediyorsunuz?
-
1. Çocuğunuzla bir gününüzü bize anlatabilir misiniz?
 2. Çocuğunuzun oynamaktan hoşlandığı oyunlar ve oyuncaklar nelerdir? Oyunlarına sizi dahil eder mi, yalnız oynamayı mı tercih eder? Oynamak istediğinde başka bir işiniz varsa ne yaparsınız? Oyun oynarken neler yaptığınızı anlatır mısınız?
 3. En çok hangi konularda sorun yaşarsınız? Sözüünüzden çıktığı zaman ne yaparsınız? Çocuğunuz kucağınızda dinlenir mi, vakit geçirir mi? Kucağınızdayken neler yaparsınız?
 4. Beraber dışarıya gider misiniz? Nerelere gidersiniz? Dışarıda neler yaptığınızı anlatır mısınız?
 5. Misafir geldiğinde çocuğunuz neler yapar? Siz neler yapmasını istersiniz?
 6. Çocuğunuzla nelerden konuşursunuz? Konuşmayı genelde kim başlatır?
 7. Çocuğunuzun yemekle arası nasıl? Yemediği olur mu? Yemediği zamanlar ne yaparsınız? *(Yemeğini kendisi mi yer siz mi yedirirsiniz? diye eklenebilir)*
 8. Çocuğunuzun banyo ile arası nasıl? Banyo yaparken size zorluk çıkarıyor mu? Eğer öyle ise, siz bununla baş etmek için neler yapıyorsunuz?

9. Çocuğunuzun uykıyla arası nasıl? Uyumaya giderken neler yaparsınız? Yalnız mı uyur, sizi yanında ister mi?
10. Tuvalet eğitime başladınız mı? Evet ise, bunu çocuğunuza nasıl verdiniz? (ne kadar sürdü? neler yaptınız?) Hayır ise, bu eğitimi vermek için neler yapmayı planlıyorsunuz?